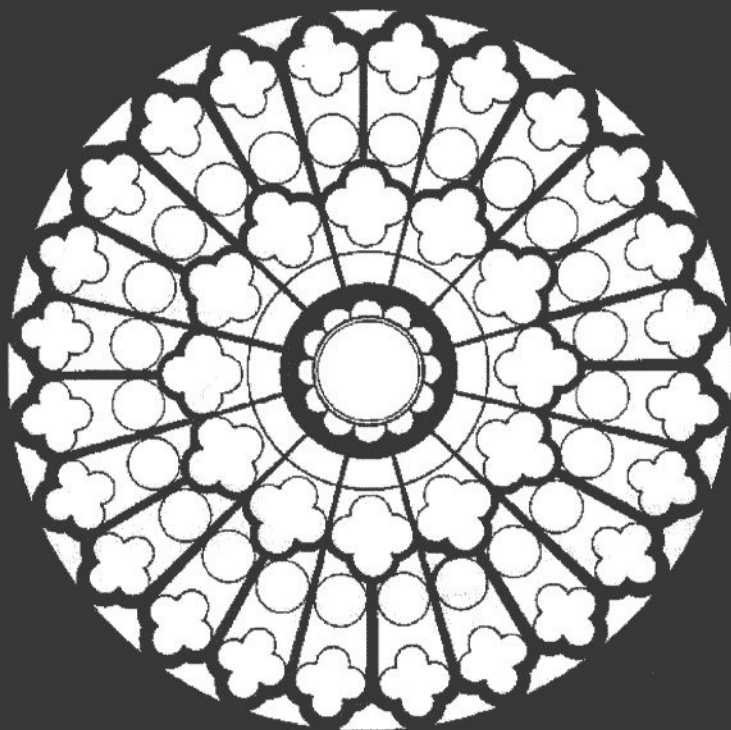

Szakács Sándor Ferenc
Kettéhasadt lélek

Ághegy Könyvek
KÖZDOK

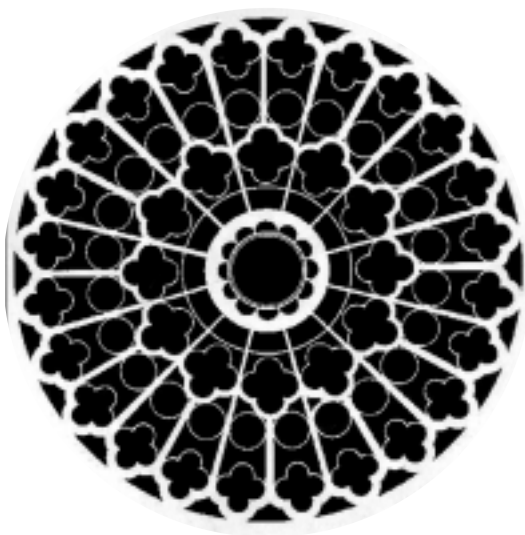
Szakács Ferenc Sándor

Kettéhasadt lélek

Jegyzetek a Biblia évében

Szakács Ferenc Sándor
Kettéhasadt lélek

Jegyzetek a Biblia évében

Ághegy könyvek
KÖZDOK

Az illusztrációkat egy XVIII. századbeli Bibliából emeltük ki

©Szakács Ferenc Sándor

Ághegy Könyvek

A könyvet szerkesztette: Aniszi Kálmán

HU ISSN 1789-8579

ISBN 978-963-552-414-3

Kiadja a KÖZDOK Közlekedési Dokumentációs Kft.

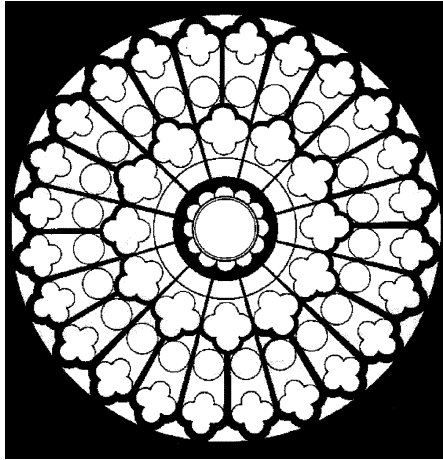
Igazgató: Nagy Zoltán

Nyomdai előkészítés és kivitelezés:

KÖZDOK Kft. digitális nyomdája

Margitnak, feleségemnek,
ki mindenben mellettem állt

MANDALA

„A **mandala**: formálódás, átalakulás, az örök értelem örök hordozója. Ez pedig a Mély-én, a személyiség teljessége, amely, ha minden jól megy, harmonikus, ámde nem tűr el semmiféle önáltatást. A mandala a centrum. Ez a kifejeződése minden útnak. Út a középponthoz, az egyénné váláshoz.

Az ember szempontjából így hangzik a döntő kérdés: vállalod-e a végtelent vagy sem? Ez életének kritériuma. Csak akkor nem vesztegetem érdeklődésemet semmiségekre és csekély jelentőségű dolgokra, hogyha tudom, hogy a lényeg a határtalan. Ha ezt nem tudom, akkor ilyen vagy olyan tudatosság kedvéért, amelyet személyes javamnak tekintek, ragaszkodom hozzá, hogy a világban számítsak valakinek. Mondjuk a tehetségem vagy a szépségem miatt.

Minél erősebben ragaszkodik az ember vélt tulajdonságaihoz, és minél kevésbé érzi meg a lényegét, annál kevésbé elégíti ki az élete. Korlátozva érzi magát, mivel korlátozottak szándékai, ez pedig irigységet és féltékenységet szül. Megváltoznak a vágyak és a beállítódás is, ha megértjük és érezzük, hogy már ebben az életben hozzákapszolódunk a határtalanhoz. Végző soron csak a lényeg révén számít valakinek az ember, és ha nincs a birtokában, akkor elrontotta az életét. A másik emberrel való kapcsolatában is az a döntő, vajon kifejeződik-e benne a határtalan vagy sem.”

(Carl Gustav Jung: Emlékek, álmok, gondolatok)

Előszó

Svédországban rengeteg a liget. Helységnevekben, családnevekben elő- vagy utótagként gyakran találkozzunk a *lund* kifejezéssel. Az ország második nagy egyetemi városa a dél-svédországi Lund. Az itt megjelenő magyar lap, a Magyar Liget is innen kapta a nevét. A családi lap *Lélekgondozó* című rovatában, még római tartózkodása idejétől kezdve, amikor doktori dolgozatához végzett tanulmányokat a Vatikán közeli Collegium Germanicum et Hungaricum lakójaként, és később is évekig rendszeresen küldte - és küldi jelenleg is a magyar fővárosból - tömör bibliamagyarázatait Szakács Ferenc Sándor. Írásainak kötetbe szerkesztését doktori értekezésének sikeres megvédése és közlése *La migrazione degli ungheresi dalla Transilvania in Romania verso l'Ungheria. Scenari possibili (Az erdélyi magyarok migrációja Romániából Magyarországra. Lehetséges scenáriók)*, valamint az idei *Biblia éve* teszik különösen időszerűvé. Merthogy szerzőnk olyan mindenkor időszerű erkölcsi kérdéseket feszeget, mind kötetbe foglalt írásaiban, mind a szociológiai felmérések alapján összeállított doktori dolgozatában, mint a szeretet, a lélek, az idő, a hatalom, a meg hasonlítás, a társadalmi értékek, a kapzsiság... Valamennyi mindennapi életünk minőségét fémjelző kategória, amelyeket jó, ha naponta ütköztetünk a régmúlt idők bölcsességeivel, a Bibliában foglalt tudással, hogy az egyre sodróbbá váló élet fogas kérdéseit a magunk és a közös javára folyamatosan megválaszolhassuk.

A különböző időszakokban és más-más okokból az északi országokba települt magyarok hiányos lelki gondozásának pótlására hoztuk létre és jelentetjük meg ma is Szakács Ferenc Sándor rovatát. Az, hogy az idén indult Ághegy Könyvek sorozatában egybegyűjtve írásait ajánlhatom nemcsak a skandináviai magyaroknak, hanem az otthoniak figyelmébe is, örömmel tölt el, hiszen a bibliamagyarázatok, akármennyire is számlálhatatlanok, mindig meglepő új tanulságokkal szolgálnak.

Eszembe jut például, Kiss János Botond ornitológus barátom néhai református lelkész édesapjának a teljes bibliára kiterjedő, több ezer oldalas bibliamagyarázata, amelyet négy évtizedes munkával, a jobbitás igényével, a híres cseresznyetermelő marosdécsei hívek lelkébe nem hiába csöpögtetett az istentiszteletek alkalmával. Óriási művével, ha kiadatlan maradt is, faluközössége lelki életében máig hatóan hagyott felbecsülhetetlen értékű nyomokat.

A pályája elején álló fiatal Szakács Ferenc Sándor teológiai tanulmányai végeztével - a mostanában állandósuló ökumenizmus gyakorlatával és az anyaországban dúló politikai csatározások erkölcspróbáló világában forgolódva - önvizsgálatra bíztat.

Az írásainak kiinduló pontjául választott bibliaidézetek, minket - akiket a nyugati régióba tartozónak mond a politika - arra ösztönöz, hogy a saját gondjaink megoldásához szükséges bölcsességek forrását keresve egyre mélyebbre ássunk.

Érintettek vagyunk többek között az idegenek befogadásáról, a bevándorlók magatartásáról, a megfelelő viselkedésről szóló tudni valók alaposabb ismeretében. Szent István intelmeit keressük és megtaláljuk például a svéd törvényekben és szokásokban ahhoz, hogy elégedett polgáraivá váljunk ennek a vendégszerető országnak.

„Mert amiként különb-különb tájakról és tartományokból jönnek a vendégek, úgy különb-különb nyelvet és szokást, különb-különb példát és fegyvert hoznak magukkal, s mindez az országot díszíti, az udvar fényét emeli, s a külföldieket a pöffeszkedéstől elrettenti. Mert az egynyelvű és egyszokású ország gyenge és esendő. Ennél fogva megparancsolom neked, fiam, hogy a jövevényeket jóakaratúan gyámolítsad, és becsben tartsad, hogy nálad szívesebben tartózkodjanak, mintsem másutt lakjanak.” Így az Imre hercegnek ajánlott intelmek.

Mózes Könyveiben (2Móz. 22,21; 2Móz. 23,9; 3Móz.19,33-34; 5Móz.10,19) pedig ekként szól a tanács: „A jövevényeken ne hatalmaskodjál, és ne nyomorgasd azokat, mert jövevények voltatok Egyiptom földjén” És: „Olyan legyen néktek a jövevény, ki nálatok tartózkodik, mintha közületek való bennszülött volna, és szeresd azt, mint tenmagadat...”

Ezeket a tanácsokat mai cselekedeteink nyelvére fordítva alakíthatunk ki emberséges életet bárhol a földön, ahol a közérköls szabályai fontosak, ahol a lélek nemcsak van, hanem gondolják is. Hiszem, hogy erre szükség van és lesz, egy családi lap pedig e nélkül nem lehet teljes.

Szakács Ferenc Sándor kötetbe szedett írásait éppen ezért üdvözljük a közszolgálat sokféle teendőire figyelő nemes tettek sorában. És ezért ajánlhatom teljes bizonyossággal az olvasó figyelmébe, mert a könyv szerzője Carl Gustav Jung alábbi idézetére támaszkodva, szilárd meggyőződéssel vallja:

„Az ember szempontjából így hangzik a döntő kérdés: vállalod-e a végtelent vagy sem? Ez életének kritériuma. Csak akkor nem vesztegetem érdeklődésemet semmiségekre, és csekély jelentőségű dolgokra, hogyha tudom, hogy a határtalan a lényeg. Ha ezt nem tudom, akkor ilyen vagy olyan tudatosság kedvéért, amelyet személyes javamnak tekintek, ragaszkodom hozzá, hogy a világban számítsak valakinek. Tehát mondjuk a tehetségem vagy a szépségem miatt. Minél erősebben ragaszkodik vélt tulajdonságaihoz az ember, és minél kevésbé érzi meg a lényegét, annál kevésbé elégíti ki az élete. Korlátozva érzi magát, mivel korlátozottak szándékai, ez pedig irigységet és féltékenységet szül. Megváltoznak a vágyak és a beállítódás is, ha megértjük és érezzük, hogy már ebben az életben hozzákapcsolódtunk a határtalanhoz. Végső soron csak a lényeg révén számít valakinek az ember, és ha nincs a birtokában, akkor elrontotta életét. A másik emberrel való kapcsolatában is az a döntő, vajon kifejeződik-e benne a határtalan vagy sem?”

A határtalan pedig mindenekelőtt maga az élet, amely egyszeri ajándékként mindnyájunknak megadatott. Egymást segítve boldogságkereső utunkon, szeretettudatunkat kiteljesítve juthatunk el emberi létünk vállalt céljaihoz.

Tar Károly

Új évezred küszöbén

“Akik lemondanak a szabadságukról egy pillanatnyi, tovaillanó biztonság érdekében, azok nem érdemlik meg sem a szabadságot, sem a biztonságot.” (Benjamin Franklin)

A minap Róma egyik központi terén, a Piazza Venezia-n sétáltam. A téren sok minden látható, többek között egy állandó, hatalmas emberáradat. A tér két oldalán lenyűgöző paloták, szemben a Haza Oltárának hatalmas márvány emlékműve. Nincs távol a Császárok Fóruma sem, az ókori Róma politikai központja. Összeefonódik a múlt és a jelen hatalmi csillogása. Mussolini itt mondotta: „öt percet adok Istennek, hogy láthatóvá tegye magát”. Azóta több mint “öt perc” telt el, Mussolini megbukott, akárcsak német szövetségese. Mindez szép és lenyűgöző, de valahogy most mégis a téren található hatalmas digitális képernyő hívja fel magára a figyelmemet. Tavaly ilyenkor még digitális számok peregtek rajta visszafelé és a tömeghisztéria által felcsigázott, mágikus 2000-es szilveszter közeledtére hívta fel az alatta elhőmpölygő tömegek figyelmét. Most semmilyen számpergést sem észleltem rajta. Megdöbbsentem. Ez azt jelenti tehát, hogy az emberek a következő szilvesztert nem is várják olyan nagy lelkesedéssel, mint az előbbit. Lelkem mélyéből egy gyerekkorból megmaradt versfoszlány sejtett fel: „Ki állította meg az órát? Nehéz idők jönnek...” Az óra pedig állt. Ez a hatalmas digitális képernyő a régi Római Birodalom omladozó árnyékának a közelében nem pergeti a másodpercek múlását jelző számot. Az integrált áramkörök pihennek. Kevés ember várja tudatosan a közelgő szilvesztert, a búcsú pillanatát a leköszönő évezredtől... Az emberek nagy többsége a múlt szilveszterre várta ezt a csodát, de akkor még – minden demagóg szöveg és reklám ellenére – nem következett be. Most pedig matematikai pontossággal bekövetkezik (hisz „nulladik” év - Dionysius Exiguus VI. században megalkotott időszámítása szerint - nem létezett), de senki sem várja...

„Ki állította meg az órát? Nehéz idők jönnek...” Az idézet tovább cseng a fülemben. Hirtelen az elmúlt évezredre gondolok. Számptalan évszám, esemény jut eszembe. Beleszédülök. Ennél nehezebb idők jöhetnek-e még?! Egy keresztény Európa fiaként lapozom az elmúlt ezer év történelmét: háborúk, hatalmi harcok, korrupció, hódítások, újra háborúk, városok megsemmisítése, forradalmak, rendszerváltások, újabb forradalmak és rendszerváltások, totalitárius hatalmak születése, ideológiák összecsapása, tömegmészárlások sora, izmusok és ellen-izmusok keletkezése, „tisztá tanok” narcisztikus uralkodása, a Kék Bolygó sikeresen végrehajtott ökológiai katasztrófája és újfent háborúk... Európa történelme... Az új évezred előjátéka.

A múltat fürkészve nagyon kódös jövőkép rajzolódik ki előttem. Pedig a múltból épült a jelen. A jövő pedig nem más, mint a jelen választása. A múlt halott, a

jelen tovaillan, a jövő a tovaillanó jelenben épül. Az ember csak egy dimenzió tud változtatni és ez a jövő; ezt csak egyetlen pontban tudja megtenni – a jelenben. Az emberiség jelenlegi választása nem ad okot a nyugalomra.

A héber világ 2000. szeptember 30-ától 5761-et ír. A mohamedánok 2000. március 17-étől időszámításuk 1421. évébe lépnek. Dionysius Exiguus időszámítása a keresztény világ időfelfogását tükrözi, amely egy új évezred kapuján kopogtat. Bizonyítványa az elmúlt ezer évről nem a legfényesebb. Egy évezred, melynek kezdetén Európa minden nemzete keresztény volt: egység hitben, államrendben, jogban, s a latinban mint „nemzetek feletti” nyelvben. Olyan uralkodók, felelős vezetők ideje, akik igaz keresztényként népükért éltek, és félre tudták tenni önös érdekeiket. De ahogy távolodtunk a múlt ezredfordulótól, úgy gyengül ez az egység, növekszik a magukat még mindig kereszténynek tituláló nemzetek közötti gyűlölet. Ágyúdörgés nyomja el a szentek békére intő szavát. Háborúk. Hatalmukhoz görcsösen ragaszkodó zsarnokok. Forradalmak követik egymást, öröknek hitt rendszerek és birodalmak tűnnek el a történelem színpadáról.

Isten részéről az idő nagy ajándék, de hatalmas feladat is. A tettek megmértetnek. Az évezred utolsó évszázada nyílt lapokkal hirdeti az előtte levő évszázadok mérgező gyümölcseit: intolerancia, a hatalom démonikus hajszolása, törekvés a pluralizmus megszüntetésére, a tömegmanipulációk remekművei, precíz besúgó-rendszerek kiépítése, a félelem intézményesítése, az egyéniség megtagadása, demagóg államférfiak özöne, identitástudatát elvesztő tömegek örült gyűlölete, népek kiirtására irányuló törekvések, világháború... Ennél a szónál megakadok. A káosz tetőpontja volt ez, a keresztény világ szégyene és csődje, Isten másodszori kérészre feszítése...

Lassan tovább fűzöm a gondolataim: Hirosima, Vietnám, Európa kettészakítása - egyfelől amerikanizmus, másfelől kommunizmus. Ez utóbbit, sajnos, a bőrünkön éreztük. Csak remélni tudjuk, hogy mindez egy tragikus múlt és semmiképpen nem a jövő. Gyerekkorom képei peregnek szemem előtt: a tirannus istenné kiáltja ki magát. Negyven éven keresztül az egyén legfontosabb „feladata” volt: ne gondolkodjon. Az ész bajjal járhat. Beépülni a keneteljes képmutatásba: az egyéniség halála, az értelem haláltusája. A testvériség maszkja alatt a korrupció virágkorát éli. Agymosás minden szinten: meggyilkolják a kreativitást, elfojtanak mindent, ami a xenofóbiától csepegő ideológiájuk ellen van. Dicsőséges ötéves tervek, boldog aranykor, sorban állás az utolsó szelet kenyérért, zsarnokok dicsőítése és lehallgatókészülékek beszerelése. Aztán a „felszabadulás” és a 10 éves agónia. Mert csakis agóniának lehet nevezni az elmúlt tíz évet. Egy lépés előre, kettő hátra. Ezt az „érdekszövetségünk” korrump politikusainak is köszönhetjük. De nem vesszük észre. Ezekiel 34, 1-10: „Emberfia, jövendölj Izrael pásztoraikról, jövendölj és mondd meg nekik: Ti pásztorok, ezt mondja az Úr, az Isten: Jaj Izrael pásztora-

inak, akik magukat legeltették! A pásztoroknak nem a nyáját kell-e legeltetniük? A tejet felhasználtatok edelőül, a gyapjút ruházatul, a kövér állatokat levágtátok, de a nyáját nem legeltették. A gyengét nem gyámolítottátok, a beteget nem gyógyítottátok, a sérültet nem kötöztétek be. Nem mentetek utána az eltévelyedettnek, nem kerestétek meg az elvesztettet. Durván és kegyetlenül hatalmaskodtatok fölöttük... Ezt mondta az Úr, az Isten: A pásztorok ellen fordulok, és kivesszem kezük-ből nyájamat és véget vetek pásztorságuknak. A pásztorok nem legeltetik többé magukat, kiragadom torkukból juhaimat, és nem falhatják fel őket többé.”

Sajnos könnyebb nem gondolkodni és „hinni”, mint gondolkodni, mérlegelni és érvelni. Ezt annyira megtanultuk az eltelt ötven év alatt, hogy már el sem akarjuk felejtetni. „A jelen választása dönti el a jövőt” – tanítják jezsuita nevelőim. Ha az utolsó választásra gondolok, borúlátó vagyok. Már Arisztotelész kijelentette, hogy az ember „zoon politikon”, azaz politikai dimenzióval és hivatással rendelkező élőlény. Nincs apolitikus ember. A nem-választás is egyfajta választás. A semmi választása ez, az emberi hivatás megtagadása. Egészséges államrendszer nem az égből pottyan; a demokrácia nem isteni kegyelem, hanem egy fáradtságosan felépíthető politikai konfiguráció. A korrupciót és a totalitarizmust mások adják és mások kötelezik, a demokrácia egyéni felelősség és feladat. A te feladatod az, hogy ne hagyd magad mások demagóg szövegétől befolyásoltatni. Éberség ez, amelyhez fel kell nőni, amely kihívását el kell vállalni – nem pedig alvajárás.

Lineáris időfelfogásunkkal sikeresen megbontottuk a természet ciklikusságát. A Kék Bolygó ökológiai katasztrófához közeledik, vagy már benne is van. Földünk nem az emberi becsvágy kielégítésére teremtetett. „A hiúság rettenetes erő, mely bennünk él és ellenünk tör” – írja Viktor Hugo A nevető emberben. Az ember élete „felgyorsult”: a régi 17 km-es óránkénti sebesség után ma 170-km-es óránkénti átlagsebességgel száguldozik. A kontroll már rég kicsúszott a kezünk-ből. A 2000 évvel ezelőtti 250 milliós lakosság 1750-ben elérte a 750 milliót, 1830-ban az egy-milliárdot, 1930-ban a kétmilliárdot, 1960-ban a hárommilliárdot, 1975-ben a négy-milliárdot és most 2000-ben, a második évezred utolsó évében megközelítjük a hatmilliárdot. Ennek az óriási tömegnek fele két országban, Indiában és Kínában él. Ezt mi, magyarok, 14-15 milliós nemzetünkkel (melynek egyharmada a határon kívül él) alig tudjuk felfogni. A föld lakossága nő, a magyarság összlétszáma rohamosan csökken. A nemzetthalált ma nem külső, hanem belső tényezők okozák. Nem irtanak sem a tatárok, sem a törökök, mégis pusztulunk. Sőt, előfordulhat, hogy még Vörösmarty víziója sem igazolódik be: „S a sírt, hol nemzet súlyed el, / Népek veszik körül, / S az ember millióinak / Szemében gyászköny ül.” Bizony könnyen előfordulhat, hogy nem veszik majd körül könnyes szemű emberek a hatalmas sírt. Ők ugyanis más értékekre irányítják a tekintetüket, a fogyasztói

társadalom „démonainak” szolgálnak, és kisebb dolguk is nagyobb annál, semhogy más nemzetek eltűnésén szomorkodjanak.

A harmadik évezredbe belépni készülő kereszténység kiégett. Szinte mindenféle tekintetben. Pszichikus infláció. Vallásossága egyfelől bevásárlóközponttá alakult, másfelől maszkká az emberi túlkapások takargatására. Egy szóban összefoglalva: elfáradt. Jézus belelátott gondolataikba és így szólt hozzájuk: „Minden önmagával meghasonlott ország elnéptelenedik, minden önmagával meghasonlott város vagy ház elpusztul”, írja Máté 12, 25. A túlkapások és az egoizmus okozta csalódások örvényében vergődő ember védekezik a további csalódások ellen, megszakítván emberi kapcsolatait. A védekezés céljává lesz, sérült lelke pedig kiszolgáltatottá válik minden xenofób szóáradatnak.

Miközben a keresztény agonizál, a farizeus előre tör - legyőzhetetlen ellenség. Újra virágkorát éli. Pilinszky szerint a farizeus elszigetelt ember. Hiányzik belőle a nyitottság és képtelen az előítélet-mentes barátságra. Áldozatnak véli az emberi kapcsolatokat. Zsarnok, aki tehernek tünteti fel azt, hogy másokat elnyom és közben pimaszul tekintély-tiszteletről beszél. Barátok helyett szövetségesei vannak. Menedzseli kapcsolatait. A szeretet és a barátság szerepét a rend pótolja. Nem ismeri a bűntudatot. Igazi lételeme mások megítélése és bírálata, s leg súlyosabb vétkei is erényként feltüntetve követi el. Ellentétben a paráznákkal és a latrokkal, ő megoldhatatlan eset. Nem tud szembenézni képmutatásával, zsarnoki, ítélkező és indiszkrét világával.

Ezek a gondolatok jutottak eszembe a digitális képernyőt nézve. Tavaly még sebesen pörögtek visszafelé a számok, 2000 szilveszterének közeledtét jelezve. „Ki állította meg az órát? Nehéz idők jönnek...” A Szentírással továbbfűzve a gondolatot: „Csak az a kérdés, hogy amikor az Emberfia eljön, talál-e hitet a földön?” (Lk 18,8).

Bevezető helyett (Smink és egyébek)

Liberté, égalité, fraternité?

Az általunk ismert történelem inkább történetírás. A történetírás pedig a győztesek történelme. Elég, ha a középiskolás „történelem”-tankönyveinkre gondolunk.

A francia forradalom, mely a Nyugat önazonosságának egyik alapvető tartóoszlopa, az egyik, ha nem a legfőbb eleme a körülöttünk lejátszódó ideológiai agymosásnak. A szabadságot és egyenlőséget - néha a testvériséget - keleti és nyugati hatalmak, politikai pártok és politikusok (ritka kivételekkel) több száz éve hirdetik. Hogy mindez butaság, azt leginkább a kettős állampolgárságról szóló 2004. december 5-i népszavazás példázza a legjobban.

A „francia forradalom” három szava mögött ott van a lényeg, a nyugati világ alfa és omega: a pénz. A profit maximalizálása. A hatalomra került új erők kivétel nélkül ideológiát gyártanak. Meghamisítják a történeteket, kiirtják azokat, akik még ellenük szólhatnak, átírják a történeteket, blokkolják a hiteles információkat és beindítják saját propagandagépezetüket. A francia forradalom idején a régi rend legyőzői - szörnyű brutalitásuk, szervezett vérfürdők elkendőzésére - kijelentették, hogy a szabadságnak ára van. Ezért a terrorra épülő első nagy hatalomátvitel első példája a francia forradalom.

A hatalom új birtokosai felállítják a jól bevált sémát: a jó és a rossz bipoláris világszemléletét. Jónak, nyilván, csakis az új hatalmat tekintik. Nehezen bár, sok áldozat árán, de győzött az „igazság”. Mint új politikai kategóriát, létrehozzák a „népet”, amelynek „akarata” és „igazságérzete” van. A nép pedig - buta nyáj módjára - elhiszi a propagandisztikus szövegeket, szavakat.

A történelem ebből a szempontból ismétli önmagát. A kommunista diktatúrák is a szabadságért, egyenlőségért és testvériségért küzdöttek, közben milliókat küldtek a halálba. A jelenlegi amerikai vezetés, világhatalmi törekvéseiben, szintén a jó és a rossz tengelye mentén sorakoztatja fel az országokat. A legjobb természetesen ő maga. Jobbacskák a szövetségesei. Azok az országok pedig, amelyek kritizálják külpolitikáját, a szabadság és a humánus értékek ellenzői. Végül a legeslegrosszabb az „ellenség”, akit valójában a pénzéért, geopolitikai helyzete okán és foszszilis energiataralékaiért támadtak meg.

Az átörökölt propagandára épülő államrendek tökéletesítik a sémát. A nép akaratára eldönti, hogy ki legyen a hatalom birtokosa. A kirakatban minden szép, fejlődőképes és produktív. Ha az ember néha netán kételkedne benne, megpróbálják eloszlatni kétségeit a csillogó reklámok hadával, illetve mediatisztált „szakértők” és politikusok bölcs meglátásaival. Az illúziót mindenki igyekszik komolyan venni: az új politikai intézmények megoldják a problémákat, törvényhozásukkal az embe-

rek jólétét fogják elősegíteni, mindenkiről gondoskodnak. Az illúziót tovább táplálja a saját véleményformáló hatalma, amely – nem véletlenül – épp a francia forradalom idején fejlődött professzionális szintre. A hamis tematizáció eltereli az „öntudatos” nép figyelmét a lényegről. A butítás legújabb fegyvereivel (showműsorok, szappanoperák, kibeszélő műsorok, bulvárlapok, kereskedelmi rádiók) pedig az emberek közélet iránti közönyét táplálják. A negatív hírozzonnel, a brutalitás közlésével, az agytmpító szórakoztató műsorokkal végül is olyan tömeget termelnek ki, amely képtelen az önszerveződésre, hangjának hallatására, politikai hovatartozásának meghatározására. Elég egy óriásplakát, és a modern ember kimozdul addigi állásfoglalásából.

A háttérben közben zajlik a lényeg: a profit növelése, és ennek következtében a szegénység növekedése. A világnak egy kis része arra használja a világ nagyobbik részét, hogy – a modernizáció jelszava alatt – módszeresen kizsákmányolja, tönkre tegye és szemétdombnak használja életterét.

A csodálatos, szépen hangzó szlogenek mögött ott húzódik a számokkal mérhető realitás.

Soha nem volt ekkora különbség a szegények és a gazdagok között az emberiség történelmében, mint ma. A hatalmas gazdasági különbségek, a szegény országok folyamatos kizsákmányolása, a táplálék és az ivóvíz hiánya, az egyre nagyobb méreteket öltő munkanélküliség rohamosan növeli a társadalmak periferiájára szorult emberek számát. Míg 2000-ben a migrációra kényszerült személyek számát 175 millióra becsülték, addig – a World Migration Report 2003-as előrejelzése szerint – századunk közepére ez a szám eléri a 230 milliót. Emberek tömegei tapasztalják saját bőrükön az éhezést, a kilátástalan szegénységet és a járványok okozta humanitárius katasztrófákat. Miközben a világ lakossága 2050-re eléri a 9 milliárdot (1950-ben 2,5 milliárd volt Földünk összlakossága), addig a gazdag országoknak egyre inkább a népességsökkenés problémájával kell szembenézniük. Drasztikusan változnak a kontinensek népesedési arányai. Míg Európa lakossága 1950-ben a Föld népességének 16%-át tette ki, addig 2000-ben ez az arány 5,4%-ra csökkent, és 2050-ben alig fogja elérni a 4%-ot.

Míg a hatalom legfőbb birtokosai idejüket és pénzüket tömegpusztító fegyverek kikísérletezésére, megalkotására, majd megsemmisítésére fordítják, addig a tömegeket pusztító betegségekre csak kevesen figyelnek. Az AIDS vírus eddig 42 millió embert fertőzött meg és 22 millió embernek okozta halálát, emiatt 13 millió gyerek maradt árván. Az AIDS vírus pusztítása következtében elhalálozott emberek összlétszáma nagyjában-egészében megegyezik Románia lakosságával. Afrikában jelenleg 25 millió AIDS fertőzött él, ez a lakosság 3%-át jelenti.

A római Caritas 2004-es kimutatása szerint (Immigrazione, Dossier Statistico 2004, XIV. Rapporto) a világ gazdagságának 60%-át a világ lakosságának negyede birtokolja (Amerika és Európa). Földünk lakosságának 5%-a (USA és Kanada)

a világ gazdagságának negyedét tudja magáénak. A fejlett országok lakosságának 14%-a pedig a termelt javak 54%-ának a birtokosa. Ez számokban azt jelenti, hogy 900 ezer ember 28 ezer milliárd dollár birtokosa. Míg a fejlődő országokban a személyenkénti évi kereset 4.382 dollár, addig a gazdag fejlett országokban az átlag évi kereset eléri az évi 31.643 dollárt. A személyenkénti évi átlagjövedelem szerint első helyen Óceánia áll (22 ezer dollár évente), ezt követi Amerika és Európa (18,3 és 17,6 ezer dollár évente). A sorban leghátul Ázsia és Afrika kullog (5,1, illetve 2,3 ezer dollár évente). Míg Észak-Amerika személyenkénti évi átlagjövedelme 36.239 dollár, addig Kelet-Afrikában ez a szám alig éri el a 983 dollárt. A Föld 14 legszegényebb országa (évi személyenkénti 1.000 dollár átlagjövedelem alatt): Burundi, Kongó Demokratikus Köztársaság, Eritrea, Etiópia, Guinea, Madagaszkár, Malawi, Mali, Nigéria, Elefántcsontpart, Tanzánia, Zambia és Yemen (egyedüli nem afrikai ország). Ha a napi 2 dolláros bejövetelt tekintjük a szegénység határának, akkor Földünkön 2,8 milliárd ember él a szegénység szintje alatt.

A World Wealth Report 2004 szerint világviszonylatban 7,7 millió olyan ember él (Földünk népességének egy ezreléke), aki fejenként több mint 1 millió dollár birtokosa. Közülük 70.000 ember személyi vagyona meghaladja a 30 millió dollárt. Az elmúlt évben félmillió személy lépett be a milliomosok csoportjába, amely így 7,5%-kal növekedett. A 7,7 millió kiváltságos átlagosan évi 7,7%-os vagyonnövekedést könyvelhet el, és a világ gazdagságának több mint a felét birtokolja.

Annak ellenére, hogy planétánk mindenki számára elégséges ételmet biztosít (UNDP, World Development Indicators 2004), Földünkön mégis 840 millió olyan ember él, akik nem jutnak hozzá a napi minimális kalóriamennyiséghez (1900 kalória/nap). Az alultáplált gyerekek száma eléri a 153 milliót. Az alultápláltság pedig számos betegséget és korai halandóságot von maga után.

A World Watch Institute 2004-es jelentésében furcsa és vészjósló jelenségekre hívta fel a világ figyelmét. A magánszolgáltatásokra és -fogyasztásra elköltött összeg 60%-át Európában és Amerikában adják ki az emberek, Ázsiára és Afrikára alig jut 3,2%, míg a maradék 37%-ot azok a „globális fogyasztók” költik el, akik a fejlődő országokban egyre inkább a nyugati modellt akarják utánozni.

A gazdagság és a hisztérikus fogyasztás nem mindig a jólét velejárói. Ugyanebből a tanulmányból kiderül, hogy a gazdagság és a fogyasztás gyakran elhízást, eladósodást, stresszt és ökológiai problémákat idéznek elő. A féktelen költekzés nem a boldogság alapja. Azt is ki kell jelenteni, hogy Földünk nem rendelkezik elégséges forrással ahhoz, hogy mindenki számára biztosítsa a nyugati konzumkultúrát.

Ha egy táblázatban összehasonlítjuk a luxuscikkekre kiadott pénzösszeget a legfontosabb szociális kiadásokra szükséges pénzalapok nagyságával, megdöbbentő képet kapunk.

Világ: luxuscikkekre kiadott összegek és a legalapvetőbb szükségletek fedezésére szükséges pénzalapok, évente (az értékek dollárban értendők)

Luxus kiadások		Alapvető szükségletek fedezése	
Smink	18 mrd	Terhes nők egészségi ellátása	12 mrd
Háziállatok etetése	17 mrd	Az éhezés és az alultápláltság kiküszöbölése	19 mrd
Illatszerek	15 mrd	Analfabétizmus kiküszöbölése	5 mrd
Luxus hajóutazások	14 mrd	Ivóvíz biztosítása	10 mrd
Fagylalt (csak Európában)	11 mrd	Kisgyerekek beoltása	1,3 mrd
ÖSSZESEN	75 mrd	ÖSSZESEN	47,3 mrd

Forrás: Dossier Statistico Immigrazione Caritas/Migrantes. Elaborazioni su dati World Watch Institute 2004

Az adatok magukért beszélnek. Az alapvető szükségletek megteremtése kevesebbe kerülne, mint a luxuscikkekre kiadott hatalmas pénzüsszegek.

2000 szeptemberében a Nemzetközi Közösség által aláírt dokumentum 2015-ig a szegénység radikális visszaszorítását tűzte ki célul. Az abszolút szegénységben élők számát 50%-kal kell visszaszorítani, és segíteni kell elsősorban a szegény országok fejlődési törekvéseit. A rendelkezésünkre álló adatok nem azt mutatják, hogy a nemzetközi közösség komolyan venné ratifikált elhatározását. A jelenlegi nyugati fejlődés világviszonylatban nem tartható fenn. A nyugati fejlődést világértékként propagáló politikák ellenére az agresszív modernizálódás a következő évtizedekben komoly történelmi kataklizmákat okozhat.

A liberté, egalité, fraternité jól hangzik. De nem működik.

„Nézz meg mindent, s ami jó, tartsd meg.”

Isten a történelemben

Inkarnáció

„Jézus Krisztus, Dávid fiának, Ábrahám fiának nemzetségtáblája. Ábrahám nemzette Izsákot, Izsák nemzette Jákobot, Jákob nemzette Júdát és testvéreit. Júdának született Perec és Szerach, Támártól. Perec nemzette Hecromot, Hecrom nemzette Aramot... Izáj nemzette Dávid királyt. Dávidnak született Salamon, Urija feleségétől... Eliud nemzette Eleazárt, Eleazár nemzette Mattant, Mattan nemzette Jákobot. Jákob nemzette Józsefet, Máriának a férjét, aki a Krisztusnak nevezett Jézust szülte. Így a nemzedékek száma: Ábrahámtól Dávidig tizennégy nemzedék, Dávidtól a Babilonba való elhurcolásig tizennégy nemzedék, és a Babilonba való elhurcolástól Krisztusig tizennégy nemzedék.” (Mt 1, 1-17)

Máté evangéliuma az Emberfia családfájának leírásával kezdődik. Szemünk előtt megelevenedik a 42 nemzedék: Ábrahámtól Dávidig tizennégy nemzedék; Dávidtól a Babilonba való áttelepítésig tizennégy nemzedék; és a Babilonba való áttelepítéstől Krisztusig tizennégy nemzedék. Feltehetjük a kérdést, miért fontos az egymás után felsorakoztatott nevek ismertetése?

Az Emberfia a történelem része, tehát szüksége van elődökre. Az ember elődein keresztül ágyazódik be a történelembe, és válik saját kora értelmes (néha értelmetlen) szereplőjévé. Miért fontos a történelemben való beágyazódás?

Az ember társaslény. Gyökerek nélkül magányosnak érzi magát: identitása megkérdőjeleződik és krízisbe kerül. Máté evangélista Krisztus nemzetségtábláján keresztül a megtestesült Isten identitását bizonyítja. Az Emberfia inkarnálódik az emberi időbe, az emberi történelemben. Az ember megváltására siető Istenfiú beleépül az egymás után következő generációk sorába. Az Emberfia inkarnációja Isten hűségét bizonyítja: Isten hűséges az emberhez, hiszen a megváltás az immanens világban játszódik le. Az Ó- és Újszövetség Krisztus személyében összefonódik, és egy Isten-ember szövetséget képez.

„Jézus Krisztus nemzetségtáblája, aki Dávidnak, Ábrahám fiának a fia.” (Mt 1, 1)

A számos név és generáció szimbolikus töltetet hordoz magában. Az ember eleven kapcsolatokkal kötődik saját történelméhez és szervesen beágyazódik

mindabba, ami előtte volt és utána lesz. Ezért a jelenhez való hűség a múltba épül be, és a jövőbe mutat. A múlt megteremti az ember identitástudatát. Nem érzi magát elveszve a jelen értékek nélküli „valóságában”. Az erős identitástudattal rendelkező egyének, a múltat ismerve, könnyebben alkotnak a jelenben a jövő számára. A média valótlanágában élő tömegeknek ez egyre lehetetlenebb feladat.

Krisztusban összefonódik múlt, jelen és jövő. A múlt ismerete nélkül nincs az embernek lehetősége arra, hogy realisan értékelje és értelmezze jelenét. Csakis a múlt és a jelen ismeretének birtokában van módunk arra, hogy tevékenységünkkel hatni tudjunk a jövő történéseire.

„Jézus Krisztus nemzetségtáblája, aki Dávidnak, Ábrahám fiának a fia.” (Mt 1,1)

Az ember feladata, hogy tetteivel olyan változásokat hozzon létre a jelenben, ami emberséggé és jobbra varázsolja a jövőt, miközben hűséges marad korához, történelméhez, Istenéhez. Ennek elkerülhetetlen feltétele a múlt ismerete és a jövő elképzelése. Amíg az ember önmagát keresi a jelen kaotikus és megkérdőjelezhető hatásai között, addig képtelen alkotni.

Kenyér és bor

„Melkizedek, Sálem királya pedig kenyeret és bort hozott. Ő volt ugyanis a magasságbeli Isten papja.” (Ter 14, 18)

„...Urunk Jézus elárulásának éjszakáján fogta a kenyeret... fogta a kelyhet...” (vö. 1 Kor 23-25)

„... vette az öt kenyeret és a két halat. Föltekintett az égre, megáldotta és tanítványainak adta, hogy osszák szét a népnek...” (Lk 9, 16)

Az idézett olvasmányok logikai egységet állítanak fel az Ószövetség és az Újszövetség között. Melkizedek, Isten papja, az újszövetségi papság prototípusa. Nem ismerjük életkörülményeit, jóformán semmit nem tudunk róla. Cselekedete szimbolikus: kenyeret és bort hoz. Kenyér és bor: az emberi munka gyümölcse. Isten nem különül el a történelemtől, hanem beleépül az ember mindennapi életébe. A vallásos ember számára a természet sohasem pusztán csak „természetes”, vallásos jelentőséggel is telített (Mircea Eliade: Szent és profán). Az egész kozmosz isteni alkotás, hisz a világ Isten kezéből keletkezett, tehát mindenkorra meg van szentelve. A világ létezik és szerkezete van; nem káosz, hanem kozmosz, és Isten műve. A természetfölötti összekapcsolódik a természettel: a bor és a kenyér olyasmint fejez ki, amely túlnő rajta. A borban és kenyérben megnyilvánuló szakralitás a bor és a kenyér valódi lényege.

A földi táplálék túlmutat önmagán: az Isten és az ember közötti szövetséget jelképezi. A kenyér és a bor, a kenyér és a hal nem más, mint Isten jelenléte az emberi immanenciában. Szimbólumok nélkül lehetetlen a természetfölöttiről szólni.

A szimbólumokat az emberek gyakran félreértik. Így történik ez a két hal és az öt kenyér esetében is. A tömeg örül, mert jóllakhat. A szimbólum értéke elhomályosul, a pragmatikus felfogás legyőzi a transzcendencia utáni vágyat. Maga Jézus jegyzi meg később: „azért követtek, mert ettetek és jóllaktatok”.

A szimbólum túllép az emberi korlátokon, és a vallásosság az igazi értékét képviseli. Ezért is egyre erőtlenebb, már-már halott az a vallás, amely elveszíti a szimbólumok iránti érzékenységet.

A kenyér és a bor a transzcendencia jelenléte az emberi immanenciában. Menyire tudatosul a mai keresztény emberben szimbólumvilágának a fontossága? Nem racionalizálódott el túlzottan mindaz, amit mi vallásnak nevezünk?

Lélek 1

ApCsel 16, 11-15

Jn 15, 26 – 16, 4

„Amikor pedig eljön a Vigasztaló, akit elküldök majd nektek az Atyától, az igazság Lelkét, aki az Atyától származik...” (Jn 15, 26)

János evangéliuma 15. fejezetének vége a Vigasztaló eljövételét ígéri meg, A Vigasztalóét, aki elhozza az igazság Lelkét. Ennek az evangéliumi résznek az igazság Lelke a főszereplője. Ez a Lélek az Atyától származik és tanúságot fog tenni az Emberfiáról. Az igazság Lelke éket ver az igazak és a hamisak közé. Ez utóbbiak kizárják a zsinagógákból mindazokat, akiket eltölt ez a Lélek, sőt meg is ölik őket. Az igazság Lelkével eltelt egyének a létkorruptióban élő, kisszerű önző céljaik elérése érdekében hazudozó érdekcsoportok zavaró elemeivé fognak válni.

A jézusi jóslat bevált. Az igazság Lelke eljött ugyan, de mindazok, akik hagyják azt önmagukban hatni, megbélyegeződnek, és zavaró társadalmi elemekké válnak. Ez nemcsak az ősegyház idejére jellemző.

„Amikor pedig eljön a Vigasztaló, akit elküldök majd nektek az Atyától, az igazság Lelkét, aki az Atyától származik...” (Jn 15, 26)

A hazugság kultúrájában az igazság Lelkéről beszélni fölösleges. Amikor az emberek kisebb és nagyobb hazugság között választhatnak, amikor a hazugság elfogadtatása világméretű politikai programok célja, amikor az elhangzott szavakért és ígéretékért, agymosó „kiképzésekért” senki nem vállal felelősséget, akkor az igazság Lelke rendbontó faktorként jelenik meg, modern, felvilágosodott társadalomunk pedig egy kézlegyintéssel elhessenti.

A jelenkori társadalmakban az írott és a kimondott szó elvesztette a szentségét. Nagy ígéreték, politikai kampányok és az emberek millióit kizsákmányoló gazda-

sági programok, mind-mind a hazugságra épülő létkorruptió világformáló eszközei. Lassan odajutunk, hogy senki sem várja el, hogy a másik igazat mondjon („...fecseg a felszín, hallgat a mély...” – József Attila).

A liberalizált, privatizált, deregulált, atomizálódó társadalmi szerkezetekben a tőkeviszony, a profit és a piac az őket megalkotó ember fölé kerekedtek. A profit-termelő automatává degradálódott ember ahhoz, hogy a körülötte és benne levő létkáoszt kibírja, nem tehet mást, mint lassan, észrevétlenül beleolvad a hazugságok tengerébe, és végül mindent elhisz, amit a jelenlegi globalizált manipulált társadalom hercegei egyetlen alternatívaként felkínálnak. Az eredmény: Isten lakhelye nyersanyag-lelőhellyé, Isten képmása pedig munkaerővé válik. Az embert és léte-rét deszakralizáló folyamat máig ismeretlen méreteket öltött. A kapitalizmus múlt századi ismert képviselőjének, Adam Smithnek az ideája (a láthatatlan kéz piacrendezési víziója) fontosabbá vált, mint az igazság Lelke és a szeretet parancsa. Az előbbi a létkorruptiót, a Göbbels-i hazugságpropagandát és a káoszt szüli, az utóbbiak az emberibb világ programjának az alappillérei.

„Amikor pedig eljön a Vigasztaló, akit elküldök majd nektek az Atyától, az igazság Lelkét, aki az Atyától származik...” (Jn 15, 26)

Az igazság Lelke köztünk és bennünk van, és az Atyától származik. Nem politikai és gazdasági infantilizmusra, butaságra és szolgalelkűségre ösztönöz, hanem arra, hogy vegyük komolyan keresztény hivatásunkat, társadalmi feladatainkat és adjuk vissza Isten lakhelyének és Isten képmásának az eredeti értékét, a szó a szentségét és a tett komolyságát.

Az igazság Lelke az Atyától származik, és tanúságot tesz az Emberfiáról. A feladat nagy és veszélyes. Nagyfokú tudásra, türelemre és bölcsességre van szükségünk ahhoz, hogy éket verjünk a profithajszolásra és hazugságra épülő, embert és Istent tagadó globalizált politikai és gazdasági folyamatok közé.

Lélek 2

„Még sok mondanivalóm volna, de nem vagytok hozzá elég erősek.” (Jn 16, 12)

„Hanem amikor eljön az igazság Lelke, ő majd elvezet benneteket a teljes igazságra.” (Jn 16, 13) Jézus újra az igazság Lelkének eljövetelét jelzi fáradt tanítványainak. Egy olyan Lelket ígér, amely elvezet a teljes igazságra. Jézus jól tudja: az igazság ismerete megerősít. Az igazság birtokában az ember felszabadul, és tisztán látja mindazt, amit elrejteneek előle. A jelenségek mögött felismeri a lényegét.

„Még sok mondanivalóm volna, de nem vagytok hozzá elég erősek.” (Jn 16, 12)

Az Emberfia úgy érzi, tanítványai még nem elég erősek ahhoz, hogy hallják mindazt, amit Mesterük mondani szeretne. Még nem eléggé érettek ahhoz, hogy befogadják az igazság ismeretét, hogy átlássanak az emberi színjátékok mögött meghúzódó alattomos, gyerekes szándékokon.

Erre a nagy feladatra az elmúlt kétezer év alatt kevesen érték meg. Az igazság megismerése nehéz és veszélyes vállalkozás. Ellentmondásos tény tárul fel előttünk: könnyebb és biztonságosabb nem tudni és nem gondolkodni, mint tudni és gondolkodni. A társadalom nagy részének nincs szüksége az igazság ismeretére.

„Még sok mondanivalóm volna, de nem vagytok hozzá elég erősek.” (Jn 16, 12)

Az igazság ismerete nem egyenlő a valóság ismeretével. A valóság legyártott végeredmény. Az álmogyrák által dollármilliárdok ráfordításával létrehozott egyveleg. Hogy mennyire így van, arról a valóságshow-k árulkodnak a legjobban. A mai társadalom voltaképpen a valóság megismerését igényli, nem pedig az igazságot. A hazugság show-i elterelik a figyelmet mindarról, ami az ember mikrokörnyezetében végbemegy. Az agymosó, emberbutító programok az egész világon virágoznak és gyümölcsöznek. Amit a józan gondolkodástól megfosztott tömegek észre sem vesznek. A globális embertelenséghez agysorvasztott, termelőgéppé deformált-degradált tömegekre van szükség, egykori értékrendszerüktől és méltóságuktól megfosztott atomizált egyének irtatlan sokaságára. A valóságtermelő technológiák valósággyártásukkal elérik azt, hogy Isten képmása profittermelővé degradálódik. A tömegkommunikációra épülő struktúrák létrehozták azt az új ember-típust, amit Bogár László közgazdász professzor - találóan - globális minimál-énnek nevez.

Saint-Exupéry kis hercegének barátja jól sejteti az igazság megismerésének módját: Jól csak a szívével lát az ember, ami igazán lényeges, az a szemnek láthatatlan.

„Még sok mondanivalóm volna, de nem vagytok hozzá elég erősek.” (Jn 16, 12)

Az igazság ismerete személyes feladat. Sem elhárítani nem lehet, sem kibújni előle. Aki mégis megkísérli, annak viselnie kell a következményeket. Tudniillik azt, hogy beolvad a legyártott valóságokba, és elhiszi mindazt, amit a nagyhatalmi gépezetek egyetlen igaz alternatívaként kínálnak fel.

Párizsban a felvilágosodás trónusára hajdanán egy írástudatlan prostituáltat ültettek. Ő lett a deszakralizált világ prototípusa. Olyan torz valóság alakult így ki, amelyben a becsvágy, az irigység, a mértéktelenség, a bujaság és a torkosság vált erénnyé.

„Még sok mondanivalóm volna, de nem vagytok hozzá elég erősek.” (Jn 16, 12)

Az Emberfia komolyan gondolja mindazt, amit mond. Nem játszik a szavakkal. Az igazság megértéséhez és feldolgozásához lelki erőre van szükség. Olyan erőre, amit csak az igazság Lelke adhat meg. Az igazság és a valóság egymással szembe került. Az egyik Isten teremtményéről szól és szakrális életteréről, a másik a profitról, a hazugságról és a világméretű butításról. Mindenki választhat.

Idő

„Jákob nemzette Józsefet, Máriának a férjét, aki a Krisztusnak nevezett Jézust szülte.” (Mt 1,16)

A Mt 1, 1-17 hosszan részletezi Krisztus nemzetségtábláját. De mi közünk nekünk ezekhez az érthetetlen nevekhez, bonyolult családfához? Mi közünk nekünk ahhoz a háromszor tizennégy nemzetséghez, amely a Szentírás szavai szerint Ábrahám-tól Krisztusig élt?

Ha valaki azt válaszolná, hogy semmi (vagy nagyon kevés), talán igaza is lenne. Ám az Evangélium ezzel a felsorolással azt akarja hangsúlyozni, hogy Krisztus az emberi történelem részévé vált. Nem az időn kívülről mutogatta a történelemben vívódó embernek a jó példát, hanem belépett az ember korrupt történelmébe. Isten minden pillanatban hűséges az emberhez. Nem nagy szavak ezek, hanem történelmi valóság. Isten belép az időbe: beleszületik a történelembe az Ábrahám-Dávid-József családfa sarjaként.

„Jákob nemzette Józsefet, Máriának a férjét, aki a Krisztusnak nevezett Jézust szülte.” (Mt 1,16)

Isten hűséges az emberhez: belép mindabba, amit az emberiség történelemnek nevez. Vállalja a történelmet: az értelem, a morál és a testiség korrupcióját, a lefokozott létezés állapotát (Hamvas Béla). Hűséges a pillanathoz: hűséges kora vallásához, szervesen beleépül az időbe. Viszont Istenben való bizonyosságában ijesztő dolgokat tesz: nem tanúsít ellenállást; nem haragszik senkire; nem becsl le senkit, nem tagad semmit. Nem tagadja az államot, a háborút, a közösséget, kora társadalmát; nem védi a maga jogait. Sietség, hajsza, felületesség, türelmetlenség, zaklatottság, kapkodás, mohóság ismeretlen nála (ez nem mindig mondható el az önmagukat Krisztus-követőknek nevező emberekről). Az időpánik, szétszóródás a világ dolgaiban, szintén nem jellemző rá. Az időben való létezése mintha azt bizonyította volna be, hogy aki gondolataival nem emelkedik túl kora filozófiáján, valásán és tudományán, annak nincs tényleges jelenléte; az ilyen ember a történelem pillanatának foglya. A korába belebonyolódott ember ugyanis nem bírja felfogni az idő felett álló Istent. Nem szabad hűtlennek lennünk a saját időnkhez, de nem szabad elszakadnunk sem az Abszolúttól - ez a keresztyén ember feladata.

Mammon

Meghasonlás

„Senki sem szolgálhat két úrnak; mert vagy gyűlöli az egyiket, a másikat pedig szereti, vagy tiszteli az egyiket, a másikat pedig megveti.” (Mt 6, 24)

A Mt 6, 24-34 első olvasatra értelmetlen. Ezt nem a gazdaság eszméje uralta kor emberének logikájával írták. Istennek és a mammonnak nem lehet egyszerre szolgálni. Az Evangéliumban az ember foglalja el a legfontosabb helyet. A figyelem központjában Isten képmása áll szakrális életterével. A furfangos pénzgyűjtés, mások becsapása, piac és profit, spekulációk..., mind háttérbe szorulnak. Az Evangélium sorai mintha egy másik világban, más kultúrkörben íródtak volna. Nyugalomra szólítják fel az olvasót. Elég a mának a maga baja. Hagyd a bankszámládat, hagyd a gyűjtést, az agresszív hajszát! Nem ez tesz boldoggá. Mammon, a gazdasági túlkapások, a mohóság és fukarság, az anyagi világszemlélet frusztrációt, elégedetlenséget, csalást... a lélek halálát idézi elő. Bizony nem éri meg. Mert mit használna az embernek, ha az egész világot meg is nyeri, de a lelke kárát vallja?!

„Senki sem szolgálhat két úrnak; mert vagy gyűlöli az egyiket, a másikat pedig szereti, vagy tiszteli az egyiket, a másikat pedig megveti.” (Mt 6, 24)

A keresztyénység mélypontját éli. Mammon annyira behálózta hétköznapijainkat, hogy már alig tűnik fel. A cselekedetek eltávolodtak a szavaktól, a szavak pedig nem fedik a gondolatokat. Ezért eltávolodik a figyelem központjából Isten képmása szakrális életterével, és helyébe kerül a termelő és fogyasztó idióta, aki semmi-be veszi környezetét, csupán egyetlen célja van, az, hogy minél többet felhalmozzon, mennél többet birtokoljon. A közösségi felelősség helyét elfoglalja az egyéni öngondoskodás. Aki pedig ebben az embertelen létharcban alulmarad, az elvész. Vae victis! Jaj a legyőzötteknek! Hazudj, rabolj, gyilkolj, politizálj a polisz ellen, tipord el a másikat, csapd be a fél világot, rombold le az ember természetes környezetét, semmisítsd meg a hagyományos értékeket. Csak így tudsz fennmaradni, csak így tudsz gyűjteni, csak így tudsz halmozni. Csak így tudsz olyan lénné válni, aki elég „modern” ahhoz, hogy érzéketlen-közömbösen haladjon el az emberiséget egyre jobban veszélyeztető létkérdések mellett. A helyzet paradoxona az, hogy mindazt, ami ezt a folyamatot megfordíthatná, maradónak, korlátoottnak, butának és értelmetlennek titulálják, címkézik.

„Senki sem szolgálhat két úrnak; mert vagy gyűlöli az egyiket, a másikat pedig szereti, vagy tiszteli az egyiket, a másikat pedig megveti.” (Mt 6, 24)

Számos gondolkodó, közgazdász, ökológus, filozófus kongatja a vészharangot. Az emberiség válaszut elé érkezett, de akkora a zaj és a propaganda, hogy kevesen veszik észre a jelzőtáblát. A pillanatra és a fogyasztás maximalizálására irányított figyelem elsiklik a lényeg mellett. Saint Exupéry szerint a lényeg láthatatlan. Isten és mammon: a láthatatlan lényeg és a látható realitás; az egyik halk, a másik hangos. A nagy hangzavarban pedig azok az emberek, akik mindezt megváltoztathatnák, egyre fáradtabbak és kiábrándultabbak. A lopást, butítást, csalást értéként feltüntető társadalomban egyre több a depressziós, életunt, pszichikailag sérült ember. Az aggodalom a holnapért általános társadalmi jelenség. A Mt. 6, 24-34 evangéliumi részlet sorai zavarják a modern embert. Ugyan már, minek ez!? Hiszen hol a haszna? Ami pedig nem hasznos, az fölösleges. Nem modern. Fölösleges azért is, mert nem áll összefüggésben a bűn struktúráival. Nem Isten kell ide, hanem Göbbels doktor. Nem nyugalom kelletik, hanem globalizált népbútítás és profit... minden mennyiségben!

Hatalom 1

„Ha valaki első akar lenni, legyen mindenki közül az utolsó, és mindegyiknek a szolgája.” (Mk 9, 36)

Az idézett evangéliumi rész az emberi hatalomvágyra hívja fel a figyelmet. Kafarnaumba menet a tanítványok azon vitatkoznak, hogy ki a nagyobb közülük. Ki a hatalmasabb, ki a kedvenc, ki áll a többiek felett. A hatalomvágy a keresztény ember állandó kihívása. Nem lehet megszabadulni tőle. Minden korban és minden időben jelen volt és jelen van. Eltereli a figyelmet a kereszténység lényegéről.

A hatalomvágy Krisztusnak sem volt ismeretlen. A sátán Őt is megkísértette, abszolút hatalmat ajánlva fel az Emberfiának. A sátán ugyanezt ajánlja fel minden egyes kereszténynek: uralkodj a másikon, alázd meg, tipord el a többi embert! Pápák, papok, püspökök, hívek, szerzetesek kísértése ez – senki sem kivétel.

„Ha valaki első akar lenni, legyen mindenki közül az utolsó, és mindegyiknek a szolgája.” (Mk 9, 36)

A hatalomvágygal szemben kevés kereszténynek sikerült bölcsnek maradnia. A történelem tele van ilyen példákkal. A hatalmi visszaélések, a hatalom idealizálása és ideologizálása mélyen beégetődött az emberi történelem lapjaira. Vér, halál és agresszió, derékba tört emberi sorsok jelennek meg ott, ahol a kereszténység elvesztette lényegét, és a hatalomvágy váltotta fel az evangéliumot. Elég, ha a kereszt háborúkra és a tébolyult középkori keresztény hatalmi harcokra gondolunk. De percig se higgyük, hogy mindez a múlté. A hatalomváagnak ma is számos keresztény áldozataul esik. Az értékek ártértékelődnek: az álkereszténység maszkja alatt

számos esetben a hatalom konzerválása válik a legfontosabb feladattá. Az alázatosság és az ima maszkja alatt a beteges és kicsinyes hatalmi harc válik számos vezető legfontosabb gondolatává. A hatalomvágy kísértése nem az evangéliumi múlté, nem a ködös jövőé, hanem a máé, a jelené. A sátán egyik legkedvesebb vétéke, az ember egyik legbiztosabb buktatója. Nagyon kevesen tudnak ellenállni neki. Azok a nem kevesek pedig, akiknek ez nem sikerül, gyakran Isten nevével, az Emberfiára hivatkozva ideologizálják hatalmi csörtetésüket.

„Ha valaki első akar lenni, legyen mindenki közül az utolsó, és mindegyiknek a szolgája.” (Mk 9, 36)

Krisztus megadja a választ erre a talányra: aki az első, az legyen az utolsó, így szolgálja Isten alkotását. A kereszténység csak erről szólhat. Nem lehet Isten neve alatt gyilkolni és hódítani, rabolni és erőszakolni. A hatalomvágy, még akkor is, ha isteni hivatással próbáljuk tisztára mosni, destruktív és káros, egyáltalán nem az evangéliumi értékek hordozója.

Nem lehet evangéliumi értékekről beszélni ott, ahol a kereszténységet csak a magánkarrier építésére használják; ott, ahol az életstílus egészen más értékekről árulkodik. Akinek szeme van, lásson, akinek füle van, halljon - olvassuk a Szentírásban (Lk 14, 35). A hatalomvágy keserű (negatív) gyümölcsei számos kárt okoztak a kereszténységnek. Ez a folyamat korunkban tovább él. A tanítványok nem csak „Kafarnaumba menet”, hanem mind a mai napig sikeresen vitatkoznak azon, hogy ki a nagyobb, befolyásosabb, hatalmasabb közöttük. Így válik gyakorta a valóság és mindaz, amit az Evangélium képvisel, egyéni üzérkedések eszközévé.

A biznissz-kereszténység párhuzamosan él és fejlődik az evangéliumi értékekre épülő kereszténységgel. Akár mint 2000 évvel ezelőtt, elválaszthatatlanok egymástól. Csakhogy jelenleg globalizált méreteket ölt, sőt, új keresztes háborúkat vetít előre.

Hatalom 2

„Jaj azoknak, akik hiábavalóságot terveznek, és gonoszat forralnak fekvőhelyükön; akik hajnalhasadtával végrehajtják gonosz terveiket, mert kezüknek hatalmában van.” (Mik 2, 1)

Napjainkban a hatalommal való visszaélés megszokottá vált. Ha valaki azt gondolná, hogy ez új valóság, az téved. Mikeás könyvének első fejezetei felvázolják az ellehetetlenült társadalmi életet. Elhatalmasodott a gonoszság, az erőszak, a mértéktelen rablás, a visszaélés. A hatalom birtokosai lezüllöttek: elfelejtették Istent és elfelejtették az embert. Hiábavalóságot terveznek és gonoszat forralnak fekvőhelyükön. Eltervezik és végrehajtják aljas cselekedeteiket. Nincs mitől félniük,

hiszen uralják a társadalmat. Ismernek minden aljas módszert, amivel hatalmon maradhatnak. Propagandagépezetük együttműködik velük és legalantasabb tetteiket is dicsfénnyel övezi. Ezeket a sorokat olvasva Machiavelli elméletei nem is tűnnek annyira meghökkentőnek és eredetinek. Amit Machiavelli leírt az újkor hajnalán, azt Mikeás könyve már sejteti az olvasóval. Machiavelli és a Mikeás könyvének írója közötti különbség nem más, mint az, hogy a Mikeás veszélyes véget jósol ennek az embertelen és Isten előtt jogtalan hatalmi magatartásnak. Míg Machiavelli a hatalom megtartása érdekében urának a kétszínű és álnok magatartást ajánlja, addig a Mikeás könyv írója Isten bosszúját helyezi mondanivalója középpontjába.

Izrael házának hajdani vezérei gyűlölték a jót és szerették a rosszat (Mik 3, 2). A könyv írója irtózatot véget jósol mindennek. Az igazság megvetése és a hatalmi visszaélések veszélyes jövőbe vezénylik a társadalmat. A könyv írójának a vezetők vaksága fáj a legjobban. A korrupció, a sorozatos visszaélések, a mértéktelenség a nép vesztét eredményezik.

„Jaj azoknak, akik hiábavalóságot terveznek, és gonoszat forralnak fekvőhelyükön; akik hajnalhasadtával végrehajjták gonosz terveiket, mert kezüknek hatalmában van.” (Mik 2, 1)

A történelmi fejlemények igazolták a Mikeás könyvének próféciját. Izraelt elfoglalják és a nép nagy részét elpusztítják. A történet ellentmond Machiavelli politikai leckéinek. Hiába a képmutatás, hiába a hatalom foggal-körömmel való sikeres megtartása. Nem ez dönti el a nép jövőjét. A hatalom fentről származik és az emberekért van. Jézus azt hangsúlyozza Pilátus előtt, hogy nem volna semmi hatalma, ha onnan fentről nem kapta volna. A hatalmat adják és elveszik. De amíg az ember birtokolja, súlyosan visszaélhet vele. Meg is tette számtalanszor. Elég, ha körülnézünk a modern társadalmakban. Mikeás gondjai a hozzá hasonlóknak nem a régmúlt idejélmúlt kérdései, hanem örökérvényű problémák. Felelősségteljes vezetők nélkül, morál híján képtelenség nemzeteket vezetni, igazságot osztogatni. Álnoksággal, árulással, csalással, visszaéléssel, gonoszsággal és erőszakkal csak ideig-óráig lehet hatalmat gyakorolni. Az igazság igazságtalansággá degradálódik, és a hatalmi elit mozgatórugójává válik. Így lesz Machiavelli fejedelme a bukásra ítélt vezető archetípusa.

„Jaj azoknak, akik hiábavalóságot terveznek, és gonoszat forralnak fekvőhelyükön; akik hajnalhasadtával végrehajjták gonosz terveiket, mert kezüknek hatalmában van.” (Mik 2, 1)

A Mikeás könyve által bemutatott vezetőket nagyon zavarja a hiteles ember felbukkanása. A Mt 12, 14-21 folytatja az Ószövetség gondolatát. A megjelenő Krisztus gyógyít, bírál és tömegeket lelkesít. A gondolatok, szavak és tettek egysége vi-

lágot mozgat, és visszaadja az elfáradt emberek bizalmát. A farizeusok pedig ki-
mennek és tanácskozni kezdenek ellene arról, hogyan veszítsék el (Mt 12, 14). Az
ilyen hatalom birtokosának meg kell halnia, hiszen életével tanúságot tesz a hata-
lom bitorlónak aljas szándékairól és tetteiről.

Az igazi hatalom Istentől származik és az emberekért van. Ez az egyetlen lénye-
ges tulajdonsága. A megtört nádszálat nem töri össze, a pislákoló mécsbelet nem
oltja el (Mt 12, 20). Tiszteli az embert és szakrális életterét.

Mindez utópisztikusnak és mesébe illőnek tűnik. A hatalommal való visszaélés,
a beteges politikai irányvonalak és értékrendszerek virágkorukat élik. A nagy blöf-
főknek, hazugságoknak egyetlen céljuk van: konzerválni a hatalmat – lehetőleg
minél kevesebb kézbe. És ezért mindent el kell követni. Machiavelli tanai legyőz-
ték a Mikeás könyve politikai szemléletét, és egyre fontosabbakká válnak, míg be-
le nem torkollnak Orwell lídércnyomásos politikai víziójába... A tét nagy. Ne
hagyjuk magunkat veszélyes irányba vezetni!

Gazdagság

*„S újra mondom nektek: Könnyebb a tevének átmenni a tű fokán, mint a gaz-
dagnak bemenni az Isten országába.” (Mt 19, 24)*

Az Ezekiel 28, 1-10-ben a meggazdagodott és felfuvalkodott ember jelenik
meg. A hatalom és a vagyon birtokosa elveszíti józan ítélőképességét, és azt hiszi,
hogy istenné vált. Nem valaki ostoba emberről van szó. Ezekiel maga is hangsú-
lyozza, hogy bölcsességgel és okossággal szerezte a hatalmát. Viszont amint a ha-
talom és a vagyon birtokába került, elvesztette bölcsességét. A hatalom megszáll-
lottja lett, és görcsösen ragaszkodni kezdett hozzá.

Ezekiel könyve nem a múltról szól, nem egy tovatűnt világ emberi gyengeségét
villantja fel a XXI. századi olvasó előtt. A hatalomhoz való ragaszkodás, a földi ja-
vak görcsös halmozása a mi korunkra talán még inkább jellemző. A hatalom fényé-
ben fürödve a XXI. századi politikusok is gyakran képzelik magukat isteneknek.
Ez az öntömjénezés addig tart, amíg egy nagyobb hatalom meg nem semmisíti
őket. Afrika, Ázsia, Dél-Amerika, Észak-Amerika és Európa is számtalan példát
szolgált erre. Az Ezekiel által leírt politikus prototípusa azoknak a hatalmi sze-
replőknek, akik ma a nemzetközi politikában annyi feszültséget gerjesztenek és
borzalmakat idéznek elő. Az arany és az ezüst, újabban az olaj és a fosszilis ener-
giahordozók veszélyes dolgok a pénz- és hataloméhes vezetők kezében.

*„S újra mondom nektek: Könnyebb a tevének átmenni a tű fokán, mint a gaz-
dagnak bemenni az Isten országába.” (Mt 19, 24)*

A hatalomtól és pénztől megittasult személyek túllépik korlátaikat. Embereket, hadseregeket, nemzeteket visznek magukkal a pusztulásba. Ez számtalanszor lejátszódott a történelemben. De szemünk előtt is leperreg újra meg újra. A hatalomért és befolyásért folytatott háború egyre jobban kitervelt gyilkosságsorozatokat, tömegmészárlásokat, erőteljes migrációt tesz elkerülhetlené.

Isten teremtménye szakrális életterével kisodródik a politikai figyelem közép-pontjából. Az olaj árfolyama, az értéktözsdén folytatott nemzetközi spekulációk, az embercsempészet, a szervkereskedelem, a gyerekprostitúció, az atombiznisz, a multinacionális cégek pénzzszivattyúi kötik le igazán a hatalom birtokosainak a figyelmét. Tetteik legalizálásának érdekében beindítják a hatalmi gépezeteik által mozgatott tömegmédiáikat, amelyek világméretű propagandával megfosztják az emberek tömegeit a valós információk megismerésétől, józan ítélőképességük utolsó szikrájától: demokrácia importálásról beszélnek ott, ahol embertelen kizsákmányolás folyik, az emberi jogok kiterjesztését elemzik ott, ahol kegyetlen hadászati és kereskedelmi fogásokkal fosztják ki a nemzeteket.

„S újra mondom nektek: Könnyebb a tevének átmenni a tű fokán, mint a gazdagnak bemenni az Isten országába.” (Mt 19, 24)

A gazdagság megfoszthatja az embereket józan ítélőképességüktől és a társadalmi valóság érzékelésétől. Máté evangéliumának 19. fejezete visszatér Ezekiel könyvének gondolatához. A gazdag nehezen jut be Isten országába. Egyetlen célja van ugyanis: a profit profitjának a maximalizálása. Minden erejét, képességeit arra összpontosítja, hogy még több jövedelemre és még nagyobb hatalomra tegyen szert. Szemében az ember profittermelő automatává degradálódott, és szakrális élettére nem jelent mást számára, mint zsákmányterületet.

Planétánk jövője, kultúránk és civilizációnk nagy mértékben függ attól, hogy kit engedünk a hatalom közelébe. A feladat egyre komplexebb és nehezebb. Ne hagyjuk magunkat butítani!

Kísértés

„Mindezt a hatalmat és ennek dicsőségét neked adom; mert az enyém, és akinek akarom, annak adom; ha tehát imádsz engem, mind a tiéd lesz.” (Lk 4, 6)

A sátán megkísérti az Emberfiát. Érdekes része ez a Szentírásnak. Mai szóval azt mondhatjuk: az Emberfia állta a sarat – nem hagyta magát becsapni, átverni, kihasználni (Lk 4, 1-13). Pedig csodálatos ígéret hangzik el: neked adom az egész világot. Neked adok mindent! Egyet kell tenned: imádj engem, fogadj el uradnak. Az ígéret kecsegtető, az áldozat mégis ellenáll, mert tudja a lényegét: mindaz, amit a sátán mond, nem igaz. A hazugság - amely mindent megígér, miközben követel - ez alkalommal megbukik.

„Mindezt a hatalmat és ennek dicsőségét neked adom; mert az enyém, és akinek akarom, annak adom; ha tehát imádsz engem, mind a tiéd lesz.” (Lk 4, 6)

A Szentírás ebben az esetben sem csak a 2000 évvel ezelőtti történeteket meséli el. Az egykor leírt igazságok napjainkban új tartalmat kapnak, és lépten-nyomon találkozunk velük. A hazug ígéretek rendszeresen előzönlík a társadalmat, és az ígérgetők megpróbálják hatásukat minél tovább fenntartani. Hatalmat, dicsőséget, felemelkedést és jobb sorsot ígérnek a szerencsétlen tömegeknek. A hazugság a napi rutin alapelemévé vált. Az átverések elfogadtatását professzionális kommunikációnak nevezzük, a korrupciót pedig lobbytevékenységnek. A leghihetetlenebb ígéretekkel kábított emberek pedig asszisztálnak hozzá anélkül, hogy legkisebb ellenállást tanúsítanának. A káosz betetőzéseként a hazug ígéretek rémhírek követik, hogy az átvert tömegek még féljenek is egy láthatatlan, kitalált, de professzionálisan „kommunikált” ellenségtől. Az ember arra vár, hogy felébredjen ebből a rémálomból, jöjjön végre valaki, aki azt mondja, hogy mindaz, ami körülöttünk zajlik, csak rossz tréfa.

„Mindezt a hatalmat és ennek dicsőségét neked adom; mert az enyém, és akinek akarom, annak adom; ha tehát imádsz engem, mind a tiéd lesz.” (Lk 4, 6)

A profit maximalizálása társadalmunk legfontosabb alapelve. Az ember és élettere alig érdemel figyelmet. A cél az, hogy az egyén marginalizálódjon, elbutuljon. Bogár László közgazdászprofesszor szavait idézve azért, hogy a fogyasztó a „minimál-én” szintjére süllyedjen, így ugyanis könnyen manipulálható, meggyőzhető, kihasználható lesz. A nyugati kultúrát meghatározó üzleti életnek két alaptulajdonsága van: a mohóság és a közömbösség. Évégett minden eszközt szentesítenek: a gyerekek dolgoztatását és a harmadik világ szegényeinek kihasználását csakúgy, mint a környezet tönkretételét. Újabban ide tartozik a kiskorúakra irányuló pornográfia engedélyezésének az ötlete is.

Társadalmunk alapvető problémája a rendszerváltás körül bukkant fel. A függés, az alávetés, az elnyomás, a kizsákmányolás megnyilvánulásait irányító új elit sikeresen elhitette a tömegekkel, hogy a rendszerváltás a felemelkedés, a jólét és a szabadság irányába tett történelmi lépés volt. Ezt nagyon kevesen kérdőjelezzik meg. Amíg ezt a ferdítést láthatóvá nem tesszük, addig a hazugságörvény tovább gyűrűzik, tekeredik. A hatalmas blöffök egyre mélyebbre taszítják elfáradt társadalmunkat, és új helyzetet teremtenek, melynek alapkövei a felelőtlenség, a manipuláció, az önteltség, az empátiahiány, a felszínesség. A társadalmi összetartás, a hiteles értékek kiveszőfélben vannak. A modern emberi kreatúra képtelen arra, hogy önmagán kívül valakiért aggódjék: sokat dolgozik, sokat fogyaszt, majd amikor nem bírja tovább, kidől, és helyére lép a következő.

„Mindezt a hatalmat és ennek dicsőségét neked adom; mert az enyém, és akinek akarom, annak adom; ha tehát imádsz engem, mind a tiéd lesz.” (Lk 4, 6)

Az új diktatúra szintén hazudik, prototípusa a bibliai sátán, mely mindent ígér és semmit sem ad, de mindent elvesz. Az erőszak alkalmazását a helyi megalkuvókra bizza, akik professzionálisan kommunikálva véghezviszik a piszkos munkát, és engedelmeskednek uraiknak. A csodálatos kommunikáció maszkja alatt működő gépezet végül is azt eredményezi, amire tervezték: az újratermelhető vagyon ellopását, tömegek alulfinanszírozását, emberek kegyetlen kifosztását.

Az idők jelei harsognak, villognak körülöttünk. A hatalom azt akarja, hogy imádjuk és akkor minden a miénk lesz. A Szentírás viszont másra figyelmeztet. Belátásunkat és értelmünket jobban kellene használnunk, mint bármikor. Marcus Aurelius Elmélkedéseiben írja: „Mondd vezérlő értelmeknek: meghaltál, megromlottál, állattá süllyedtél, pózolsz, nyájszerűen élsz, legelsz”. A nagy császár ismer-te a társadalom mozgatórugóit. Vegyük komolyan a körülöttünk zajló folyamatokat, fordítsuk tekintetünket a jelen feladatai felé, és azokra az eszközökre összpontosítsunk, amelyekkel cselekedhetünk, aktív és kreatív részévé válva így a társadalomnak!

Ünnepeink

Nagycsütörtök

„Aztán vizet öntött egy mosdótálba, majd hozzáfogott, hogy sorra megmossa, s a derekára kötött kendővel megtörölje tanítványainak a lábát.” (Jn 13,5)

Nagycsütörtök olvasmányai tanulságosak számunkra. Az Evangéliumban Krisztus még egyszer példát mutat tanítványainak. Mintha attól félne a megtestesült Isten, hogy távozása után apostolai hamar elfelejtik a tőle tanultakat. Újra példát ad tehát nekik.

„Aztán vizet öntött egy mosdótálba, majd hozzáfogott, hogy sorra megmossa, s a derekára kötött kendővel megtörölje tanítványainak a lábát.” (Jn 13,5)

Az Emberfiának nem voltak alaptalanok a félelmei. Ha ez a szimbolikus cselekedet dönti el azt, hogy ki keresztény és ki nem, akkor az elmúlt századok során a keresztények száma nagyon megcsappant. Aki nagy, az legyen kicsi, aki okosabb, az segítsen a többiekben. Feje tetejére állított logika. Az utolsó vacsorán jelenlevők nem egy mindennapi eseménynek a tanúi. A hatalom és a nagyság teljesen átstrukturálódik a szemük előtt. Nem a kapzsiságban, mások kihasználásában és leértékelésében van a nagy ember ereje, hanem ellenkezőleg, mások szolgálatában. A lábmosás szertartása kiüti a keresztény kezéből a kardot: szent háború, mások megalázása és letiprása, hatalmi csatogtatások végérvényesen törlődnek a kereszténység szótárából. Inkább törlődniük kell(ene). De nem így történt. A szent háborúk, Isten nevében elkövetett atrocitások, mások megalázása és kifosztása mind a mai napig a „keresztény” uralkodók jellemzői. Modern világunk nagycsütörtök agóniáját éli át a szemünk előtt. Újra és újra. Az Emberfia utolsó vacsorája utópiává degradálódik. Gyakorlatilag nagycsütörtök lábmosása csak elszigetelődve, itt-ott él a történelemben. Semmiképpen nem él a magukat kereszténynek nevezők köreibben.

„Aztán vizet öntött egy mosdótálba, majd hozzáfogott, hogy sorra megmossa, s a derekára kötött kendővel megtörölje tanítványainak a lábát.” (Jn 13,5)

A lábmosás szertartása a történelem hasábjain kell hogy realizálódjon. Nem elég felidézni, meg kell valósítani. Újfent, ismét. Ellenkező esetben olyanok vagyunk, mint a farizeusok, akik hatalmas terhet tesznek mások vállára, de egy ujjukat sem mozdítják, hogy könnyítsenek ezen a terhen.

Feltámadunk!

„Erre kijöttek a sírból és elfutottak, mert félelem és szorongás vett rajtuk erőt. Félelmükben senkinek sem szóltak semmiről.” (Mk 16,8)

A feltámadás gondolata félelemmel tölti el a szemtanúkat. Félelem és szorongás vett erőt az asszonyokon, amikor nem találták a holttestet a sírban. Egy háromnapos holttest látványára számítottak a temetőbe siető emberek. Meglepetésük hatalmas volt. Nincs holttest és nincs halál. A sír üres. A pillanat egyszeri és megismételhetetlen. Az emberek megölték az Emberfiát, de Ő mégsem fekszik a sírban. A feltámadás Isten igazi hatalmáról tesz tanúságot.

„Erre kijöttek a sírból és elfutottak, mert félelem és szorongás vett rajtuk erőt. Félelmükben senkinek sem szóltak semmiről.” (Mk 16,8)

A sír üres. Kezdetben senki nem akarja elhinni. Kétezer éven keresztül tartott ez a meglepetés. Az emberiség történelme új kezdet elé néz. Isten benyúlt a történelembe és feltámasztotta Fiát, a megtestesültet. A halál átértelmeződik. A kicsinyességeibe süllyedt ember megölette Őt, hisz zavarta a fennálló politikai konstellációt, a békés rabszolgasorsot, értelmetlen dolgokat fecsegett, és még egy jó felkelés megszervezésére sem lehetett felhasználni. Jobb hát, ha meghal. És meghalt. Kegyetlenkedve vették el az életét. Három nappal ezelőtt... Most ott áll a sír üresen.

Isten az ember számára furcsa logikát közöl. Az élet csak akkor ér valamit, ha nem megalkuvások sorozatával telítődik; ha nem emberi korlátok „diadalával” van teli; ha nem a kapzsiság, hatalomvágy, féltékenység, bosszúvágy tölti ki. A megváltás az élet és a feltámadás egésze. A megváltott lét már itt a földön kezdetét veszti.

A megváltás logikája a történelem fergetegében elhomályosult. Pedig az Emberfia azért jött el, hogy „életük legyen, és bőségben legyen”.

Pünkösd

„A lelki adományok ugyan különfélék, a Lélek azonban ugyanaz.” (1Kor 12, 4)

Pünkösd ünnepe nagyon fontos a keresztény ember számára. Ez az ünnep teljesen feje tetejére állította a hagyományos vallási felfogást. Isten Lelke – szabályokat nem ismerve – áradt szét. Mert a lélek ott fúj, ahol akar, nem lehet feltartoztatni, szabályokkal körülírni.

Pünkösd új korszakot nyitott a transzcendenciát kutató emberiség történetében. Pünkösd embere elfogadja Isten feltámadását. Az ember kijött sírjából és felnézett a világosság felé. Nincs többé számára abszolút kilátástalanság és reménytelenség. Pünkösd embere szövetségesként tudhatja maga mellett Istent. Új erő, új lélek, új élet: az ember nincs egyedül a történelem útvesztőiben.

A pünkösdi ember felismerhető arról, hogy soha nem adja fel. Churchill egyik híres beszéde csak fél percet tartott: „Never give up. Never. Never. Never.” Azzal sarkon fordult és elment, pedig a tömeg hosszú beszédet várt tőle. A pünkösdi keresztény is ilyen: soha nem adja fel; szelíd, mint a galamb, de okos, mint a kígyó.

Pünkösöd nem a halál kultusza, hanem a feltámadás diadala. Lázár kijön a sírjából; Mária Magdolna új életet kezd; Zakeus lemászik a fáról és visszafizeti mindazt, amit életében ellopott; a római százados megtér családjával együtt; a leprások meggyógyulnak; a vakok látnak... A politikai hatalmasságok és az egyéni érdekeket néző főpapi méltóságok viszont kételkednek, és agresszíven fenyegetőznek. Ez nemcsak múlt, hanem jelen is...

De a pünkösdi lavinát nem lehet megállítani, hiszen az újbor új tömlőbe való.

Karácsony örömhíre

„Én Gábrriel vagyok, aki az Isten színe előtt állok, és azért küldtek, hogy beszéljek veled, és ezt az örömhírt meghozzam neked.” (Lk 1, 19)

Karácsonyhoz közeledvén egyre gyakrabban gondolunk Istenre, aki örömhírt közölt velünk. Az örömhír arról szólt, hogy Isten belép az emberi történelembe, egygé válik az emberi sorssal, osztozik velünk minden jóban és rosszban. Az inkarnáció konkrét időben és helyen történt, s megmutatta azt, hogy Isten nem önkényes úr, nem irigy, nem ravasz, nem színlel és nem szeretetlen. Az inkarnáció központi üzenete világos: az embert gondolatainak, szavainak és tetteinek az egysége teszi emberré. Nem lehet egyet gondolni, mást mondani és megint mást cselekedni, hiszen ez megbomlott egzsztenciához vezet, és az ember eltéved a hazugságok és csalások útvesztőjében. Az Isten által kommunikált egzsztencia mentes modern világunk hazugságaitól, cselszövéseitől, irigységeitől, ravaszságaitól, színleléseitől. Az örömhír nem más, mint forradalom: csak akkor tudsz emberré válni, ha gondolataidat, szavaidat és cselekedeteidet összhangba hozod. Az Emberfia halála viszont azt is megmutatta 33 évvel később, hogy miként viszonyultak a kor vezetői ehhez az isteni üzenethez.

„Én Gábrriel vagyok, aki az Isten színe előtt állok, és azért küldtek, hogy beszéljek veled, és ezt az örömhírt meghozzam neked.” (Lk 1, 19)

Az isteni üzenet elhangzott és vissza nem fordítható, sőt, ma jobban érezteti hatását, mint valaha. A vízválasztó ember és ember között a hitelesség. A hitelesség pedig nem más, mint a gondolatok, szavak és cselekedetek összhangja. A körülöttünk levő média- és politikaipar viszont ennek teljesen ellentmond. A leggyorsabb út a sikerhez – állítják és bizonygatják – a hazugság, a csalás. Isten üzenete butaság, ne hallgassatok rá! – közlik velünk közvetlen módon. Az ember nem a teremtés koronája, hanem profittermelő gépezet. Joga van szavazni, joga van elhinni mindazt, amit mondunk, joga van magas adóterheket fizetni, és ahhoz is joga van, hogy – ha már elviselhetetlenek a terhei –, meghaljon. Csak ne nagy csinnadrattával tegye mindezt, hanem alázatos állampolgárként. A hangoskodás csakis a mé-

dia- és politikaiparnak engedélyezett. A mély, tartalmas társadalmi kapcsolataitól megfosztott emberek felületes információdömpinget kapnak. A társadalmi gyökök szétroncsolása – úgy tűnik – a globalizált világ urainak legfontosabb feladata. A politikaipar új társadalomfilozófiai alapokat fektet le, és ezeket a médián keresztül propagálja. A cél az, hogy a társadalom kifosztása maradjon homályban. Ennek mikéntje csakis a médiaguruk találegonyságán múlik. Az embertelenséghez, az erőforrások zavartalan kizsákmányolásához szükséges a kifosztandók aktív közreműködése. A gondolatok, szavak és cselekedetek egységéről kommunikáló Istent pedig a legtávolabbra kell űzni, moralitásával nehogy megzavarja a degradált embereket.

„Én Gábrriel vagyok, aki az Isten színe előtt állok, és azért küldtek, hogy beszéljek veled, és ezt az örömhírt meghozzam neked.” (Lk 1, 19)

Az örömhírt modern világunkba nem Gábrriel hozza, hanem a pénz: a profit maximalizálása. Ennek elérése érdekében a gondolatoknak nem szabad fedniük a szavakat, a szavak még kevésbé kell, hogy megfeleljenek a tetteknek. A cél a profit, minden mást ennek kell alárendelni. Istent is - inkarnációjával együtt. Még az sem számít, ha közben éghajlati katasztrófát idézünk elő, ha elolvadnak a jéghegyek, ha tömegek süllyednek bele a kevesek által létrehozott anarchiába, melyet a szegénység és gyűlölet határoz meg.

Mindezek ellenére az örömhírt elhozták, és tanúságot tettek mellette. Ez olyan igazság, melyet a reality show-k, betelefonálás műsorok, virtuális barátok, videójátékok tompíthatnak ugyan, de nem tudják meg nem történné tenni. Mivel emberek milliói töltik idejük felét médiumok fogságában, olyan szereplők özönlik el a történelem színpadát, akiknek szavuk ugyan van, de önálló gondolatuk már kevesebb. A vízvázlasztó viszont tovább is megmarad ember és ember között: a gondolatok, szavak és cselekedetek egysége. És ez az örömhír.

A szeretet

A szeretet törvénye 1

„Hallottuk, hogy közülünk néhányan – megbízásunk nélkül tanítva – megzavartak titeket, feldúlták lelketeket.” (ApCsel, 15,24)

„... és arra rendeltelek, hogy menjetek, teremjetek gyümölcsöt, maradandó gyümölcsöt...” (Jn. 15,16)

Az idézet szentírási részlete a szûklátókörûség leküzdésére törekszik. Egyes buzgólkodók túlzásba viszik a törvények betartását, és nem látják a szabályhalmazon túlra. Olyan terhet akarnak az új tagok nyakába varrni, amely nem is logikus, és nem is hasznos. A fölösleges és agresszív követelések megzavarják és feldúlják a lelkeket. A törvény megtartására irányuló törekvések feszültséget szûnnek az új nemzedék körében. A törvény van az emberért és nem az ember a törvényért. Ha a törvény szemszögéből nézzük a dolgot, akkor a követelõzõknek igazuk van. Ha az ember szemszögéből nézzük az esetet, akkor a szabály elveszti súlyát. A törvény lehet társadalomépítõ, de ugyanakkor hatalmas félreértések forrásává is válhat. Ha nem szolgálja az egyént, ha nem építi a közösséget, akkor semmi értelme sincs, hisz magánvalóként, számunkra, nem létezik. Az idézet idõtálló, mondhatni állandó problémát érint. Míg a törvény változatlan (statikus), addig az élet változó (dinamikus). Ez mindenkor komoly társadalmi és egyéni nehézségeket szûlt, korunk gyorsan változó társadalmaira pedig hatványozottan érvényes. Nem lehet kimerevíteni azt, ami változik: az õsegház gyorsan rájött erre, és megfelelõen értelmezte ezt az örökérvényû igazságot.

Jézus nagyon jól ismerte az embert, és tudta, mi lakozik benne. (vö. Jn. 2,25) Tudta, hogy hajlamos a törvényhozásra és a törvény aprólékos betartására. Ezért nem is dobálózik könnyedén a szabályokkal. A törvény addig jó és szükséges, amíg épít és ameddig magáért az emberért van. De érvényét veszti abban a pillanatban, amikor az embernél fontosabbá (eszközbõl célá) válik. „Nem az ember van a törvényért, hanem a törvény az emberért” – állítja az Emberfia több helyen is a Szentírásban. A törvény negatív gyümölcsei: képmutatás, egyéni félelmek és kicsinyes érdekek álcázása, visszaélések, hatalmi törekvések, megalkuvások, árusítások, erõszakos hatalmi rendszerek létrejötte, a kreativitás elfojtása, irigység. Krisztus elfogadja, de vissza is utasítja a törvényt: „õvakodjatok a farizeusok kalászától” – hirdeti. Ne ítélj! Ha nem ítélsz, akkor képes vagy a törvény fölé kerülni, és nem vagy a törvény rabszolgája. Ezért nem találunk az evangéliumokban egyetlen törvénykódexet sem. Egyetlen „parancs” hangzik csak el, amelyet az eltelt 2000 év alatt nem nagyon tudtak az emberek betartani: „Szeressétek egymást, mint ahogy én szerettelek titeket”. Ez nem törvény! Nem írásba foglalt szabály! És nem beskatu-

lyázható kódex, amely bármilyen visszaélésre lehetőséget ad! Ez egyszerűen élet-vízíó; az ember „emberibb emberré” válásának az alappillére. Olyan „törvény” ez, amelynek semmi köze egyetlen törvényhez és egyetlen intézményhez sem. Csakis egy ilyen „törvény” fényében lehet maradandó gyümölcsöket teremni...

A szeretet törvénye 2

Az Evangélium nehezen érthető része a Jn 21, 15-19. Péter a feltámadt Jézussal beszélget. „*Szeretsz te engem?*” – kérdezi apostolától a feltámadt Istenfiú háromszor is. „*Jobban szeretsz-e, mint ezek?*”

Péter bevallja, hogy szereti, jöllehet néhány nappal azelőtt háromszor megtagadta, elárulta; sőt, mi több, még a keresztútra sem kísérte el. Mennyire ellentmondásos ez az érzés, amit mi szeretetnek nevezünk! Mi ez az érzés, vonzalom, ami mások irányába mozdít minket?

Az Evangélium nem ad pontos választ rá; de azt hiszem, senki se tudná pontosan meghatározni. Pál a szeretethimnuszban megpróbálta: „Ha szeretet nincs bennem, csak zengő érc vagyok...” – írja (1 Kor. 13, 1-3).

Kieslowski lengyel rendező híres Dekalógusa, majd később a Három szín trilógiája (Kék-, Fehér-, Vörös Film) szintén ezzel a kérdéssel foglalkozik. A szeretet tulajdonképpen az élet része. Hamvas Béla nagyon kifejezően fogalmaz: „Aki nem él melegen, örömben, termékenyen, igazán, azt az élet szétmárcangolja”.

A szeretet – ahogy a mai evangélium is példázza – nem zárja ki a félelmet és az ebből származó árulást. Mintha Faust valóban egy lenne Mephistóval. Péter a nagycsütörtöki események előtt esküdözik, hogy ő mindvégig kitart. De a kakas-kukorékolás előtt már háromszor árulja el Azt, Akinek örök hűséget fogadott.

Bár Jézus jól ismeri Péter hibáit, nem távolítja el magától. Isten nem az emberi tökéletességre épít. A nagy szavak, az üres ígéretek nem érnek semmit. Az ember a pillanatban kell, hogy döntsön, és erre kell mindenha felkészülnie. Pillanatnyi döntések hozzák magukkal az etikai poklot (lásd Kieslowski 8. Dekalógusát), vagy a „meleg, örömteli, igaz és termékeny életet”. A hibák, a korlátok az emberi élet-hez tartoznak. Aki nem ismeri el őket, az – fölöslegesen? – szüntelen harcol ellenük. Péter elismeri saját korlátaikat, és rádöbben arra, hogy még Jézus mellett sem tökéletes. Viszont a feléje áradó szeretet és bizalom felszabadítja bűntudatából: „legeltesd nyájamat”. Judás ennek az ellenpólusa: bűntudata öngyilkosságba, önmegsemmisítésbe kergeti.

Az üzenet örök-értékű: Isten kegyelmét és az önmaga korlátaikat elfogadó ember könnyebben varázsolja termékenyvé az életét, mint az, aki állandóan harcol korlátaik ellen.

A szeretet logikája

„Úgy bánjatok az emberekkel, ahogy akarjátok, hogy veletek bánjanak” (Lk 6, 31)

A Szentírás idézett gondolata a bölcsességet hirdeti. Bölcs ember az, aki fékezi indulatait, átértékeli értékrendszerét. A lukácsi idézet által leírt keresztény inkább örültnek tűnik, mintsem reálisnak. Mert ahhoz, hogy valaki ellenségét szeresse, haragosaival jót tegyen, áldást mondjon rágalmazóira, adjon mindenkinek, aki kér tőle, annak, többé-kevésbé „örültnek” kell lennie. Ez a vélekedés kétezer év kereszténység után sem változott sokat.

Manapság reálisnak hívják a ravasz és elvetemült embert, akiben egyesül az angyal tudása az ördög tapasztalatával. Az ilyen ember minden gondolata mögött hátsó szándék húzódik meg, hite pedig telve rosszhiszeműséggel. Senkiben sem bízik, mindenben kételkedik. Amikor megtelt bizalmatlansággal, kétkedéssel (mert mindenkiről azt feltételezi, hogy hazug, tolvaj, hiú és szívtelen) akkor azt hiszi, hogy a világot teljesen megismerte (Hamvas Béla). Az emberek között eluralkodik az a nézet, hogy igazában a kapzsi szerez vagyont és a komisz kap tekintélyt.

Az örült ember logikája viszont sokkal reálisabb, mint a mindennapi emberé. A köznapi, reális ember ugyanis teljesen elveszti illúzióit, nincs számára semmi, ami nemes és becsületos. A reális emberek világa állandó marakodás: hatalomért, vagyonért, élvezetekért. Őt az élet megtanította; ő az, aki az élet iskoláját kijárta. Az ilyen ember elsajátítja mindazt, ami közönséges, aljas és alattomos. Életszemlélete leredukálódik, létezésében leszűkül, és elhatalmasodik rajta a félelem. Annnyira reális lesz, hogy már semmit sem hisz el.

Az evangélium felszabadítja az embert realizmusa alól. A szabadság lelkét hirdeti. Ha Isten reális lett volna, akkor csak gyárat, bankokat, tudományt és hivatalokat teremtett volna. De hála az Úrnak: Isten nem reális. Az Isten által felszabadított ember szereti ellenségét, jót tesz haragosaival, áldást mond átkozóira; ha valaki elveszi köntösét, annak odaadja a ruháját is. Nem mondani ítéletet senki felett, nem elítélni senkit – ez a megváltott ember érthetetlen logikája (Lk 6, 37). C. G. Jung analitikus pszichológiájában ezt így fogalmazza meg az ismert antik szállóige nyomán: „Semmi sem idegen számomra, ami emberi” (C. G. Jung: Emlékek. Álmok. Gondolatok.).

Aki őszinte önmagához, itt lehajtja a fejét és elgondolkodik „kereszténységén”.

„Úgy bánjatok az emberekkel, ahogy akarjátok, hogy veletek bánjanak” (Lk 6, 31)

A Lk 6, 27-38 válaszút elé állítja az olvasót. A megváltott embernek nem az élvezet fontos, hanem az öröm, nem a hatalom, hanem az igazság, nem a vagyon, hanem a lelki szépség, nem az ál-alázat, hanem az irgalom. Pszichikus energiák sza-

badulnak fel a kicsinyesség feladásából, hisz már nem kötődik lényegtelen dolgokhoz, elméletekhez (ideológiákhoz) és halott szabályrendszerekhez. A kimondott szót önmagára is kötelezőnek tartja; amit másokra érvényesnek tart, abba önmagát is belefoglalja. Ezért hallatlanul emberi, és nem sülyed el az egoizmus örvényében.

A szeretet köteleke

„Szabad-e a férfinak bármi okból elbocsátania feleségét?” (Mt 19, 3b)

A mai evangéliumi részlet a házasságot teszi mérlegre: hűség, állhatatosság, szeretet, a másikért való élet. Mindezek a faktorok egyre inkább értéküket veszítik a mai társadalomban. Annyira érthetetlen a modern ember fülének, hogy valósággal zavarja, ha emlegetni hallja őket. A társadalom az isteni törvényre emberi logikával felel: lehet-e válólevelet kiállítani vagy sem?! Mert minek a hűség, minek az önfeláldozás, minek a szeretet, ha mindez hátráltatja az egyént önzése kielésében? Átadni magam a másiknak, életközösségben élni feleségemmel és gyerekeimmel: mindez egyre inkább zavaró körülményként jelentkezik. Mondhatjuk úgy is: mindez nem érték többé. A család összezsugorodott és felbomlott. Helyére lépett a individualizmus, a fragmentáció, a karrierizmus és az experimentáció. Ez utóbbi azt jelenti, hogy minél több élethelyzetet kipróbálni, minél rövidebbre és felületesebbre redukálni az emberek közötti meghitt kapcsolatokat. Ez tény. De a következmények is tényként tárnak az ember szeme elé: bizalmatlanság, kapzsiság, szét-szórtság, frusztráció, önkontroll hiánya, a szexualitás pervertálása (elég ha Amsterdam belvárosára gondolunk).

Az Evangéliumban el van rejtve az ellenszer: egy másik értékrendszer. De ezt az értékrendszert megmosolyogjuk, nem vesszük komolyan. C. G. Jung bölcsen írja: „Ami megvan az egyénben, az megvan a társadalomban, és fordítva, ami megvan a társadalomban, az megvan az egyénben is”. Az Evangélium szavai nem másokra, hanem ránk vonatkoznak. Nemcsak a korabeli zsidók voltak keményszívűek, hanem mi, mai keresztények is azok vagyunk. A válólevél a keményszívűség jele. Az ördögi kör tovább gyűrűzik: a szabadságnak láttatott rövid távú partnerkapcsolatból félárva gyermekek tömege, érzelmi és pszichikai instabilitás születik.

Az Evangélium örök témát érint. Figyeljünk a szavaira!

Ellenségeink szeretete

„Szeressétek ellenségeiteket, tegyetek jót gyűlölőitekkel.” (Lk. 6, 27)

A Lukács 6, 27-38 az ellenségszeretetre összpontosít. Tegyetek jót azokkal, akik gyűlölnek benneteket. Imádkozzatok azokért, akik gyaláznak titeket. Aki elveszi tö-

led azt, ami a tiéd, vissza ne kérd. Amint akarjátok, hogy cselekedjenek veletek az emberek, ti is hasonlóképpen cselekedjetek velük. Bocsássatok meg, és bocsánatot fogtok nyerni. Amilyen mértékkel mérték ti, olyannal mértékkel fognak mérni nektek is.

A Lukács 6, 27-38 előtt értetlenül áll a modern ember. Mondatai a gazdaság-központú kor szereplői számára butaságnak, avítt vallásosságnak tűnnek. Hisz a körülöttünk lévő társadalomban ennek épp az ellenkezőjét tapasztaljuk. A nyereségorientáltság, mások becsapása és kirablása nemcsak az egyének szintjén valósul meg, hanem kormányprogrammá válik. Rabolj, csak vigyázz, hogy észre ne vegyék. Csalj és hazudj, mert csak így tudsz hatalmas profitokhoz jutni. Taposs rá mindarra, ami még a közelmúltban emberi értéknek számított.

A Lukács 6, 27-38 szövegét a modern ember számára át kéne fogalmazni. Ilyen zavaró szöveget nem szabad terjeszteni. Be kellene tiltani! Az Evangélium zavarja a nyereséglázban égő, destruktív teljesítményorientált mai társadalmat. Zavarja a globalizált agymosás nyugodt menetét. Zavarja az emberek könnyű kizsákmányolását. A szeretet már csak üres kifejezés, amittől minél hamarabb meg kell tisztítani a társadalmat. Csak az atomjaira lebontott társadalom jó társadalom. A magányos, önbecsülésétől megfosztott ember a jó ember, mivel az erős társadalmi hálókkel védett egyénnel nem lehet mit kezdeni. Ezért nem kell társadalmi háló, nem kell nemzet, nem kell semmi, ami értéket közöl. Nem kell oktatás sem. A modern ember legyen magányos, lelkileg sérült, ne tudja meghatározni önmagát, ne találja helyét a világban, legyen kiölve belőle a valahova tartozás érzése, ne foglalkozzon a transzcendentális valósággal, elégedjen meg a konzumidiotizmus nyálkás langymelegével. Mert csak így tudja majd fenntartani a gazdasági növekedést, csak így elégszik meg az egyre primitívebb tévécsatornák kínálatával, csak így vásárolja meg tömegével azokat a dolgokat, amikre a legkevésbé sincs szüksége. Csak így támogat szavazatával olyan háborús, profitorientált vérontásokat, amelyek hátterét nem ismer(het)i.

„Szeressétek ellenségeiteket, tegyetek jót gyűlölőitekkel.” (Lk. 6, 27)

A Lukács 6, 27-38 a kereszténység forradalma, a lelkileg egészséges ember programja. A modern ember sokat tanulhatna belőle. Egy egészséges társadalom kialakításához egészséges egyénekre van szükség. Az immanens világ útvesztőjéből kiutat kereső emberek stabil értékek, transzcendens gondolatok, szeretet nélkül kiégnek. Ez nem holmi avítt vallásos megállapítás. Komoly tanulmányok foglalkoznak ezzel a kérdéssel. Az ember fő erőforrásai: az azonosságérzés és -tudat, a társadalmi identitás és a hit. Mindezek erősítik az embert, hozzájárulnak egy társadalom humánerőforrásainak a gazdagodásához.

A posztmodern társadalom teljesítményorientált és emberi értékeket roncsoló ámokfutása úgy tünteti fel magát, mint egyetlen igazságot. Ne hagyjuk magunkat, hogy megtévesszenek!

Új parancs

„Hallottátok a parancsot: Szeresd felebarátodat, és gyűlöld ellenségedet. Én pedig azt mondom nektek, szeressétek ellenségeiteket, és imádkozzatok üldözőitekért!” (Mt 5, 43-44)

A Mt 5, 43-48 sorokban a modern ember számos ellentmondással találkozhat. Az itt felsorakoztatott tanácsok idegenek a fogyasztói társadalom értékkrízisben vergődő ember számára. A média csatornái, a talkshow-k, a Big Brother, az egyre idiótább vetélkedők, a véres akciófilmek, a semmitmondó kerekasztal-beszélgetések teljes ellentétben állnak ezzel az evangéliumi gondolattal.

Szeressétek ellenségeiteket – hangzik a tanács, mint a tökéletesség felé vezető út legfontosabb tényezője. Ezt nagyon nehéz megtenni. Mondhatjuk úgy is, hogy lehetetlen, főleg egy olyan világban, amelyben senki sem hirdeti ezt a szokatlan logikát. Az akciófilmekben kegyetlen megtorlásokat láthatunk, a talkshow-kban a politikai ellenfelek tapintatlan, mondhatni barbár módon próbálják lejáratni ellenfeleiket. A körülöttünk levő világ nem a megbocsátásra rendezkedett be.

Krisztus mást ajánl: a megváltott ember, a megbocsátás logikáját. *„Ne nyugodjon le a nap haragotok felett!”*. Pszichológusok megállapítása szerint a harag rengeteg pszichikus energiát von el, valósággal megbénítja a lelket. Haraggal a lelkünkben lehetetlen dinamikus és kreatív élni. Hisz az ember leragad mások kritizálásánál, szorongása növekszik, alkotókészsége fokozatosan satnyul.

A modern kor megszülte a fogyasztói embert: a homo videns-t. Képernyők előtt meggörnyedt emberek tömegei veszítik el alkotókészségüket és kreativitásukat. A távközlés tévéközléssé vedlik át, és furcsa irányba kényszeríti a kilátástalanságba süllyedt tömegeket. Demagóg szövegek pergőtüzében egyre nehezebb a megváltott ember logikájára összpontosítani: szeressétek ellenségeiteket, változtassatok meg kreativitásokkal a körülöttetek levő világot!

Mennyország - föld

Isten országa

„Mihez hasonlítható Isten országa... Hasonlít a mustármaghoz... hasonlít a kovászhoz...” (Lk 13, 18 ss)

Krisztus Isten országát mustármaghoz és kovászhoz hasonlítja. Isten országa csakis hasonlatban érthető. És még így is nehezen. Miért nem egy piramishoz hasonlította, ahol mindenkinek megvan a maga hierarchikus helye? Miért nem egy fényes palotához hasonlította, ahol nyugodtan élvezheti az örökkévalóságot minden kiválasztott üdvözlött? Mustármag és kovász eléggé szokatlan fogalmak a mai ember számára.

Krisztus logikája itt is felhívja magára a figyelmet. Miközben mustármagról és kovászról beszél, elítéli kora hajszálhasogatásokba fulladt társadalmi/vallási rendszerét. Az általa használt képek nemcsak egy eljövendő országról beszélnek, hanem valamiről, ami már közöttünk van. Isten országa az egyén, a mustármag, a csepp a tengerben. Ebből nő ki a megváltás misztériuma, amely kihat az egész emberiségre. A mag, ha elpusztul, gyümölcsöt hoz. Az egyén, ha leküzdi egoizmusát, nárcizmusát, fukarságát, irigységét, féltékenységét, akkor Isten országát a szívében hordozza és tovább is adja.

Krisztus tanítása egyszerű, a nagy tanítások mindig egyszerűek. Benne az egyén szociális dimenziója kap szerepet. A mustármag hatalmas fává terebélyesedik, és a kovász megkeleszti az egész tésztát. Ugyanezt az emberi vonást használják fel a totalitárius rendszerek, a diktatúrák és egyre inkább a modern vallások. A XX. század rengeteg megdöbbentő példát szolgáltat... Az emberben fává tud terebélyesedni a jó, a kreativitás, az előzékenység, a másokra való figyelés, de ugyanakkor fává terebélyesedhetik a rossz, a hisztéria, a félelem, a hatalomvágy.

Isten országa bennünk van. Ez az Újszövetség forradalma. Ami bennünk van, az körülöttünk is felépül. Mi van körülöttünk? Milyen mértékben tekinthető Isten országának az, amit (politikai és vallási) rendszereink révén felépítünk? Krisztus szerint mi magunk meg tudjuk ítélni, hogy mi az igazság (Lk 12, 57). Meg tudjuk ítélni, ha ezt akarjuk. Ugyanis azért van szemünk, hogy lássunk és azért van fülünk, hogy halljunk. De gyakran nem akarunk sem hallani, sem látni...

Isten országa nem beválthatatlan ígéretekből vagy cselekvéshóbortból épül fel, hanem emberekből. Az ember és társadalma viszont azzá válik, ami látomásának gyújtópontjában áll. Krisztus víziójának gyújtópontjában Isten országa állt. Ez az ország motiválta minden tettet. Mi áll a mi vízióink gyújtópontjában? Mi motiválja tetteinket? Ahhoz, hogy ezt a kérdést megválaszoljuk, elég szétnézni a körülöttünk levő társadalomban. Az ugyanis belőlünk épül fel...

Társadalom

„Mondom nektek, hogy akinek van, az kap, akinek meg nincs, attól azt is elveszik, amije van”. (Lk 19, 26)

Az evangélium nem az együgyűséget, a balgaságot hirdeti. *„Legyetek szelídek, mint a galambok, de okosak, mint a kígyók.”* Az értelem érdekében Krisztus még a kígyót is rehabilitálja. Nem balga ember a teremtmény. Értelmét és képességeit azért kapta, hogy kamatoztassa. Aki megijed, az elveszíti bátorságát. A félelem pedig megöli a kreativitást, megfosztja az egyént képességei kibontakoztatásától, társadalmakat zülleszt le. Akinek van, annak egyre több lesz. Eddig nincs is baj. A baj ezután következik: akinek nincs, annak egyre kevesebb lesz. Az ember léte leszűkül, retteg a cselekvési szabadságtól, másokra és a társadalmi rendszerekre hárítja át saját tettei felelősségét. Következőleg tömegesen manipulálhatóvá válik. A közelmúltban romba dőlő világ tapasztalataiból tudjuk, milyen társadalmat, világot képes felépíteni az agymosott, manipulált ember.

Ami megvan az egyénben, az megvan a társadalomban; ami megvan a társadalomban az megtapasztalható az egyénben – írja C. G. Jung Emlékek. Álmodok. Gondolatok c. művében. A körülöttünk levő társadalomban pedig növekvő félelem tapasztalható. Emberek ássák el talentumaikat helyett, hogy kamatoztatnák azokat. Ördögi kör alakul így ki: a képességek kiaknázása és a társadalomban való felhasználása helyett hengegés, nagyozolás, gyanúsítás, hazudozás. Maszkkal védik a sebzett, gyerekes belsőt; elásott talentumokkal biztosítják a törekeny (lelki) biztonságukat. Globalizálódva, a lopás és kizsákmányolás törvényesedik.

A modern kor nyugati embere valamitől mégis fél. Ezért állandóan izgatott. Felaprózza idejét (időnapló), hogy ne kelljen elszámolnia önmagával. Szétszórja magát, de a rohanás megnyugtatója (vö. Csíkszentmihályi Mihály: „Flow. Az áramlat”). Így nem kell azon gondolkozni, hogy a világ nagy része éhez, az emberiiséget egyre nagyobb társadalmi, ökológiai és politikai kérdések gyötrik. Néhányan mégis megállnak, gondolkodnak, megijednek, aztán tovább rohannak...

A bölcsességet mégis kamatoztatni kell. A fenti idézet elmondja, hogy mi lesz azzal az emberrel/társadalommal, aki, illetve amely nem képes erre. Az ember építgeti történelmét, viszont ritkán teremt társadalmi biztonságot – elég a 20. század történéseire gondolni.

„Mondom nektek, hogy akinek van, az kap, akinek meg nincs, attól azt is elveszik, amije van”. (Lk 19, 26)

Szent városok

„Amikor közelebb érve megpillantotta a várost, megsiratta. Bárcsak te is felismernéd - mondta - legalább ezen a napon, ami békességre volna. De el van rejtve szemed elől. Jönnek napok, amikor sánccal vesz körül ellenséged, bekerít és mindenfelől ostromol. Eltipornak gyermekeiddel együtt, akik falaid közt élnek, és nem hagynak benned követ kövön, mert nem ismerted fel látogatásod idejét. Aztán bement a templomba és kiüzte onnan a kereskedőket.” (Lk 19, 41-45)

A Lukács evangélium 19. fejezetének a végén Krisztus jeruzsálemi bevonulásáról olvashatunk. Az Emberfia közeledik ahhoz a városhoz, amely évszázadok óta a zsidóság központja. Jeruzsálemben van a Templom is, mely a monoteista kultusz központja, ahol az élő Isten törvényeit őrzik. A főpapok és írástudók, akik betű szerint ismerik a törvényt, innen irányítják a nép sorsát, a politikai vezetőkkel karöltve. Hatalmas terheket tesznek az emberek vállára, de az ujjukat sem mozdítják, hogy ezeket elviselhetővé tegyék. (Lk 11, 46)

Krisztus szomorúan közeledik a főváros felé. Lelke nyugtalan. Megsiratja Jeruzsálemet, mielőtt belépne kapuin. Érdekes kép tárul az olvasó szeme elé: az Emberfia túllát a pompán és a képmutatáson. Látja Jeruzsálem vesztét, mert a város nem ismeri fel azt, „ami békességére szolgál”. Ebben a városban, ahol a törvények fontosabbakká váltak, mint maga az ember, a képmutatás mindennapos, a csalás és ámtítás hatalmas méreteket öltött. A törvények folytonos mormolása és görcsös betartása nem teszi jobba az emberek lelkét, hanem hozzájárul ahhoz, hogy a törvényesség és istenfélelem maszkja alatt képmutató, mohó, józan emberi bölcsességükből teljesen kivetkőzött generációkat hozzon létre. Ünnepeyes bevonulása után az Emberfia kiüzi a kereskedőket a templomból, mert a szakrális teret „latrok barlangjává” degradálták. Mindennek megvan az ára: mindenki tudja, hány galambot kell az újszülöttért feláldozni, mi az ára az isteni kiengesztelésnek, mennyit kell fizetni azért, hogy eredményesen meggyógyulhasson az ember, és így tovább. A Templomban a profit hajszolása átvette a főszerepet – minden más csak másodlagos volt. Az utolsó szakrális terüktől is megfosztott emberek csüggnének az Emberfia szavain, míg a főpapok keresik a kedvező alkalmat, hogy ezt az újdonsült rendbontót elveszejtésék.

A kereskedelem, a profitéhség betört az Istennek fenntartott szakrális térbe. Jeruzsálembe érkezve, az Emberfia első dolga visszaállítani a Templom rendjét. Ez végzetes hiba. Halála már csak idő kérdése. A profit útjába állni, a nyereséget veszélyeztetni nem tanácsos. Ez nemcsak Jézus korában volt így, napjainkra is jellemző. A mohóság, a gátlástalan kapzsiság átgyűrűzik téren és időn. Egyetlen rendszer, egyetlen ember sem kivétel alóla. A törvény maszkja, a vallási köntösök, a politikai ideológiák, a fogyasztói társadalom „demokratikus” eszméi táptalajul szol-

gálnak a nyereségvágynak. A nyereségvágy viszont nem fér össze az emberi értékekkel, a transzcendens gondolatokkal. A szabadság, egyenlőség, testvériség, az emberi jogok hangoztatása közben a lényeg mindig elsikkad. A háttérben zajlik mindaz, ami a rendszert működteti: a profit maximalizálása. Ennek következtében viszont az elszegényedés egyre drasztikusabb méreteket ölt. Az emberiség egy kis része arra használja az emberiség nagyobbik részét, hogy – a fejlődés jelszava alatt – módszeresen kizsákmányolja, tönkretegy és szemétdombbá változtassa életterét. A csodálatos, szépen hangzó szlogenek mögött ott húzódik a számokkal mérhető realitás.

Soha az emberiség történelmében nem volt ekkora különbség a szegények és gazdagok között, mint ma. A szegény országok folyamatos kizsákmányolása, a táplálék és az ivóvíz gyakori hiánya, az egyre nagyobb méreteket öltő munkanélküliség rohamosan növeli a társadalmak perifériájára szorult tömegek számát.

Az Emberfia megjövendöli Jeruzsálem pusztulását, hiszen egy kultúra sem maradhat fenn, ha önmagával meghasonlik. A tradicionális értékek halála, Isten végleges kiszorítása a vég előjelei. Titus római császár alig 46 esztendővel a jeruzsálemi történések után megsemmisíti a zsidó államot, és leromboltatja a Második Templomot.

E kultúra tradicionális értékei lassan eltűnnek, Isten szakrális tere nem érték többé. A profit maximalizálása nálunk is átvette a legfőbb szerepet. Civilizációnk úgy olvad, mint az általunk okozott globális felmelegedés miatt az Északi és Déli sark jégtömbjei. Jeruzsálem egykori pusztulása és a fejlődés fenntarthatatlanságának mai jelei legjobb bizonyítékai annak, hogy rossz irányba haladunk.

Társadalmi értékek

„Jaj neked, Korozain! Jaj neked Betsaida! Mert ha a csodák, amelyek bennetek történtek, Tíruszban és Szidonban történtek volna, már régen bűnbánatot tartottak volna...” (Mt. 11, 20)

Az Emberfia nagyon szomorú a Szentírásnak ebben a részében. Ugyanis megdöbbenve látja, hogy a csodák ellenére sincs megtérés. Viselkedésükkel az emberek teljesen ellentmondanak mindannak, amit látnak és megtapasztalnak. Krisztus mintha nem értené ezt a makacsságot. Csodák történnek, emberek gyógyulnak meg, s mindezeknek semmi hatása nincs kora társadalmára. Szodoma és Gomorra képe elevenedik meg e kis részben. Isten, a világ teremtetője kinyilatkoztatta az akaratát, de az emberiség nem törődött vele. Hiába emelkedik egy város az égig, hiába éri el gazdasági fejlődésének eladdig nem tapasztalt csúcsait, az eredmény le-sújtó.

*„Jaj neked, Korozain! Jaj neked Betsaida! Mert ha a csodák, amelyek benne-
tek történtek, Tíruszban és Szidonban történtek volna, már régen bűnbánatot tar-
tottak volna...” (Mt. 11, 20)*

A Szentírás, mint ahogy azt nap mint nap tapasztaljuk, nem a múltnak íródott, hanem örökérvényű. Manapság nem találkoznak csodák tömegével, ugyanakkor számos baljós jel kíséri mindennapjainkat. Éghajlatunk olyan változáson fog keresztül menni rövid időn belül, amelynek katasztrofális következményeire nem vagyunk felkészülve. Az emberi közösségek egyre inkább eltávolodnak hagyományos értékeiktől, mindinkább feloldódnak valami globális abszurdumban, amelyben a profit halmozása az egyetlen cél. Az ördögi kör már rég bezárult: az emberiség ebben a Szodoma-szindrómában olyan vég felé közelít, amelynek elhárítására már alig maradt ereje és lehetősége. Bár a társadalom dekadenciájának, a környezet felélésének, az életér gátlástalan kizsákmányolásának a jelei nagyon is jól láthatók, az Ember mégsem reagál időben. A démoni erőknél, az új isteneknél, a tobzódó butaság és a manipuláció virágkorában alkalmas ezek az anti-értékek termékeny talajra találtak ahhoz, hogy mindazt, amit eddig felépítettünk, gyorsan és precízen elpusztítsuk. Nagy gondolkodók már évtizedekkel ezelőtt jelezték: rossz irányt vettünk. Mindaz, ami körülöttünk lejátszódik, nem véletlen, hanem az emberi tevékenység egyenes következménye. A káoszelmélettel illusztrálva: ha egy rendszerben örvények keletkeznek, akkor hihetetlen gyorsasággal romlik minden prognózis, ellenőrizhetetlen folyamatok sokasága indul el. Ezek a változások már rég elkezdődtek, a hatások lassan, de biztosan érződnek.

A világot uraló hatalom plagizál. Nevezhetjük Nagy Plagizátornak is. Hazugsággal, reklámokkal, tébolyult kommunikációs fogásokkal elhiteti az egyre szegényebb tömegekkel: csak így tovább!, hisz a legjobb úton haladunk. Mi több, ha nem így lenne, akkor lenne csak igazán baj.

De a Nagy Plagizátort nem érdeklik a következmények. Ugyanis a jelek elemzése veszélybe sodorná a legfontosabb axióma betartását, a profit maximalizálását. Az emberek lassan elveszítene minden viszonyítási pontot. Közben mind lelkiileg, mind testileg megbetegednek. A profit maximalizálása fordítottan arányos az embertömegek egészségi mutatójával. A kizsigerelt, kizsákmányolt tömegek csak a reklámjait láthatják a szép új világnak, megtapasztalni nem tapasztalják meg, már csak azért nem, mert nem létezik. Hisz mindez plágium, PR csupán. Már Schopenhauer megmondta, hogy „az egészség nem minden, de egészség nélkül minden semmi”. A lelki és testi betegségek felmorzsolják a társadalmat. Felmérések szerint a magyar férfiak 42%-a nem éli meg a 62 éves (jelenlegi) nyugdíjkorhatárt.

*„Jaj neked, Korozain! Jaj neked Betsaida! Mert ha a csodák, amelyek benne-
tek történtek, Tíruszban és Szidonban történtek volna, már régen bűnbánatot tar-
tottak volna...” (Mt. 11, 20)*

Egy jó társadalomnak három tartóoszlopa van: egészség, népesség, békesség – a mai magyar társadalom mindhármát nélkülözi. Úgy tűnik, hogy alig titkolt népirtás folyik a szemünk előtt. A médiaricsaj sikeresen tompítja az érzékeket, nehogy a tömeg a valóságra ébredjen. Mert hiszen az életek mit sem számítanak, ha a profit maximalizálásáról van szó. Az új világ megteremtése érdekében minden feláldozható, minden lerombolható. Kizsákmányolás, tömegbutítás, cinikus hazudozás kéz a kézben halad előre – egyre nagyobb csatákat nyerve. A társadalom fásult kábultságában pedig abban bízunk, hogy előbb-utóbb mindennek vége lesz, és jóra fordul az emberek sorsa. De ez csak irizáló délibáb. A csodákat nem vették komolyan az Emberfia idejében, a dekadencia jeleit úgyszintén nem fontolják meg manapság. Pedig te és én, mi és ti kell, hogy tegyünk valamit azért, hogy mielőbb felébredjenek az emberek ebből a bódító és hazug önámításból.

Evilági hatalom

„Mert én is hatalom alatt álló ember vagyok...” (Lk 7, 7)

Az Evangélium újra visszatér az örökzöld témához: a hatalomhoz. A mai keresztények hajlamosak arra, hogy azt képzeljék: az Evangélium elhatárolódik mindattól, ami a világban nap mint nap végbemegy. Azt gondolják: az Evangélium az ideális világ eljövételéről ír, és semmi köze a valós élethez. Ez merő tévedés. Az Evangélium, Isten kinyilatkoztatása nem esti mese gyerekeknek, nem felületes igazságok gyűjteménye, amit demagógok használhatnak céljaik elérésére ott és akkor, amikor éppen akarják.

„Mert én is hatalom alatt álló ember vagyok...” (Lk 7, 7)

A százados, akinek az Emberfia meggyógyítja a gyermekét, hatalom alatt álló ember. Felettesei is vannak, beosztottjai is, parancsot kap és parancsot osztogat. Az Evangélium sorai szerint ő mégis emberséges maradt, sikerült megőriznie józan ítélőképességét és emberszeretetét. A hatalom ugyanis azért van, hogy éljenek és nem azért, hogy visszaéljenek vele. Ilyen formán a hatalom és a vele járó hatalomvágy a keresztény ember örökös kihívása marad. Egyéni felelősség, mivel a hatalom eltereli a figyelmet a kereszténység lényegéről.

Mint tudjuk, a hatalomvágy az Emberfiának sem volt ismeretlen. A sátán Őt is többször megkísértette. Az abszolút hatalmat neki is felajánlotta. Ugyanezt ajánlja fel minden egyes kereszténynek: uralkodj a másikon, alázd meg, tipord porba a többi embert. Pápák, papok, püspökök, hívek, szerzetesek, politikusok, állami alkalmazottak napi kísértése ez – senki sem kivétel. A hatalomvágy előtt kevés kereszténynek sikerült bölcsnek maradnia. A történelem tele van a hatalomvágy negatív gyümölcseivel. A hatalmi visszaélések mélyen beépültek az emberiség történelmébe. Agresszió, kerékbetört emberi sorsok jelennek meg ott, ahol a keresz-

ténység elveszítette lényegét, és a hatalom vágya váltotta fel az evangéliumot. Elég, ha a keresztes háborúkra és a középkori keresztény hatalmi harcokra gondolunk. De ne higgyük egyetlen percig sem, hogy mindez csak a múlté. A hatalomváagnak ma is számos ember esik áldozatául. Az értékek átértékelődnek: az álkereszténység maszkja alatt számos esetben a hatalom konzerválása válik a legfontosabb feladattá. Az alázatosság és az ima álarca mögött a beteges és kicsinyes hatalmi harc válik számos vezető és csatlósai legfontosabb céljává. A hatalomvágy kísértése nem az evangéliumi múlté, nem a ködös jövőé, hanem a máé, a jelené. Állandó jelen jellemzi a sátán és az ember ezen kedves vétkét, aminek nagyon kevesen tudtak és tudnak ellenállni. Mindazok, akiknek ez nem sikerül, gyakran Isten nevével, az Emberfiára hivatkozva ideologizálják hatalmi csörtetésüket. A bölcs kijelentések hátterében viszont mindig a hatalomvágy húzódik meg.

„Mert én is hatalom alatt álló ember vagyok...” (Lk 7, 7)

Krisztus megadja a választ: Aki első, az legyen az utolsó, így szolgálja Isten alkotását, az embert és annak életterét. A kereszténység csak erről szólhat. Nem lehet Isten neve alatt gyilkolni és hódítani, rabolni és erőszakoskodni, emberi sorokat derékba törni. A hatalomvágy, még akkor is, ha isteni hivatással próbáljuk tisztára mosni, destruktív és káros, egyáltalán nem az evangéliumi értékek hordozója. Nem lehet evangéliumi értékekről beszélni ott, ahol a kereszténységet csak a karrier építésére használják, ott, ahol az életstílus egészen más értékekről árulkodik. Akinek szeme van, lásson, akinek füle van, halljon - olvassuk a Szentírásban. A hatalomvágy negatív gyümölcsei számos sebet ejtettek a kereszténységen évszázadokon keresztül. Ez a folyamat korunkban tovább folytatódik. Hogy kiderüljön, ki a „nagyobb”, a „tanítványok között”, pénzt pénzre, hatalmat hatalomra, befolyást befolyásra halmoznak. Így gyakran válik a vallás és mindaz, amit az Evangélium képvisel, egyéni üzérkedések célpontjává. A hatalom önmagában nem rossz, mivel fentről származik. Célja az ember szolgálata. Nem az ember van a hatalomért, hanem a hatalom az emberért. A hatalom minőségét az dönti el, hogy tartalmát a „lét”, vagy a „birtoklás” képezi. (Ünnepélyes bevonulása után az Emberfia sokakat kiűz a Templomból. Ők a szakrális teret „latrok barlangjává” degradálták. Mindennek megvolt az ára: tudják, hány galambot kellett az újszülöttért feláldozni, mi volt az ára az isteni kiengesztelésnek, mennyit kellett fizetni azért, hogy eredményesen meggyógyulhasson az ember, és így tovább. A Templomban a profit hajszolása átvette a főszerepet – minden más csak másodlagos lett.)

Az evangéliumi értékekre épülő kereszténység párhuzamosan él és fejlődik a biznisz-kereszténységgel. Ezek – akárcsak 2000 évvel ezelőtt - elválaszthatatlanok egymástól.

Nemzet

„Azt gondoljátok talán: azért jöttem, hogy békét hozzak a földre? Mondom nektek: nem, hanem széthúzást.” Lk 12, 51.

Az Emberfia Lukács evangéliumában nem olyan víziót közöl, amelyet kortársai joggal elvárnának tőle. Vészjóslóan szól a jövőről akkor, amikor mindenki azt gondolta, hogy békét akar hozni. Aki a kereszténységet bigottsággal vádolja, az nem olvasta el részletesen és figyelmesen az Evangéliumot. A Názáreti nem olyan világról jövőndől, ahol majd keneteljesen egymás nyakába borulunk és csodás harmóniában, problémamentesen éljük le földi életünket. Ennek teljes ellentétét hirdeti. Elvégre „ha öten lesznek egy házban, meghasonlanak, hárman kettő ellen, és ketten három ellen. Meghasonlik az apa a fiával és a fiú az apjával; az anya a lányával és a lány az anyjával; az anyós a menyével és a meny az anyósával”. Ez alól nincs kivétel.

„Azt gondoljátok talán: azért jöttem, hogy békét hozzak a földre? Mondom nektek: nem, hanem széthúzást.” Lk 12, 51.

Abban a világban, ahol minden eladó – beleértve az eget és a földet –, s magát Istent is megpróbálják árucikké tenni, a fenti igazság hatványozottan érvényes. Az emberek meghasonlanak, egymás torkának esnek, pereskednek, számolgatnak, cselszövésekkel másokat, majd önmagukat is becsapják, aztán miután leélik átlag-életüket, haraggal és kapzsisággal a szívükben hunyják le örökre a szemüket. A Názáreti víziója a körülöttünk levő világban zajlik le. Feltartóztathatatlanul. A „turba”, ahogy Hamvas Béla fogalmaz, egyre beláthatatlanabb, érthetlenebb. A „turba”, vagyis az értékeitől megfosztott társadalom elburjánzása melegágya lett a széthúzásnak, az emberi kicsinyességnek. Apa fia ellen támad, és a fiú az apja ellen, ember az embernek farkasává lesz. Ha csak az elmúlt 60 évnek a történéseit vizsgáljuk, joggal nevezhetjük a társadalmunkban végbement változásokat az emberi butaság, hatalomvágy, képmutatás és hazugság eredményeinek. Megdöbbentő alattomosággal hat évtized alatt teljesen megváltoztatták nemzetünk történelmét, megszüntették az összetartó értékeket és erőket, elgáncsolták az igazi értékek kifejlődését, melyek nélkül elképzelhetetlen az egészséges társadalom. A szabadság és a függetlenség teljesen átértelmezett szlogenjei alatt tízezreket öltek meg és milliókat taszítottak a kétségbeesés és kilátástalanság ingoványába. A Rossz napjainkig gyűrűzik, mondhatnánk úgy is, hogy megszemélyesítődik a nemzetet (félre)vezető erőiben és személyekben. Miközben a nemzeti széthúzás mélyítésére és megszilárdítására rengeteg pénzt áldoznak, a függetlenség további szajkózása mellett a nemzetet új hatalomnak szolgáltatják ki, új birodalmi struktúráknak áldozzák fel. Ezért a kilátástalanság, a kiábrándultság, valamint az egyéni és a nem-

zeti letargia, amely lépten-nyomon tetten érhető. A nemzet kálváriája nem ért véget, tovább folytatódik, új, eddig nem tapasztalt méreteket ölt. A társadalom perifériájára sodródik lassan a magyar társadalom 40–50 százaléka. A szegénység, az eladósodás annak a gátlástalan rablásnak az eredménye, amit reformoknak és fejlődésnek, a magyar társadalom számára egyetlen járható útnak igyekeznek beállítani. A modern birodalmi struktúrákat modern rabszolgákkal működtetik és tartják fenn. Nem kellene sem hadtestek, sem véres harcok ahhoz, hogy mindent elve-tsítsünk. A külföldi tőke és a belföldi politikai elit elintézi a nemzet teljes kiárusítását. Mint ahogy azt a közelmúltban egy közel-keleti politikus is állította: „Manhattant, Magyarországot és Lengyelországot majdnem teljesen felvásároltuk”. A tőkével és politikai védelmi hálóval nem rendelkező nemzet olyan hajóhoz hasonlítható, amely céltalanul hánykodik a modern kor történelmének kifürkészhetetlen óceánján, miközben a hajóról már eltávozott vezetőség videokonferenciákon próbálja nyugtatgatni az ott rekedt tömeget: tartson ki, ne adja fel! A szabadságnak, melyet birtokol, ára van; a függetlenségnek, melyet kivívott, feltételei vannak. Ők azt ígérik, hogy megtisztítják a politikát a piszkos pénzek leosztásától, minden jóra fordul és újra érdemes lesz élni és tervezni. Közben kiürülnek azon politikai intézmények, amelyek még ezt a kiárusított sorsot megváltoztathatnák, a nemzet súlyos adósságcsapdába kerül, melyből matematikai számítások szerint lehetetlen kiszállni (Magyarország tartozásának kamata naponta 5 milliárd forinttal nő). A nemzetre kényszerített adósságcsapda kiegyenlítése érdekében, a nemzetnek le kell mondania az önmaga irányította oktatáspolitikáról, egészségügyről és más szociális szolgáltatásokról, továbbá meg kell engednie, hogy természeti- és emberi erőforrásait korlátlanul kizsákmányolják az új rend urai. Ezért az elmúlt két évtized alatt a hazugságot és a megfélemlítő propagandát napi szintre emelték. A múltat teljesen ki akarták irtani, és ez mintha sikerült volna is: a nemzet főhőhérja mondta végtelen cinizmussal a 80-as években: „Múlt nincs, csak jelen van és jövő, elvtársak...”). 1956 tragikuma megismétlődik a szemünk láttára. És azok utódai, akik a forradalmat elfojtották, az emberi értékeket lábbal tiporták, újra megteszik ugyanazt, amit elődeik, miközben kenetteljes arccal folyamatosan hazudnak a nemzetnek. A helyzet megdöbbentő és lesújtó. 1956 eszménye viszont még lángra lobbanhat. Csak megfelelő emberek kellene hozzá...

Földünk

Lk. 18, 8 „Mondom nektek: hamarosan igazságot szolgáltat nekik. De amikor eljön az Emberfia, vajon talál-e hitet a földön?”

De amikor eljön az Emberfia, talál-e hitet a földön? – olvassuk a Szentírásban. A XXI. század elején át kellene írunk ezt a kérdést: amikor eljön az Emberfia, ta-

lál-e még embert a földön? Jelenlegi adatok, komoly előrejelzések szerint vajmi keveset, és azokat is nagy nyomorban. Amikor korábban azt hallottam, hogy nagy bajban vagyunk, azzal hessegettem el a sötét gondolatokat, hogy biztosan túlzás mindez. Most már tudom: nem túlzás. A minket körülvevő valóság olyan, mint egy rémálom. Mikor ébredünk fel belőle? Nem, most nem a magyar (határon inneni és túli) valóságra értem mindezt, hanem életterünkre, a Földre. Mindarra, ami lehetővé teszi az emberiségnek, hogy létezzen.

Lk. 18, 8 „Mondom nektek: hamarosan igazságot szolgáltat nekik. De amikor eljön az Emberfia, vajon talál-e hitet a földön?”

Jelenlegi helyzetünket úgy kell elképzelnünk, mint egy mérleget, melynek egyik serpenyőjében aranyrudak vannak, vagyis az, amivel a kapitalizmus kecs eget: a profit; a másik serpenyőben pedig a földgolyó, egész életterünk. A választásra, mondhatni, már idő sem maradt. Míg a megvásárolt szakemberek arról próbálják meggyőzni a közvéleményt, hogy minden rendben van földünkkel, aggodalomra semmi ok, addig komoly tudósok elemzéseikben lassan belefáradnak a vészhang kongatásába. Minden jel arra mutat, hogy az emberiség vezetőinek elment a józan esze. A mérleg arannyal és profittal megtelt serpenyője sokkal fontosabbá vált, mint a másik serpenyő, mely magát a földgolyót, vagyis egyetlen életterünket tartalmazza. Jelen írás terjedelmi korlátai nem teszik lehetővé a tények részletezését, viszont egy dolgot mindenképp meg kell említenünk: miközben az emberek tömegei teljesen elszegényednek, miközben vezetők tudatosan demoralizálják és megfélemlítik őket, addig egy globális természeti katasztrófa előjeleit szemlélhetjük. Földünk természeti egyensúlya az emberiség gátlástalan profithajszolásában teljesen felborult, a jégsapkák megállíthatatlanul olvadnak, a hurrikánok feltartóztathatatlanul tombolnak, egyfelől a szárazság, másfelől az árvizek a föld minden egyes szögletét veszélyeztetik. A tét hatalmas: amit Shakespeare évszázadokkal ezelőtt fogalmazott meg, az hihetetlenül közel került hozzánk: lenni vagy nem lenni? Profitot hajszolni, vagy megvédeni életterünket? Eltaposni, kizsákmányolni – úgymond globalizálni – a különböző kultúrákat, vagy figyelmesen orvosolni az előidézett problémákat?

Ha egy béka hirtelen beleugrik egy forró vizes edénybe, megpróbál rögvést kiugrani belőle. Ám ha ugyanaz a béka, ha számára kellemes hőfokú vízben van, olyanban, amely lassan egyre melegebb és melegebb lesz, mígnem teljesen felforósodik, sokáig nem fogja érzékelni a veszélyt, és addig marad ott, amíg valaki ki nem menti, vagy el nem pusztul. Lassan az emberiség nagy része is a fenti békához hasonló álláspontra helyezkedik: vagy nem akarja, vagy nem tudja észrevenni azokat a jelenségeket, illetve a közöttük lévő összefüggéseket, amelyek őt létében veszélyeztetik. Kitelefonál meg betelefonál, bámulja a valóságshowkat, naponta több óra hosszat, drukkol kedvenc focicsapatának, avagy épp a legújabb dél-ame-

rikai sorozat meghatározó szerelmi jelenetén érzékenyül el, de nem veszi észre a lényegét, azt, hogy tudniillik vagy bekapcsolódik aktívan nemzete és társadalma felépítésébe és élettere megmentésébe, vagy annyi esélye sem lesz a túlélésre, mint a példabeli békának a felforrósodott vízben...

Mai világunkban láthatólag több pénzt csoportosítanak az emberek meggyilkolására, mint megsegítésükre. Miközben korunk egyik legnagyobb katonai hatalma tetszés szerint támad meg független országokat és egyre több kultúrára erőlteti rá akarátát, addig ugyanennek a nemzetnek polgárai, ha nem tudják önmagukat, az életüket kellőképpen biztosítani, a kórházakból az utcára kerülnek, nincs joguk orvosi ellátásra, ebből kifolyólag nincs joguk a további élethez sem. Nemzetünk „felvilágosult” vezető politikusai ugyanezt a modellt akarják ráerőltetni „reform” néven saját nemzetükre. Földünk jelenlegi sorsa egyre inkább hasonlít a bábeli zűrzavarhoz, ahol a zűrzavart éppen azért hozzák létre és tartják fenn mindenre elszánt erők, hogy egyre könnyebben jussanak hozzá a profithoz. Erich Fromm azt tanácsolja, hogy a mohósághoz és illúziókhoz láncolt értelemmel való megelégedés helyett (amely mesterségesen kreált szükségletek kielégítését szolgálja) próbáljuk értelmünket fejleszteni, és a körülöttünk zajló folyamatokat megérteni.

Ma már inkább az a kérdés, hogy amikor eljön az Emberfia, talál-e még embert a földön? Mert profitot találni fog, biztosan...

Szociális problémák

„Adjatok, és adnak majd nektek is: jó és tömött, megrázott és túlárado mértékkel adnak majd az öletekbe. Mert amilyen mértékkel mérték, olyannal fognak viszszaadni nektek.” (Lk. 6, 37-38).

Az Evangélium a kicsinyességet soha nem értékelte. A kicsinyes ember veszélyforrás a környezetére. Minél nagyobb mértékkel mérni – ez a cél, ez a lényeg. Aki nagy mértékkel mér, neki is hasonlóan nagy mértékkel fognak majd mérni. Ez a több ezer éves igazság újabban kikopni látszik a társadalom életéből. A lényegtelen dolgok felértékelődnek, a lényegesek elveszítik értéküket, kiesnek a figyelem középpontjából. Umwertung aller Werte – minden érték átértékelődése, fogalmazottan találozta Nietzsche.

„Adjatok, és adnak majd nektek is: jó és tömött, megrázott és túlárado mértékkel adnak majd az öletekbe. Mert amilyen mértékkel mérték, olyannal fognak viszszaadni nektek.” (Lk. 6, 37-38).

A társadalmi problémák lényegében nem változtak az elmúlt évszázadokban, de a jelenben gigantikus méreteket öltenek. Eleddig a régi szokásokhoz régi eszközök társultak, így nagyjából kiszámíthatóak voltak az emberi butaság következményei

is. Manapság viszont a régi szokásokat új technológiák, modern eszközök szolgálják – az eredmény nehezen előrelátható és gyakran rémisztő. Elég, ha az elmúlt hat évtized háborúira, tömegmészárlásaira, totalitárius rendszereire, beteges profitmaximalizálásaira gondolunk. Az emberek szokásai mit sem változtak, lehetőségeik viszont sokkal veszélyesebbek.

Kapni sokkal fontosabb, mint adni; adni csakis abban a reményben „érdemes”, hogy többszörösen megtérül; ez a jelszó áll modern korunk felvont zászlaján. Így sokkal több pénz jut emberek meggyilkolására, emberi sorsok ellehetetlenítésére, a beteges propaganda terjesztésére, a képmutatás szentesítésére, mint megsegítésre, milliók sorsának javítására.

A probléma megoldását a gyökereknél kell kezdeni. A bábeli zûrzavarban elfelejtjük a legfontosabbat: a demokrácia, amire a nyugati társadalmak annyira büszkéek, nem szabad(na) másilyen legyen, mint egy olyan hatalom, amely az emberi közösségek hallatlanul összetett szükségleteinek kielégítésének a szolgálatában áll. Az igazi demokráciának viszont egyre inkább az anyagiak szabnak határt, ezért lassan elveszíti a lényegét. A rendszernek így nem az átlagember életminőségének jobbá tétele lesz elsődleges feladata, hanem az átlagember eladósítása. Az eladósodott ember reménytelenné válik, a reménytelen ember pedig visszavonul a közelettől, nem megy el szavazni. A pesszimizmus gerjesztése és fenntartása a rendszer egyik fontos jellemzője lett. A hatalom mindenképpen való fenntartásának fontos feltétele, hogy a tömegeket megfélemlítsék és demoralizálják. A rendőrség és a média szervesen közreműködik ebben a játszmában, hiszen tanult, egészséges és öntudatos társadalmat nehéz kontroll alatt tartani, gátlástalanul kiszákmányolni, manipulálni.

Az emberiség 20%-a birtokolja földünk vagyonának 80%-át, míg emberek tömegének alig jut valami a túléléshez. A tanulatlan, egészségtelen és öntudatlan emberek tömegei nem képesek a sarkukra állni, nem veszik kezükbe sorsuk irányítását. Ezért csak egyet tehetnek és tesznek is: parancsokat követnek és bíznak a jövőben. Bíznak a jövőben mindaddig, amíg van számukra jövő. A klímaváltozás ugyanis több millió ember jövőbeli bizalmát hamarosan megtörheti. A természeti erőforrások gátlástalan kizsákmányolása nem maradhat következmények nélkül. Jelek szerint földi életterünk lázong ellenünk. Mennyire sikerül a közeljövőben ezt a veszélyt felismerni, az összefüggéseket megérteni, a kihívásokra bölcsen reagálni, ez a közeljövő kérdése. Még a kiotói egyezmény ratifikálásával is hatalmas problémák vannak, hogy beszélhetnénk hát jövőt szolgáló bölcs döntésekről? Míg ez bekövetkezik, addig marad a profitszerzés követése, mint az emberiség vezető erőinek legfontosabb célja. Ami kizárja a nyugodt jövőt, és pesszimizmusba taszítja az emberek tömegeit. A jog és az újratermelhető vagyon bitorlói pedig élvezik gátlástalan tevékenységük gyümölcsét. Amíg csak tehetik. Gátlástalanul szabotálják, hogy szót lehessen érteni a legégetőbb problémák megoldásában, összezavar-

ják a fogalmak értelmezését; a „demokratikus intézményeket” diszletként működ-
tetik, miközben a háttérben intenzíven folyik a javak forrásainak a kifosztása.

Tisztánlátás

„De megmondtam, hogy bár láttok, mégsem hisztek.” (Jn 6,36)

Érdekes megjegyzés ez ebben az evangéliumi szakaszban. Úgy gondolom, hogy ránk még inkább vonatkozik, mind Jézus korára. Az ember nagyon nehezen akarja észrevenni az igazságot. Amiben sztereotípiái, elanyagiasodott világszemlélete, becsvágya, információhiánya gátolják meg. Azt lát, amit akar. Viszont ez nagyon ritkán képezi a valóságot.

Vegyük például a jelenlegi magyarországi helyzetet. Az emberek negyven évig láttak bizonyos dolgokat, nap mint nap megtapasztalták a terrort, a bőrükön érezték a megaláztatást. Mégis azt hiszik, hogy mindazok, akik ezeket végrehajtották, visszatérve jobbak lesznek, mint azelőtt voltak.

Az emberek nagyon nehezen szakadnak el a megszokottól, a „biztonságtól”: képesek voltak éljenezni a véres kezű I. Ferenc-Józsefet. Csak egy Arany János akadt, aki Edward királyhoz merte hasonlítani a diktátort (lásd Arany János Wale-si bárdok című balladáját).

A politika/politizálás mindannyiunk feladata: nincs apolitikus ember. „Legyetek szelídek mint a galambok, de okosak, mint a kígyók”. Gondolkodni, érvelni és dönteni sztereotipikus előítéletek nélkül nem egyszerű, de annál nagyszerűbb feladat. Az egyház szociális enciklikái sorra hívják fel a figyelmet a politikára, mint minden keresztény ember feladatára. A létbiztonságot, jogbiztonságot és közbiztonságot nem kampányplakátok mosolygó politikusai fogják megvalósítani, hanem komoly politikai programok...

„De megmondtam, hogy bár láttok, mégsem hisztek.” (Jn 6,36)

A veszteség egyéni, a győzelem közös. A szemünket használjuk a látásra és a fülünket a hallásra! Nem kétséges: fontosabb ez számunkra most, mint valaha is volt.

Törvény

„Hallottuk, hogy közülünk néhányan – megbízásunk nélkül tanítva – megzavartak titeket, feldúlták lelketeket.” (ApCsel, 15,24)

„... és arra rendeltelek, hogy menjetek, teremjetek gyümölcsöt, maradandó gyümölcsöt...” (Jn. 15,16)

Egyes buzgólkodók túlzásba viszik a törvények betartását. Olyan terhet akarnak helyezni mások vállára, amely nem logikus, nem is hasznos. A fölösleges és ag-

resszív követelések megzavarják és feldűlják a lelkeket. A törvény megtartására irányuló törekvések feszültséget szülnek az új generáció körében. A törvény van az emberért és nem az ember a törvényért. Ha a törvény felől nézzük a dolgot, akkor a követelőknek igazuk van. Ha viszont az ember szemszögéből szemléljük ugyanazt, akkor a szabály elveszíti a súlyát. A törvény lehet társadalomépítő, de hatalmas félreértések forrásává is válhat. Ha nem szolgálja az egyént, ha nem építi a közösséget, akkor a törvénynek semmi értelme nincs, hisz magánvalóságában nem is létezik. Más vonatkozásban: a törvény változatlan, az élet dinamikus. Ez minden időben komoly társadalmi és egyéni nehézségeket szült. Hatványozottan igaz ez a gyorsan változó társadalmakban. Nem lehet kimerevíteni azt, ami változik: az ősegház gyorsan rájött és megfelelően értelmezte ezt az örökérvényű igazságot.

Jézus ismerte az embert és tudta, „mi lakozik benne” (vö. Jn. 2,25). Tudta, hogy hajlamos a törvényhozásra és a törvény betartására. Ezért nem is dobálózik könnyedén szabályokkal. A törvény addig tölti be szerepét, amíg épít, ameddig az emberért van. De elveszíti ezt a funkcióját abban a pillanatban, amikor fontosabbá válik az embernél. „Nem az ember van a törvényért, hanem a törvény az emberért”, említi többször is az Emberfia. A törvény negatív gyümölcsei: képmutatás, félelmek és érdekek álcázása, visszaélések, hatalmi törekvések, megalkuvások, árulások, erőszakos hatalmi rendszerek létrejötte, a kreativitás elfojtása, irigység. Krisztus elfogadja, ám el is utasítja a törvényt. „Vigyázzatok a farizeusok kalászatától”. Ne ítélj! Ha nem ítélsz, akkor képes vagy a törvény fölé kerülni és nem leszel a rabszolgája. Ezért is nem találunk az evangéliumokban egyetlen törvénykódexet sem. Egyetlen „parancs” hangzik csak el, amelyet az eltelt 2000 év alatt nem nagyon tartottak be: „Szeressétek egymást, mint ahogy én szerettelek titeket”. Ez nem törvény! Ez nem leírt szabály! Ez nem kódex, amely minden visszaélésre ad lehetőséget. Ez egyszerűen életvízió; az „emberibb emberré” válás alappillére. Olyan életvízió ez, aminek semmi köze egyetlen törvényhez és egyetlen intézményhez sem. Csakis egy ilyen magatartás jegyében lehet maradandó gyümölcsöket teremni...

Törvény

„... mit kísértitek az Istent azzal, hogy azt az igát akarjátok a tanítványok nyakára tenni, amelyet sem atyáink, sem mi nem bírtunk elviselni?” (ApCsel 15, 10)

„Maradjatok meg szeretetemben... Öröm legyen tibennetek, és örömotök teljes legyen.” (Jn 15, 11a-11b)

Az emberek igát tesznek más emberek nyakába. Miért? Általában azért, mert könnyebb másokon behajtani azt, amire a követelő már rég nem képes. A Szentírás

itt morális kérdésre hívja fel a figyelmet: a hagyomány téves értelmezésére. És ki-egészíti a gondolatot: öröm legyen bennetek. Ha öröm van tibennetek, akkor nem az a fontos, hogy igát tegyetek mások nyakába, amit sem „mi” nem bírunk, sem „atyáink” nem tudnak elviselni.

A közösség hiánya krízishelyzetet szül, amely a szabályok egyoldalú és dinamikátlan értelmezését vonja maga után. Kibírhatatlan terhek kerülnek az emberek vállára. A szenvedésekkel senki nem törődik: fontos megkövetelni a szabályt és elfeledni az evangéliumi értékeket. Nem kell az Evangélium! Nem kell az öröm! Nem kellenek Isten szeretetéről szóló meséi. Zárjuk csak ki a naivitást az életünkől! Nem érdekel engem a másik ember, hiszen én vagyok a fontos, én vagyok az, akinek elvárásai lehetnek a másikkal szemben, én vagyok a politikus; én vagyok a pap; én vagyok az orvos; én vagyok az, akit Isten arra hívott, hogy kizsákmányoljam a többi embert. Individualizáció, defragmentáció, szubjektivizmus és az ezekből eredő szétszórtság, döntésképtelenség, állandó feszültség, félelem a magány fojtogató ölelésétől.

A közösség krízise egyéni krízissé (is) válik. „Ami megvan a társadalomban, az megvan az egyénben, és fordítva”. (C. G. Jung) Az egyéni krízist enyhíteni kell, mert ebből születik az agresszivitás a másik irányába. A másik hibás az én lelki és szellemi csődömről. Ezért úgy viselkedem vele, hogy legalább olyan rosszul érezze magát, mint ahogy én érzem. A külvilág fele kivetített érzések és állásfoglalások a belső világról tesznek tanúságot. A belső káosz kivetítődik: teremts magadban rendet, és akkor körülötted is rend lesz. A belső káosz meghozza keserű gyümölcsét: harag, féltékenység, irigység, képmutatás a jobb élet reményében. Mindezek a tényezők – gyakran tudat alatt – beteg társadalmi konfigurációt szülnek. Az ember elveszíti a mások iránti bizalmát. Társas lény lévén, ez a bizalmatlanság összeroppantja és megfosztja az örömtől. Engedelmeskedik a normáknak, agresszív rendszereknek, mindennek, ami révén úgy-ahogy meghatározhatja törekény egyéniségét. „Maszkot a maszkra” (Shakespeare). Így kerülnek elviselhetetlen terhek az egyén vállára. Az öröm eltűnik az életéből, a „túlélés” válik legfontosabbá: megfelelni annak, aminek úgysem felel meg senki...

A vallás gyakran menekülés színhelyévé lesz. Az, ami 2000 évvel ezelőtt megtörtént, megtörténik napjainkban is. Ez tény. Ne adjunk az olcsó megoldásokra, mert a kereszténység az egyént és nem a tömeget szólítja meg...

Homo politicus

„Tudjátok, hogy azok, akik a nemzetek fejedelmei, azok uralkodnak rajtuk, és akik nagyok, azok hatalmaskodnak felettük.” (Mt. 20, 26)

A hatalom, az uralkodás, a hatalmaskodás a Szentírásban visszatérő gondolatok. A nemzetek fejedelmei uralkodnak az emberek felett, a nagyok pedig hatalmas-

kodnak. Az uralkodók és a hatalmaskodók részei az isteni kinyilatkoztatásnak. Nem új keletű dolog, hogy az uralkodók rosszul uralkodnak, a hatalmaskodók pedig erejüket fitogtatják. A hatalommal való visszaélés olyan régi, mint az emberiség, de modern világunkban egyre erősödik. Magyarország kitűnő példája annak, hogyan lehet gátlástalanul visszaélni mindazzal, amit hatalom néven csúfolnak. Pedig a hatalom, miként a gazdaság is, az emberért van, és nem fordítva. Filozófiai torzulások, kitervelt megtevéstések állnak jelenlegi helyzetünk háttérében. A modern embert szavazó automata szintjére degradálták: négy évenként megadják neki a lehetőséget, hogy a legújabb kormányzati kommunikáció hazugsága szerint lehetőleg a gazdasági és politikai elit elvárásai szerint pecsételje le a szavazólapot. Miután ezt a „kötelességét” (vagyis a hatalom konzerválását) elvégezte, újabb négy esztendőre eltűnhet, politikai szerepvállalására nincsen szükség.

„Tudjátok, hogy azok, akik a nemzetek fejedelmei, azok uralkodnak rajtuk, és akik nagyok, azok hatalmaskodnak felettük.” (Mt. 20, 26)

A Szentírás nagyon objektíven kezeli a hatalmat, de egyáltalán nem apolitikus attitűdre buzdít, ugyanis apolitikus magatartás nem létezik. A homo sapiens egyben homo politicus is, politikai hivatása van (kellene, hogy legyen) a társadalom szervezésében. Ezt a hivatását viszont minden időben sikeresen elnyomták. Vagy megfélemlítéssel, vagy mellébeszéléssel, vagy butítással. Jelenleg ez utóbbival próbálják ellehetetleníteni az emberek aktív szerepét a politikában. Az idő (melyet saját sorsának rendezésére kellene felhasználnia) teljesen kicsúszik a jelenkori ember kezéből. Modern rabszolgaként naponta több órát robotol, otthon pedig szellemi elfáultságában a valóságshowk butaságaival tompítja amúgy is elfáradt szürkeállományát. Idő és értelem hiányában viszont sohasem tudja megérteni és kezelni állapotát. Az új, nehezen tetten érhető birodalomnak legfontosabb célja, hogy – miközben teljesen kizsákmányolja a társadalmat – az emberek nyugodtan tűrjék mindezt, ne zavarják a folyamatot. A panem et circenses bevált módszere, újraértelmezve, működésbe lendül. A nemzet fejedelmei pedig ezzel párhuzamosan kiszolgáltatják a nemzet még megmaradt erőforrásait. A képlet egyszerű, a módszer bevált és működik.

Aki kételkedik abban, hogy diktatúra veszi körül, olvasson komolyabb elemzéseket. A nemzet mindaddig, amíg nem tud azonosulni ezzel a helyzettel, abszolút vesztes, és az is marad. Az álarc rég lehullt: a demokrácia, ahogy Bogár László közgazdász-professzor is említi, valójában csak mutatóvanyós sátor szintjén üzemel. A megtevéstéssel szerzett hatalom egyetlen feladata, hogy az új diktatúrának kiszolgáltassa a birodalmi sarcot. Ennek következtében a társadalom legnagyobb része veszélyesen eladósodik – de tudja, hogy csak akkor fogyaszthat, ha vállalja a kockázatot, és mivel fogyasztani akar, ezért olyan kockázatokat vállal, melyeknek következményeiről tudomása sem lehet.

„Tudjátok, hogy azok, akik a nemzetek fejedelmei, azok uralkodnak rajtuk, és akik nagyok, azok hatalmaskodnak felettük.” (Mt. 20, 26)

A fejedelmek segítik a kifosztást és terjesztik a modern, liberális társadalom legfontosabb alapelveit: „liberalizálj, deregulálj, privatizálj”. A rablógazdálkodás minden információt elhomályosít. Vegyünk egy példát: 1860 – 2060 közötti időszakban az emberiség elhasználja az összes olyan fosszilis energiát, ami 200 millió év alatt jött létre, és köztudott, hogy már réges-régen nem termelődik újra.

Miközben az ország adóssága naponta 5 milliárd forinttal növekszik, okos szónokok arról akarják meggyőzni az embereket, hogy kis pénzük ellopásával ezen az állapoton lehet javítani, a szükséges rossz nem fog sokáig tartani.

„Tudjátok, hogy azok, akik a nemzetek fejedelmei, azok uralkodnak rajtuk, és akik nagyok, azok hatalmaskodnak felettük.” (Mt. 20, 26)

Az Emberfia ismerte jól kora visszaéléseit, nem lehetett ezeket elrejteni előle. Az ember felelős a környezetéért és felelős történelméért is. Nyissuk ki szemünket, hogy lássunk! Talán még újraértelmezhetjük saját életünket és céljainkat...

Jog

„A szombat lett az emberért, és nem az ember a szombatért” (Mk 2,28).

Márk evangéliuma második fejezetének a vége a képmutatást leplezi le. Szombaton a zsidók nem ehetnek búzát, sem nem dolgozhatnak. Így hát bűnnek számít az, ha tépdeshet a kalászosokat, vagy ha gyógyítanak. A törvény betűi kerültek előtérbe: a leírt szabályok betartása fontosabbá vált, mint maguk az emberek. Kialakult az a helyzet, amely szerint az ember van a szabályokért és nem a szabályok az emberért. A Írás szörszálhasogató értelmezése viszont egy lényegű lesz a korrupcióval és az álszentséggel, a társadalom embertelenségekkel telítődik. A nép széleskörű kizsákmányolása, tudatos butítása a papok és a politikusok feladata volt. És ennek a feladatnak igyekeztek megfelelni.

„A szombat lett az emberért, és nem az ember a szombatért” (Mk 2,28).

Az Emberfia bűne nagy: feje tetejére állítja a működő társadalmi rendszert – a működő kizsákmányolást. Nem a szombat lett az emberért, vagyis nem az ember van a szabályokért. Mindaz, aki az ellenkezőjét állítja, semmit sem ért a kereszténységből. Az Emberfia tanításának középpontjába az ember került. Érte történik minden. A szabályok addig hasznosak, amíg segítik az emberek életét, tevékenységét.

Egészen másképpen történik viszont a valóságban: az értékek szerepét a jog vette át. Nem az igazság a jog alapja, hanem a jog vált az igazság legfontosabb tartó-

pillérévé. A paragrafusokra épülő bírói döntések gyakran vitatott ítéletekhez vezetnek. A törvény, az előírások és a politika rátelepszenek a lelkiismeretre és a szabadságra. Ciceró már több mint 2000 évvel ezelőtt elemzi ezt az ellentmondást és kijelenti: a jog hivatása, hogy alávesse magát annak az igaz, racionális, az emberi nemre érvényes, megváltoztathatatlan és örök törvénynek, amely megjelöli a jót, megtiltja a rosszat és előírja a kötelességet. A kötelesség- és a felelősségtudat hiánya nélkül nem lehet emberhez méltón élni. Globalizált világunk a legjobb példa arra, hogy mennyire eltávolodhatunk mindattól, ami biztonságot jelenthetne az ember számára. A profit maximalizálása, a természet és az emberek tömeges kizsákmányolása, a társadalom médiatizált butítása olyan irányba terelték az emberiség fejlődését, amelyet a legoptimistább elemzők is borúsán látnak. A jog védelme alatt gazdasági bűntények tucatjai zajlanak nap-nap után (példa erre a modern fehérgaléros bűnözés: az Enron, WorldCom, Parmalat esete). Az igazságtól eltávolodó jogrendszer a betűk kicsinyes értelmezésében képes sorozatgyilkosokat, csalókat, sikkasztókat, korrupt politikusokat megvédeni.

„A szombat lett az emberért, és nem az ember a szombatért” (Mk 2,28).

Azért, hogy mindebből az emberek minél kevesebbet tudjanak meg, bekapcsolódik a média: tömegek butulnak el a modern média hatása alatt. A politikai és gazdasági csalások egyre könnyebben játszódnak le a tehetetlen tömegek szeme előtt (elég, ha a mindmáig eltussolt csalásokra gondolunk, melyekben politikusok és banki szakemberek karöltve vettek részt).

Hogy a butítás teljes legyen, modern választási kampányok a legelemibb érzelmeket bombázzák, a Szentírás idézésétől sem riadva vissza. Bizonyára sokunknak feltűnt, hogy 2006-ban Magyarország szerte megjelent egy választási plakát, mely a Miatyánk szövegét idézi – kifigurázva... Modern társadalmunkban a tömegek iparszerű manipulációja mindennapos valósággá vált.

„A szombat lett az emberért, és nem az ember a szombatért” (Mk 2,28).

Az Emberfia 2000 évvel ezelőtt más szabályrendszert ajánlott az embereknek. A következménye az lett, hogy megölték. Pedig az együttműködés feltételeinek az alapjait fektette le, melynek szegletköve a bizalom, s mely nélkül nincs jövője az emberiségnek.

Párbeszéd

Ima

„Egyszer arról mondott nekik példabeszédet, hogy szüntelenül kell imádkozni és nem szabad belefáradni.” (Lk 18, 1)

Gyökössy Endre professzor, lelkipásztor szerint az ember egysége csak akkor valósul meg, ha kapcsolatban van a körülötte levőkkel, Istennel, önmagával és a természettel. Az egyén vagy kiépíti kapcsolatait és vállalja emberi léte teljességét, vagy leredukálja létezését. Imádkozni kell, és nem szabad belefáradni. Vagyis egységben kell lenni mindazzal, ami több, mint a kézzelfogható valóság, ami több, mint a gazdasági rendszerek útvesztője.

Aki a mai világban imádkozni kezd, azt hülyének tartják. Imádkozni, megállni és az életen, a létezésen meditálni egy olyan világban, amely egyre inkább felgyorsul és elszemélytelenedik, látszatra nem logikus cselekedet. Előrehaladni, termelni és fogyasztani, uralkodni és „feljebb kerülni”, ez a „trendi”! Imádkozni?, ugyan már! Az imában ugyanis előfordul, hogy önmagával találkozik az ember. Az pedig kellemetlen és kényelmetlen találkozás, különösen akkor, ha számos rendezetlen problémánk van önmagunkkal. Ráadásul a mai társadalom távolról elkerüli a belső nyugalmat, csendet, a befelé fordulást, az imát...

Szétészórtasága és belső zűrzavara leplezése érdekében az európai ember olyan erkölcsi gyakorlatrendszer hozott létre, amely lassan használhatatlanná válik. Erre kitűnő példa az európai nevelés, amely jó állampolgárok helyett a becsvágyó embert ébresztgeti bennünk. Lassan így egy infernó alakul ki a hatalmas „haladásban”: ravaszkodás, csábítás, hízélgés, hencegés, fennhéjázás, hazudozás, másítás, elkenés, burkolás, gyanúsítás, tagadás... Mindez azért, hogy az egyén elrejtse, hogy tulajdonképpen se szava, se tartása. A nagy rohanásban ezek valahol elmara doztak. „Maszkot a maszkra” (Shakespeare).

Az ima nélkül maradt „fejlődő” egyén igencsak dinamikus. Rohantában elveszti tartását, elkezd hencegni, nagyozolni, gyanúsítani, beárulni; hogy ezt elleplezze, beveti az indulatait, hazudik és gyakran az erőszakhoz nyúl. A hitetlenségben és a káoszban vél „istenülni”.

Az ima a szabadságra teremtett ember jellemzője. A nem-szabad lény viszont a szabadságban nem érzi jól magát, ezért oda húzódik, ahol tovább szolgálhat. Létét leszűkíti, és elkezd félni.

Az evangéliumi rész záromondata minden időben elgondolkodtató: *„Csak az a kérdés, hogy amikor az Emberfia visszajön, talál-e hitet a földön?” (Lk 18, 8)*

Mi Atyánk

„Uram, taníts meg minket imádkozni, mint ahogy János is tanította imádkozni tanítványait.” (Lk 11,1)

Krisztus – tanítványai kérésére – imádkozni tanítja őket. Érdekes szavakkal kezdi egészen új stílusú imáját: „mi Atyánk”. Atyának szólítja Istenét. Ez teljesen eltér az addig használatos istenképtől: attól az ószövetségi Istentől, akit rettegni kell, akinek nevét nem lehet és nem szabad kimondani, aki büntet, ha az ember ellene szegül. Itt Isten Atyává válik, de nem azért, mert Ő közben megváltozott volna, hanem azért, mert az ember másként viszonyul hozzá.

Az istenkép az ember történelme folyamán változott: gyerekes isten-felfogásoktól az egyre érettebb látásmód felé fejlődött. Ez a folyamat nem lineáris. Nem olyan, mint ahogy azt a modern kor egyre primitívebb istenképei mutatják.

Az imádság és a beszéd egymással összefüggnek. Akik nem tudnak beszélni, nem tudnak imádkozni sem. Isten Fia imádkozni tanítja a környezetét. De miért tanítja imádkozni őket? Azért, mert nem tudnak beszélni, azaz kommunikálni: sem egymással, sem Teremtőjükkel. Belesüllyedtek az emberi immanencia bűvkörébe. Gyökössy Endre lelkész-pszichológus nagyszerűen fogalmaz, amikor az ember lelki egyensúlyát a KAPCSOLAT fogalmával köti össze: kapcsolat az embertársal, kapcsolat Istennel, kapcsolat önmagával és kapcsolat a természettel... Kommunikáció, ima, társadalmi egymásra-figyelés és természetvédelem ebben a dimenzióban egymással rokon értelműek. Az atya a héber kultúrában nagyon mély értelmű kifejezés: az atya jót akar, kommunikál gyerekével, védelmet biztosít, bölcsességre és tiszteletre tanít... Sőt: megvált. Isten, a teljhatalmú égi uralkodó földre száll, és emberközelbe kerül. Nem egy absztrakt fogalom, nem kegyetlen despota. Az embernek meg kell értenie, hogy nem kiszolgáltatott, nem alárendelt, nem rabszolga, nem bábu, amit a természet vad erői kényük-kedvük szerint mozgatnak. Az ember szabad: szabadságával ismeri meg a világot, és írja saját történelmét. Isten nem adu ász, amelyet vészesetben előhúz az ember, nem élet-kiegészítő, hanem atya. Olyan atya, aki tiszteli gyermekei függetlenségét, és elvárja teremtményeitől az érett cselekedeteket. Kommunikálj, zörgess, ismerd meg világod, emelkedj ki a negatív erők visszahúzó örvényéből: féltékenység, harag, irigység, becsvágy, mohóság, kapzsiság ördögi köréből!

„Uram, taníts meg minket imádkozni, mint ahogy János is tanította imádkozni tanítványait.” (Lk 11,1)

Az üzenet egyszerű; a nagy üzenetek mindig egyszerűek: kérjetelek és kaptok, keressetek és találtok. Ne idegenedj el Istentől, mert akkor elidegenedsz embertársaidtól és önmagadtól. Rombolni fogod a körülötted levő természetet és belső vilá-

godat. Bizalmatlanná válsz és egy kaotikus társadalom martaléka leszel. Bukásod csak idő kérdése...

Ember! Nem egy fáraó előtt állsz; nem egy hatalmi gépezet figyel tetteidre. Egy atya van melletted és benned, aki csakis a szabadság jegyében szól hozzád.

„Legyen meg a Te akaratod!” – ráhagyatkozás, bizalom, őszinteség, szeretet, félelemhiány tükröződik e gondolatban. Egy új logika, amely már 2000 évvel ezelőtt megfogalmazódott, de mind a mai napig nem megvalósított. Elég, ha a 20. század rémtetteire gondolunk, és arra, hogy mindez a magát „kereszténynek” nevező Európából indult ki.

A kapcsolat egysége (Isten – embertárs – természet – egyén) a lelki egyensúly alapja. A Miatyánk szavai mindezt nagyszerűen megfogalmazták, és egészséges emberi társadalom csiráját hordozzák magukban. Nem csak mondani kell, hanem sokkal fontosabb megélni és tettekre váltani. A kereszténység társadalmi biztonságot jelent, mert a bizalom, őszinteség, félelemhiány csakis a biztonság jelei – ellentétben a megalkuvással, a hazugsággal, a gyanakvással, a félelemmel, a reálpolitikával.

Pszeudo-világ

Álarcok

„Jöjjetek hozzám mind, akik fáradtak vagytok és terhet hordoztok, és én felüdítelek titeket”. (Mt. 11, 28)

Az Emberfia ismeri mindazt, ami körülveszi. Tudja jól, hogy az álarcok mögött megtört emberek tömegei vannak. Elfáradt emberek, akik belesüppedtek mindabba, ami elgyötri és kikészíti őket. Emberek, akik elhitték, hogy a mások által kergetett délibábok elérése és megszerzése fontosabb, mint a hiteles, a gondolatok, a szavak és a cselekedetek egységében leélt élet. Az isteni „iga” valójában pozitív értelmet kap. Az önismeret erősítése, a komplexusok feldolgozása, az ön- és a mások szeretetének elmélyítése jelenti az autentikus élet megélését. Előszeretettel hordták és hordják az álarcokat még a magukat kereszténynek nevező emberek is. Könnyebb szerepet játszani, mint önmagunkat adni.

„Jöjjetek hozzám mind, akik fáradtak vagytok és terhet hordoztok, és én felüdítelek titeket”. (Mt. 11, 28)

A szerepeket játszó emberek hamar belefáradnak az életnek csúfolt színpadi jelenetekbe. Olyan terhet hordoznak, amely nehezen meghatározható. Az álnokság, a bizalmatlanság, a kétszínűség, az árulás, az önzés abból adódik, hogy az egyik ember a másikat saját szemüvegén keresztül nézi. És mivel ő tudja a legjobban, hogy ő maga nem azonos naponta eljátszott szerepével, ezért a másikról is ugyanazt feltételezi. A szerepjátzásban végül is elfelejti saját életének az egyediségét, nagyszerűségét.

De ha lehull az álarc, gyakran nem marad semmi. Mert ami volt, az már rég kiégett és eltűnt. Shakespeare évszázadokkal ezelőtt ráérezett az emberi lét ezen sötét oldalára: maszkot a maszkra – ez nem szül mást, mint hazug és felületes társadalmat. Amilyen az egyén, olyan a társadalom: ha az egyén önmagának sem hisz, akkor nem várható el, hogy a társadalom vezetőinek higgyen, vagy bárminek, ami viszont lényegesen befolyásolhatja életét. A hazugság társadalmilag elfogadott lett; ha valakit hazugságon érnek (legyen akár miniszterelnök az illető), az semmi következményt nem von maga után. Göbbels doktor axiómája („Hazudj, hazudj, hazudj, mert valamit elhisznek belőle”) virágkorát éri. Az autentikus életet (gondolatok, szavak, cselekedetek egysége) lassacskán butaságnak gúnyolják. Aki hiteles, az nem normális. Hiszen mindenki hazudik, és akit hazugságon kapnak, semmilyen következménnyel nem kell, hogy számoljon.

„Jöjjetek hozzám mind, akik fáradtak vagytok és terhet hordoztok, és én felüdítelek titeket”. (Mt. 11, 28)

A hazugságot tudatosan emelik társadalmi érték szintjére. A cinikus, gátlástalan politikai elit akkor folytathatja nyugodtan munkáját, ha a hagyományos emberi értékeket sikerül kiirtania, és helyükbe új, érték nélküli eszméket állíthat. Nietzsche az „Umwertung aller Werte” (Minden értékek újraértékelődése) című művében csodálatosan ráérezett az értékek ilyenén, olykor radikális változására. Ha a butaság, embertelenség, gerinctelenség, megfelelően van csomagolva, akár értékként is el lehet adni, azután már hivatkozhatnak rá. Magyarország ebben a tekintetben rosszabbul áll, mint a nyugati államok. A nyelv megtartó, és a hagyományos értékek közösségépítő ereje lassan már csak múltba vesző emlék. A nagy ricsajjal, média-támogatással előadott és eladott „igazságok” azok az „értékek”, melyekre felfigyel a társadalom. Ebbe a káoszba aztán még azok is befáradnak, akik régi értékeiket újakra váltották. Mindezek ellenére az autentikus lét marad továbbra is a lelkileg kiegyensúlyozott ember egyetlen mentsvára. A gondolatok, szavak és cselekedetek egysége olyan erő forrása, melyet a modern kommunikáció hazugságai sem tudnak legyőzni. És talán ez az egyetlen út afelé, hogy az ember ne veszítse el viszonyítási pontjait, s életét valós értékek szerint irányíthassa.

Ingomb-effektus

„Csak az a kérdés, hogy amikor az Emberfia eljön, talál-e hitet a földön?” (Lk 18, 8)

Isten fia kételkedik abban, hogy hitet talál a földön, amikor visszatér. Ez a kép számunkra eléggé pesszimista. Pesszimista, de nem irreális. Elég, ha a 20. század történéseire gondolunk. Istent felváltotta a „haladás”. Az üdv tervét legyőzte az emberi haladás elve. A haladás eszméjének hirdetői azt tanították/tanítják, nincs semmi dolgunk, csak hagyjuk magunkat tereltetni. A világ magától tökéletesedik, az ember ne álljon ellen. A „tökéletesedés” bekövetkezett, példa rá a világháborúk, a munkatáborok, a tömegmészárlások – és a gazdasági egyensúlytalanság egyre jesztoőbb növekedése. A haladásnak az üdvtervről sejtelve sincs. Nem is lehet.

Ahhoz, hogy az ember mégis kiutat találjon az alagútból, fatalizmussal (muzulmán), predestinációval (kálvinizmus) és szcientifikus materializmussal próbálja az üresen maradt lelki dimenziót betölteni. De sem a fatalizmus, sem a predestináció, sem a materializmus nem segít. Ezt a jelenkor eseményei is bizonyítják. Az ember szabad. Ez kockázatot, áldozatot, mérlegelést, lélekjelenlétet, tudást akaratot és bölcsességet jelent. Hatalmas kihívás, aminek egyre kevesebb ember felel meg.

Krisztus úgy is feltehetette volna a kérdést: „... amikor az Emberfia eljön, talál-e még akaratot, tudást, lélekjelenlétet, mérlegelést, áldozatkézséget, kockázattávlást, felelősséget az ember szívében?”

A tökéletesnek hirdetett világkép egyre „tökéletesebb” lesz. Míg 1901-ben a világ legszegényebb és leggazdagabb országa közötti arány 1:10 volt, addig manapság ez az arány 1:247. A számok magukért beszélnek. Az ember jelenlegi „tökéletessége” Bábel tornyának szépségéhez hasonlít, az üdvtörténet nélkül maradt történelemhez. Ideológiák és rendszerek pótolják a humánumot és a hitet. Ez ellen az ember csakis a szabadság erejével léphet fel: nem vall valamit igaznak, jónak és normálisnak, csak azért, mert „mindenki” azt teszi. Vagyis szent meggyőződéssel megtartja lélekjelenlétét és áldozatkészségét, mérlegel, vállalja a kockázatot, növeli tudását, erősíti akarátát. Talán így az Emberfia, amikor visszajön, talán még találni fog hitet a földön.

Valláspótlék?

Az 1 Sám 4, 1-11 rész érdekes gondolatot közöl az olvasóval. Az izraeliek harcban állnak a filiszteusokkal. Éli főpap fiai korruptak, a kezükben lévő hatalommal semmit sem tudnak kezdeni. Élik korlátolt életüket és folytatják kis üzelmeiket (1 Sám 4, 1). Létük távol áll a nemzetet irányítani hivatott emberétől.

A filiszteusok győzelmét látván, Éli fiai elkezdenek félni. Leszűkült létezésüket a szükség hatalma keríti birtokába. Azon félelmükben, hogy a hatalmat elvesztik, hirtelen Isten után kapnak. Sorsukat a törvénnyel és a ládába zárt isteni jelenléttel akarják jobbra fordítani. A nép Silóból elhozta a Seregek Urának a ládáját. A valóság gyorsan életmentő babonassággá alakult. A „ládába bezárt Isten” hatalmában bízva újra megtámadják a filiszteusokat. A sors viszont most sem kedvezett. A harc a korrupt vezetők halálával és a Seregek Ura ládájának elkobzásával végződik.

A babonás vallásosság vajmi keveset segít konkrét esetben. A tárgyakhoz kötött „Isten” tehetetlennek látszik, az átalakzatok összetörnek. A pseudo isteni hatalom, amire Éli két fia hatalmát építette, csak maszk, amely áltat, ravaszkodik, leplez, piszkál, rágalmaz, gyanúsít, a dolgokat összekeveri, az igazságot homályba takarja. Az ilyen isteni hatalom az emberi becsvágy találmánya, amely sötétséget, tévedést, hitetlenséget, ingadozást, gyávaságot, irigységet, indulatokat gerjeszt. Ez nem csak egy múltbeli gyakorlat, hanem napjainkban a „vallásosságára” is rányomja a bélyeget.

A Mk 1, 40-45-nek a pseudo isteni hatalomhoz semmi köze. Itt az isteni szó elevenedik meg, aminek hatására a leprás megtisztul. A hengegésnek nyoma sincs. A tett alázatos, átlátszó és bölcs. Az emberért van. A háttérben felvillan a kufárok-tól megtisztított templom képe. A logosz segít az embernek, hogy megtisztuljon. Nem áltat, nem ravaszkodik, nem piszkál, nem rágalmaz, nem gyanúsít, nem keveri össze a dolgokat, és az igazságot nem burkolja homályba. Nincs szükség ládába zárt isteni erőre, nincs szükség korrupt papi vezetőkre (vö. Éli fiai az Őszö-

vetségben). „Akarom, tisztulj meg!” (Mk 1, 41). A szó valósággá válik. „Erre rögtön elmúlt a leprája, és megtisztult” (Mk 1, 42).

A pszeudo isteni hatalom találkozik Isten valós hatalmával. Az egyik az emberi becsvágyra, a másik az isteni bölcsességre épül. Az ellentét felhívja magára a figyelmet. A különbség nemcsak egy múltbeli fogalom, nemcsak egy tanulságos „mese”, hanem olyan valóság is, amit manapság is érzékelhetünk. Csak figyelmesen körül kell néznünk.

Kapcsolatok

Isten gyermekei

„Látlak, fiam, szemem fénye!” (Tób 11, 14)

„Hogyan állíthatják az írástudók, hogy a Messiás Dávid fia?” (Mk 12, 35b)

Az idézett evangéliumban Krisztus újra az írástudók ellen beszél. Az Ószövetséget idézve, otthonosan mozog ellenfelei felségvizein. Beszédét megértették az emberek, s a tömeg „örömet hallgatta őt” (Mk 12, 37). Újra a szabályhoz nyúlt, újra az írások körül forgolódik. Pedig már értésére adták, hogy ezt ne tegye többé. Az írások magyarázatának joga az írástudóké, egy ács fia nem értelmezheti azt kénye-kedve szerint. „Lábad alá alázom zsámolyul minden ellenséged” – idézi Jézus az Ószövetséget. Dávid felvilágosult embernek tűnik. Nem akad fenn az idő értelmezésén. Istennek szüksége van egy családfára, hogy az emberi immanenciába beléphessen. De Ő a kezdet és a vég, az emberi létezés alfaja és omegája marad. Belép a történelembe Dávid fiaként, mégsem Dávidnak a fia.

A fiú szó a héber hagyományban nagy horderővel bír. A fiú vérhez kötődik és a jövő szimbóluma. Fiú nélkül nincs jövő és nincs remény. Tóbiás az olvasmányban visszakapja szeme világát, és első reakciója, hogy örül annak, hogy fiát újra láthatja. A fiú az apa szeme fénye. A Messiás viszont nemcsak Dávid fia. A Messiás nem az írástudók logikája szerinti fiú. Ő az emberiség fia, az egész emberiség jövője, az egész emberiség reménye. Dávid családjából származik ugyan, de küldetése egyetemes jellegű. Létrehozza az emberiség állam, nép, osztály és vallás fölötti egységét, a szabadság jegyében. Meghozza az egyén szabadságát és beleépíti a megváltott emberiségbe. Ez a küldetése kiemeli őt a „családjából”, és Isten fiának öntudatára ébreszti. A Messiás Isten fia, „Isten szeme fénye”, az emberiség reménye.

Küldetéstudata felismerésével az egyén túllépi emberi kötelékeit és az én redukált környezetét. A fiú a család reménysége lesz, a család a nemzet gyöngyszeme, a nemzet pedig az emberiség reménye. Az alkotás mindig meghozza gyümölcsét az egész emberiségre nézve. Az egyes embereket egymástól elkülönített egyénként felfogni, enyhén szólva tévedés. Az egymástól elválasztott embereknek nincs küldetéstudata. Ez a modern korban az én-kultuszt eredményezi. A Messiás nem a én-kultusz példaképe, hanem a küldetéstudatát elvállaló ember prototípusa. Így Dávid fia nemcsak Dávidnak a fia, hanem az egész emberiség reménysége. Eléggé nehezen érthető ez a logika, de nem lehetetlen felfogni.

Házasság

„El szabad-e az embernek bocsátania a feleségét bármi okból?” (Mt. 19, 4)

A mai evangéliumi részben a farizeusok újból jeleskednek. Csapdát állítanak az Emberfiának, hogy elérjék: beszéljen a törvények ellen. A cél csakis az, hogy kicsavart szavakkal olyan helyzetbe hozzák ellenségüket, hogy kényszerűen a törvény ellen beszéljen. És amikor ezt teszi, akkor csapnak le rá. Az Emberfia korának haldokló társadalmára ugyanis az volt a jellemző, hogy a szavak fontosabbakká váltak az embereknel, és a hivatalos máz mögötti rothadásról senki nem akart tudomást venni. Sőt, aki mégis megpróbálta ezt kezelni, az ellenséggé vált, akit bármi eszközzel el kellett távolítani.

Ez alkalommal a vita nő, és férfi viszonya körül forog. El lehet bocsátani vagy nem a feleséget? Az Emberfia válasza világosan idézi a Teremtés könyvét: „az ember elhagyja atyját és anyját, a feleségéhez ragaszkodik, és a kettő egy test lesz”. A válasz egyenes és nyílt: a feleség nem egy tárgy, akitől bármely pillanatban - egy formális elbocsátó levél megírása után - meg lehet válni, hanem Isten teremtménye, akinek emberi méltósága van. A farizeusok Mózesrel próbálnak visszavágni, hiszen a hagyományok szerint Mózes hagyta jóvá az elbocsátó levéllel történő válást. A házasságtörés logikáját sehogy sem akarják megérteni. Ha törvényben le van írva, akkor az járható út, tehát minden lelkiismeret-furdalás nélkül el lehet kergetni az asszonyt.

„El szabad-e az embernek bocsátania a feleségét bármi okból?” (Mt. 19, 4)

Az Emberfia felforgatja ezt az embertelen hagyományt. A törvény, amely nem segíti az embert, nem érvényes többé. „Aki meg tudja érteni, az értse meg” – mondja. Mert nem az a lényeg, hogy a törvény mit ír elő, hanem hogy használ-e az embernek vagy sem. Végül is a törvények útvesztőibe gabalyodott Izrael Kr.u. 79-ben államként teljesen megszűnik. A törvények elavulnak, az emberi értékek viszont örökké megmaradnak. A férfi és a nő kapcsolatának problémái azóta léteznek, amióta ember él a földön. Régi mitológiai elemként ismeretes, hogy az istenek a hím-nős ember prototípusát - Androgynosz makacssága miatt -, büntetésül, kettévágták. A két fél azóta is keresi egymást, és egyik fél sem nyugszik meg addig, amíg a másik felét meg nem találja. Ezt a mitológiai elbeszélést az ókorban Plátón dolgozta fel először, a mi korunkban megtalálhatjuk Hamvas Béla életművében és a frankfurti iskola egyik nagy alakjánál, Erich Frommnál. A férfi princípium keresi az elvesztett női felét, így a női-férfi polaritás az emberi kreativitásnak az alapját képezi. A mögöttük lévő erőben, a szeretetben mindketten újraszületnek. A hím-nő ellentétpár megfelelőjét a természetben is megtaláljuk. Ez a kreatív polaritás jelentkezik a föld-eső, folyó-tenger, éjjel-nappal, sötétség-világosság,

matéria-szellem képében. A szeretet és a szexualitás az emberiség egyik legfontosabb kérdése. Manapság ezt komolyabban kell vennünk, mint bármikor. A szexualitás, amelyet piedesztálra állítanak, a szeretetnek és a szeretet utáni sóvárgásnak csak az egyik fontos faktora.

Olyan világban élünk, ahol a sok megtévesztés, téveszme mellett alig hallani az ember pszichikai fejlődéséhez elengedhetetlenül fontos dolgokról. A profitéség kielégítésére összpontosított társadalmi mozgatóerők tudatosan elhallgatják a lényeges kérdéseket. Ilyen a férfi és nő problematikája is. A nő nem szexuális objektum, akiben, miután a férfi kedvét lelte, elhajíthatja, hanem olyan teremtmény, akinek pontos helye van a teremtés és az élet nagy misztériumában. A média által élénk tárt szexuális gépezet valójában nem létezik. Az érzelmileg eltompított tömegek nagyon távol állnak az Androgynosz megértésétől. Az új mediatizált butaságok és mitológiapótló blöffök nem tudják helyettesíteni az ősi szimbólumokat és mitológiai elemeket. A fogyasztói piaci szegmensre lefokozott érzékiség annyira romboló, hogy egész tömegekben okoz maradandó érzelmi károsodást. Pszichológiai érettség és megfelelő szocializáció nélkül sohasem fogjuk megérteni a férfi-női polarizáció lényegét. A szeretetnek, mint mozgatóerőnek semmi köze nincs a piaci profithoz, a mű-szerelmekhez és mű-szexualitásokhoz. A pornóipar, a szexre épülő vállalkozások ezrei természetesen hallani sem akarnak mitológiáról, meg a férfi és nő teremtésben vállalt szerepéről. Az Androgynosz ugyanis nem a profitról szól. A szeretetet és a nemek közötti kreatív erőt törvényileg nem lehet kicsikarni, piaci eszközökkel árusítani. Ezt csak megérteni lehet...

„El szabad-e az embernek bocsátania a feleségét bármi okból?” (Mt. 19, 4)

Határozottan nem. Nem szabad.

Istenképünk

„Így beszélj Izrael fiaihoz: Aki van, az küldött engem hozzátok.” (Kiv 3, 14 b)

„Gyertek hozzám mindnyájan, akik elfáradtatok, s akik terhet hordoztok – és megkönnyítlek titeket.” (Mt 11, 28)

Mózes kételkedik a népben. Mit mondjon Izrael fiainak? Elhiszik-e neki, hogy ő tényleg Isten küldötte? A felelet rövid és sokatmondó: „Én vagyok Az, Aki vagyok”. Ahhoz, hogy megértsük e kijelentés fontosságát, tudnunk kell azt, hogy a zsidó kultúrában Isten nevét nem szabadott kimondani. Aki kimondta az Ő nevét, annak meg kellett halnia. Isten neve a legszentebb szó: JHWH. „Az vagyok Aki vagyok”: időn és történelmen kívül álló valóság. Isten nem foglya az emberi immanenciának, kicsinyességnek és korlátolt világszemléletnek. Ő a Hagyományban él, a Hagyománynak a kiteljesedése. Évezredek az Ő szemében pillanatoknak tűn-

nek. Szereti az embert, és a segítségére siet: „letekintettem rátok, és láttam a bánásmódot, amelyben az egyiptomiak részesítettek benneteket” (Kiv 3, 16 b). Nem passzív az emberi szenvedés láttán, hanem aktív szerepet vállal a történelemben. Mózes személye nélkül terve kivitelezhetetlen: az ember jelenléte nélkülözhetetlen Isten tervében. Az Exodus Isten ötlete, nagyon erős őszövetségi szimbólum: benne összefonódik az isteni ígélet az emberi reménnyel. A történelemben beleágyazódott ember nehezen tudja elfogadni az Isten által felkínált változás lehetőségét. A nagy szociális igazságtalanságok rendszerében gyakran csak a túlélésért küzd. A szolgasághoz hozzászokott embertömegek életében ritkán történnek változások: agresszív rendszerek, „demokráciák” és nyílt társadalmak ma is tömegeket tartanak a nyomor halálos ölelésében. A „Mózeseket” Isten szólítja, de a társadalom szüli meg. Az Exodust Isten kezdeményezi, de az ember viszi véghez.

A vatikáni Sixtusi Kápolna falán a Mózes történelmét megelevenítő képsor párhuzamot állít múlt, jelen és jövő között. A múlt képei a jelenért vannak. Az Exodus, a szolgaságból való szabadulás örök értékű szimbólum. A szolgaságból, szenvedésből, hatalmi rendszerek béklyójából szabadulni nemcsak feladat, hanem egyéni kötelesség is.

Az Exodushoz kell egy harmadik elem: a társadalmi összefogás. Izrael népe közösen cselekszik. Az egyénnek semmi esélye a rendszerrel szemben. Csakis a társadalmi összefogás teszi lehetővé a szabadulást. Mózes szálka a fáraó szemében, hisz küldetése olcsó és erős munkaerőtől fosztja meg őt. A hatalmi embereknek és rendszereknek sohasem kell az isteni megváltás. Egyesek jogot formálnak mások kizsákmányolására. Exodus, megváltástörténet, és minden ehhez hasonló csak zavaró elem számukra. Éppen ezért, gyakran vallási köntösbe öltöztetik uralmi vágyukat, és Isten nevében próbálják kizsákmányolni alattvalóikat. A kereszténység történetében is gyakran akadunk (talán még mindig) ilyen epizódokra. De a „Mózesek” küldetése az Evangélium soraiban talál magyarázatot: „Gyertek hozzám mindnyájan, akik elfáradtatok, s akik terhet hordoztok – és megkönnyítlek titeket.” Isten az embert szabadnak akarja. Ezért gyakran „Mózeseket” szólít meg, hisz nélkülük nem jut el üzenete az emberek közé. Az Exodus közösségi, ugyanakkor egyéni megváltástörténet, nemcsak az Őszövetségben, hanem napjainkban is...

Találkozások

*„Uram, ha kegyelmet találtam színed előtt, ne kerüld el szolgádat.” (Ter 18, 3)
„... az ország fiait pedig kivetik a sötétségre.” (Mt 8, 12)*

A Szentírás két, egymástól időben távol eső pontját láthatjuk a fenti két igében. A Teremtés könyve Ábrahám esetéről számol be, míg az evangéliumi idézet a százados történetét mutatja be. Az időn kívül a két személy egymással összekötődik. Sorsuk Istennel való élményük miatt egy. Mindketten találkoznak Teremtőjükkel, és mind-

kettőjük életében – ezen a találkozáson keresztül – radikális változás áll be. Istennel nem lehet csak úgy egyszerűen találkozni. Akit Isten megérint, annak az élete megváltozik. Nem kell itt semmiféle kivételezésre gondolni. Ábrahám prototípusa az őszövetségi istenfélő embernek, míg a százados az újszövetségi keresztény prototípusává válik. A csoda mindkét esetben megtalálható. Sárának, öreg kora ellenére, gyereket ígérnek; a százados pedig egészségesen kapja vissza beteg szolgáját.

Az Istennel való találkozás, a csoda, a radikális életváltozás szorosan összekötődik az illető egyén személyiségével, nyíltságával, bátorságával, humanizmusával. A csoda nem pottyan az égből, sőt, ha a megszólítottak barátságtalanul visszautasítják az isteni közeledést, akkor be sem következett volna. Isten egyik esetben sem tolakodó. Az ember fel kell, hogy fedezze közeledési szándékát és lélekjelenlétével meg kell felelnie a pillanat elvárásainak. Ábrahám barátságosan fogadja a vándorokat, és nagylelkű, amikor megvendéglelésükről van szó. Humanizmusa az ismeretlen emberek iránt megnyilatkozik. Egy zárkózott, morcos és korlátolt felfogású emberrel mindez nem történt volna meg.

Ugyanez van elrejtve az Evangélium soraiban is. A százados szolgája életét akarja megmenteni. Nem mindegy neki, hogy szolgája szenved, vagy egészséges. Humanizmusa cselekvésre készíti: hisz abban, hogy az Emberfia meggyógyítja beteg barátját. A reakció nem késik: „Bizony mondom nektek, Izraelben nem találtam ekkora hitet”. A gyógyulást az ember akarta és kezdeményezte, Isten beteljesítette. Erős szimbolikus kép ez, lehetetlen figyelmen kívül hagyni.

Isten belép az emberi immanenciába, de egyetlen egyszer sem cselekszik az emberi akarat ellen. Az ember fel kell, hogy ismerje Teremtője szándékát, és nyíltan kell vállalnia Vele a kapcsolatot. Ez a kapcsolat nem automatikus és nem kötelező: „Sokan jönnek majd napkeletről és napnyugatról, és letelepednek Ábrahám, Izsák és Jákob mellé a mennyek országában, az ország fiait pedig kivetik a sötétségre”... A mondat vészjósló. A hit nélküli kereszténység nem kereszténység többé. A hit nélküli keresztény nem keresztény többé. A hit rugalmas és tettekben nyilvánul meg, nem dogmarendszerek, szabálykódexek szappanbuborék-védelmében. Isten tagadásánál már csak Isten létének bizonygatása értelmetlenebb. A hit élő és Istent keresi. A hit Ábrahám személyében és a „pogány” százados viselkedésében ölt látható alakot. Tanulhatunk tőlük...

Magány

„Eljöttem az Atyától, a világba jöttem, de most itt hagyom a világot és visszatérek az Atyához” (Jn 16,28)

Krisztus sajátosan búcsúzik a világtól. Mintha le akarná rázni magáról a földi létet: „itt hagyom a világot”.

Az Emberfia a halálára készül. Felfogja magárahagyatottságát. Kibékül sorsával. Igaz, hogy még egyszer kifejezi szomorúságát: „Most hisztek? Eljön az óra, s már itt is van, amikor szétszéledtek, ki-ki megy a maga útjára, s magamra hagytok”. (Jn 16, 32)

Minél inkább öntudatra ébred az ember, annál inkább magányossá válik. A differenciált gondolkodás menthetetlenül magányossá teszi az embert. A tények kitisztulnak, a világ bonyolultsága eltűnik, az ember önmagára ébred. Ebből egyenesen következik, hogy a társai elhagyják, hisz az individualizáció útjára nem egyszerre lépünk. Jézus számára teljesen világos, hogy apostolai el fogják hagyni. Az individualizált és magára maradt ember érzése tölti el. A magány azonban nem teher, hanem a beavatás kezdete. A társas lény fél a magány érzésétől. Ez természetes. De mégis a magány az, amelyben az egyén felfedezi önmagát és megtanulja értékelni a másokkal való kapcsolatát és kommunikációját. C. G. Jung pszichológiájában hangsúlyozza, hogy senki sem tud minket megmenteni a magány és az erkölcsi döntés súlyától, kényszerűségétől. Úgy látszik, hogy ez az élet egyik legnagyobb vizsgálója. Akinek sikerül feldolgoznia magányát, annak nő az önkontrollja és lehetősége nyílik társkapcsolatai áértelmezésére. Akinek ez nem sikerül, az elmerül a szétszórtság, a magánytól való menekülés és az önkontroll-hiány kaotikus útvesztőjében.

A magánytól való menekülés hatalmas feszültséget szül a mai világban. Ennek a jelenségnek legkézzelfoghatóbb szindrómái az állandó aktivitás, a figyelem szüntelen izgatása, a csendtlől való félelem, a társkapcsolatok tömeges csödj, az interperszonális kommunikáció haldoklása és a telekommunikáció fellendülése, az elektronikus „idő-zavarók” (mobiltelefon, videójátékok) fokozott használata, stb. A szétszórtság növekedése viszont izgő-mozgó, összpontosításra képtelen egyéneket szül. A világot nem lehet legyőzni, az értékeket és az egyéni meggyőződéseket lehetetlen hosszú távon megtartani. Ez teljesen fölöslegessé válik. Televízió, show-műsorok, virtuális világok, filmek gondoskodnak szórakoztatásunkról, remekül kimossák az agyunkat, és felmentenek az egyéni gondolkodás és a döntések nehézségeitől. Kész „nyereség!”

Krisztus „itt hagyja” a világot; látszólag elege van az emberi szétszórtságból, döntésképtelenségből, mások parancsainak a teljesítéséből. Manapság azt is rá lehetne mondani: nem volt elég életrevaló. Nem hazudott, nem lopott és nem csalt eleget az életrevalóság maszkja alatt.

Elgondolkodtató képeket sugall az Evangélium. Nagyon reális és időszerű minden megjegyzése. Nem álszenteskedésre, nem önmagunk megtagadására, nem döntésképtelenségre tanít, hanem önmagunk vállalására, egyéniségünk kibontakoztatására, értékeink és elveink könnyen-fel-nem-adására.

„A világban üldözést szenvedtek, de bízzatok, mert legyőztem a világot”, jelzi az Emberfia.

Portrék

Melkizedek 1

„Te pap vagy mindörökké Melkizedek rendje szerint” (Zsid 7, 17)

A Zsidókhhoz írt levél Melkizedeket párhuzamba állítja az Emberfiával. Ki is volt ez a Melkizedek? Neve azt jelenti: az igazságosság királya. Megjelenik az Írásban apa és anya nélkül, nemzetségtábla nélkül – gyakorlatilag nem tudunk róla semmit. Egy pap, akinek még nemzetségtáblája sincs, mégis úgy jelenik meg, mint az Emberfiának az ószövetségi párhuzama. Melkizedek az „örök pap”, a Szentírás egy olyan szereplője, aki a semmiből jön, és az ismeretlenbe távozik. Mégis az igazságos gondolkodásmód, a közhasznú tevékenység, az állandó igazmondás és egy olyan lelki alkat megtestesítője, aki derűsen fogad mindent, ami éri. Annak a prototípusa, Aki az Újszövetség kezdetén, az inkarnáció révén robban be az emberiség történelmébe, és feje tetejére állítja a sztereotípiákat, teljesen új értelmet adva az emberi életnek. Az Emberfia szála volt kora képmutató méltóságának a szemében. Tanított, gyógyított és bölcsen tevékenykedett, profitszerzés nélkül. A hatalmasságok szemében értelmetlennek tűnő tanításai viszont kiváltották ellenfelei rosszallását, így az ellene beindított propaganda vége nem lehetett más, mint a halál. De a Melkizedek rendje szerinti Emberfia nem ragaszkodott görccsösen az életéhez. Továbbra is vállalta gondolatai, szavai és cselekedetei egységét, az autentikus lét bölcsességét – még a halál biztos tudatában is.

„Te pap vagy mindörökké Melkizedek rendje szerint” (Zsid 7, 17)

A Melkizedek rendje szerinti papság a történelem színpadán állandóan jelen volt és jelen van. Ismérvük az autentikus lét keresése, és emiatt a társadalom hatalmasságainak az irántuk tanúsított megvetése. Olyan értékeket hirdetnek és élnek meg, amely az emberi akaratától függ: őszinteség, méltóságteljeség, jóindulat, komolyság, keresetlenség, nagylelkűség. A fát a gyümölcseről lehet megismerni. Marcus Aurelius császár azt írja Elmélkedéseiben: „Csak tőlem függ, hogy istenem és szellemem ellenére semmit ne kövessék el”. A kereszténység évszázadain keresztül ezek az értékek gyakran feledésbe merültek. A hatalom élvezete, a fukarság és az önzés, a tömegek butítása és a gög ambivalens Isten- és világképet eredményezett, mely elhomályosítja a Melkizedek-prototípus lényegét: a nagylelkűséget, egyszerűséget, lelki nyugalmat, gáncsoskodástól mentes életet. A mai társadalom nagy problémáinak gyökere a múltban keresendő. A szavak, a máz fontosabbak, mint a tett és a józan ész ítélőképessége. Az igazságosság mosolyogni való butasággá degradálódott. A hazugság pedig művészi szintre fejlődött.

„Te pap vagy mindörökké Melkizedek rendje szerint” (Zsid 7, 17)

Amire az ember gyakran gondol, az meghatározza a gondolkodásmódját, mert a képzetek mintegy átítadják a lelket. Amire minden egyes lény tör, abban a célja – írta majdnem két évezreddel ezelőtt Elmékedéseiben Marcus Aurelius. Ahol az ember célja, ott a haszna és a java. Az értelmes lény java a közösség – folytatja a „pogány” császár. Ezekből a pogány sorokból sokat tanulhatunk. Az Emberfia azt említette keresztre feszítése előtt, hogy „ahol a kincsed, ott a szíved” (Mt 6, 21). Fontos lenne ezeket a gondolatokat ötvözni, és komolyan mérlegelni. A hatalmas gögös mámorukban „kommunikációnak” nevezik a hazugságok zavarát, „gazdasági fejlődésnek” a világ kizsákmányolását, „reformnak” az emberek gátlástalan elszegényítését és tömeges elpusztítását. Minél esztelenebb a cél, annál embertelebbek a következmények, annál nagyobbak a hazugságok, melyek mindezt eltakarják. Az ördögi kör egyre terebélyesedik, életterünk egyre nagyobb veszélybe kerül, míg Melkizedek példája egyre inkább ködbe vész. Ne értsük félre: nem fehér-fekete a világ. Nincsen „jók tábora” és „rosszak tábora”. Az ember – szabad akaratából kifolyólag – képes jó és rossz célokat követni. Ma – a nagy médiaricsaj hatása alatt – nehezebb, mint bármikor, hogy céljaink tiszták és becsületesek legyenek, gondolataink pedig érettek és komolyak. Egyéni felelősségünket nem tudjuk babonás szokásokkal Istenre hárítani. Egyre inkább bizonyossá válik, hogy mindaz, ami körülöttünk van, bennünk is létezik és ha nem tanuljuk meg Isten- és világképünket megfelelően meghatározni, akkor játékszerei maradunk azon öröknek, melyek számára Melkizedek példája nem más, mint a buta és tehetetlen ember mintája.

Melkizedek 2

„Ez a Melkizedek - Sáleem királya és a fölséges Isten papja - eléje ment a királyok legyőzése után hazatérő Ábrahámnak, és megáldotta.” (Zsid 7,1)

„Figyelték, vajon meggyógyítja-e szombaton, hogy vádat emelhessenek ellene” (Mk 3,2).

A Zsid 7,1-3; 15-17 és a Mk 3,1-6 perikópák kiegészítik egymást. Egyfelől az Ószövetség elevenedik meg Melkizedek főpap képében, másfelől Krisztus újra gyógyít szombati napon.

Melkizedek neve szerint az igazságosság királya; mivel Sáleem királya, a békeesség királya is. Üdvözlí Ábrahámot, aki győztesként tér vissza a csatából. Apja, anyja, családfája, életkora ismeretlen előttünk. Nem fontos az, hogy honnan jött, az számít, hogy a békeesség királya és az igazságosság papja ő. Hogy megváltoztatja a papságról alkotott képet, és megváltoztatja a törvényt magát (Zsid 7,12). Hatalmát a halhatatlan élet erejéből kapja; papságát Istentől, az emberek szolgálatára (Zsid 7,15-17).

Párhuzamban ezzel a képpel: az Evangélium Krisztus papságáról számol be. Krisztus papsága az emberért van: meggyógyítja a béna kezű embert. Ezzel a tétével Krisztus is megdönti kora papi képét és az embertelen üres szabályokat: arra „vetemedik”, hogy szombaton gyógyítson. Papsága az emberért van; Istentől kapott hatalmát az ember érdekében használja fel, ezért automatikusan szembekerül a törvény butaságával: „szombaton gyógyít”. Felháborító.

„Figyelték, vajon meggyógyítja-e szombaton, hogy vádat emelhessenek ellene” (Mk 3,2). Nem az a lényeg, hogy valaki meggyógyul, hanem az, hogy vádat lehet emelni valaki ellen. Gyorsan teljesíthetik rossz szándékaikat, mert Jézus újból gyógyít. Semmibe veszi az emberi törvényt, mert neki az isteni törvényt kell mindenekelőtt követnie. Kérdést is intéz rosszakaróihoz: „Szabad szombaton jót, vagy rosszat tenni, életet megmenteni, vagy veszni hagyni?” (Mk 3,4). Természetesen mély hallgatás a válasz. A rosszakarát kétszínű, álnok, hátba támad, megalkuvó, pletykás, ellenzi az igazi értékeket önmaga előnyeért. Kora papságának keményszívűségéről a megtestesült Isten nem ítélkezik, hanem elszomorodik. Az akciót reakció követi, a butaság egyre csak növekedik: „a farizeusok erre kimentek, s a Heródes-pártiakkal együtt tanakodni kezdtek, hogyan okozhatnák vesztét” (Mk 3,6).

Melkizedek kilóg kora papi képéből. Amint látjuk, Jézus sem illeszkedett teljesen bele. Új kor, új kép. Új kor, új törvények. Az új bor új tömlőkbe való (Mt 9,17; Mk 2,22; Lk 5,37). A II. Vatikáni Zsinat óta több mint 40 év telt el, de csodálatosan megfogalmazódik benne egy gondolat: minden keresztény, keresztségétől fogva, Krisztus főpapi, prófétai és királyi hivatásának részese: az általános papság élő tagja. Ez hivatás, ez feladat, ez aktív keresztény élet. Mikor akarjuk ezt végre komolyan venni?

Farkasok

„Nem azt kérem tőled, hogy vedd ki őket a világból, hanem, hogy óvd meg őket a gonosztól” (Jn 17, 15)

„Tudom, hogy ha eltávozom, ragadozó farkasok törnek rátok, s nem kímélik a nyájat” (ApCsel 20, 29)

Az olvasmányok soraiban Krisztus és Pál egyként pesszimista hangvétellel szólalnak meg. Mindketten tudják, hogy azokat, akiket szeretnek, sem hagyhatják a legnagyobb biztonságban. A biztonságot veszélyezteti a „gonosz” (Jn 17,15) és a „ragadozó farkasok” (ApCsel 20, 29). A tulajdonképpeni üzenet az, hogy abszolút biztonság nincs; aki az abszolút biztonságban hisz, az önmagát áltatja.

A gonosz és a ragadozó farkas szimbóluma félreérthetetlen. A világ a jó és a rossz dialektikájának színterévé alakult. Legalábbis Szókratész óta. Az analitikus gondolkodást legyőzte az azonosság (ellentét) logikája, így a dialektika a törvény

főle került. Az ellentétek „farkasokat” és „bárányokat” szülnek. Goethe Faustja csodálatosan leírja ezt a drámai dialektikát: Faust és Mefisztó harcol az ember lelkéért. Ez a prototípus már a szentirási Ábel és Káin ellentétben is megmutatkozik. Az élet felgyorsult, az ember előtt feltornyosuló döntések hegyekké nőnek, az infláció nemcsak gazdasági és demográfiai, hanem a lelki élet terén is jelentkezik. Pszichikus infláció. A „farkasok” korszaka virágkorát éri.

Aki nem számol ezzel a ténnyel, az semmit sem akar tudni a benne és körülötte létező igazságokról.

Az eszközök az ember főle nőnek, akinek személye a nagy technológiai fejlődésben vagy érintetlen marad vagy egyre jobban elidegenedik. A modern ember - a civilizáció minden külső előnye ellenére - nem sokban különbözik a ragadozó állattól. A tudós hiába halmoz roppant ismereteket, ha közben a rosszal szemben közőmbös marad. Nem az ismereteket kell halmozni, hanem az éberséget fokozni. „Vídja” – tanítja a szanszkrit hagyomány. Az ember életét ugyanis nem a tárgyi tudás, hanem a látás világossága, a bölcsesség dönti el. Mélyebbre és távolabbra látni, az egyetemes tájékozódás-készség birtokába jutni és mások számára nyitott, átlátható egzisztenciát élni egy összezavarodott értékrendszerű világban nem is olyan egyszerű. A „farkas” támadása épp ebben a jelenségkomplexumban figyelhető meg a legjobban.

Pál nagyon jól tudta, miért aggódik. Krisztus nagyon jól tudta, miért imádkozik. A gonosz és a „farkas” teret hódított magának. A XX. század keresztény Európájának a történelme tanúsítja az aggodalmak valóságosságát. A „farkas” és a gonosz nemcsak körülöttünk van, hanem bennünk és velünk él. Az álszenteskedéssel nem jutunk messzire. Mefisztó és Faust viaskodik a dialektikus gondolkodás foglyaiért, a „farkas” nem kíméli a nyáját. Vajon mennyire tudatosul mindez a poszt-kereszténységet élő – önmagát még mindig kereszténynek valló – európai emberben?!

Példaképeink

„Ábel a hittől vezettetve mutatott be értékeőbb áldozatot, mint Káin, és kapott bizonyosságot igaz voltáról, mert az Isten maga tett áldozati ajándékairól tanúságot. Hite által még holtában is beszél. A hitéért ragadtatott el Hénóch, hogy ne ízlelje meg a halált: „Nem találták többé, mert az Úr elragadta.” Még eltűnése előtt bizonyosságot nyert, hogy kedves az Isten előtt... A hitben kapott Noé felvilágosítást a még nem látható eseményekről, és szent félelemmel eltelve bárkát épített családjá megmentésére.” (Zsid 11, 4-7)

„Ázt mondom nektek, hogy Illés már eljött, de kényük-kedvük szerint bántak vele, ahogy előre megírták róla.” (Mk 9,13)

A két olvasmány lenyűgöző képsort mutat meg az olvasónak. Míg a Zsidókhoz írt levélben felsorakozik Káin, Ábel, Hénoch, Noé, és életre kell az Ószövetség, addig az Evangéliumban Péter, Jakab és János mellett megjelenik Mózes és Illés a megtestesült Isten társaságában. Káin, Ábel, Hénoch, Noé, Mózes és Illés: irigység, nagylelkűség, gerincesség, kitartás, küldetéstudat, Istenre figyelés.

Káin és Ábel története két részre szakítja az embert: egyfelől ott az igaz, az istenfélő, aki kész Isten előtt vállalni tetteit; másfelől ott az irigység, a kapzsiság és a belőlük születő gyilkosság – emez képtelen felelősséget vállalni tetteiért. C. G. Jung ezt az emberi kettősséget Fausttal és Mefisztóval jelöli. Faust és Mefisztó egy és ugyanaz az ember, Káin és Ábel pedig prototípusa az emberi léleknek.

Hénoch az önmagát vállalni tudó ember. A züllésbe és istentelenségbe sülyedő világban neki nincs helye: az Úr elragadja (Zsid 11,5). Az ő képe mitikusan kötődik Illés prófétaéhoz, akit szintén Isten ragad magához. Noé feladata abban áll, hogy újra nemzze az önmagát vállalni nem akaró és túlkapásai örvényében elpusztult emberiséget. És végül ott van Mózes, aki a Sixtusi Kápolna falán sárga és zöld színű palástban jelenik meg. A sárga szín a megígért megváltást, míg a zöld szín a reményt szimbolizálja. Mózes küldetése nem a szokványos elhivatottság. Elhívása nem kolostorba, nem nyugodt családi környezetbe szól, hanem népének vezetését bízta rá a Teremtő. Isten megváltást ígér – szava rá a biztosíték. Az ember abban reménykedik, hogy Isten hű marad hozzá: ezt jelzi a Sixtusi Kápolna falán Mózes zöld köpenye. Isten hűséges Hénochoz, hűséges Illéshez, hűséges Mózeshez, hűséges az emberi történelemhez, hűséges Önmagához. Igaz, az ember néha – túlkapásainak, fukarságának, irigységének, félelmeinek eredményeként – elveszíti reményét, elveszti az önkontrollt, elveszti az esztét... „Quem Deus vult perdere, prius demetat.” Nem marad hűséges Istenéhez, nem marad hűséges önmagához. Ez Káin esete, Mefisztó feltörése. Ez a 20. század történelme. Ez az ember hitetlensége és reménytelensége, másképpen nevezve: ez az emberi biztonság. Babilónia remekműve.

Az ember által létrehozott szabályok statikusak, ám élet dinamikus. Ebből az elmentétpárból adódnak félelmeink. Melyek Káin ördögi körét generálják bennünk és – másokkal vívott harcokba bocsátkozván – nem bírunk helytállni az önmagunkkal való küzdelemben. Ahhoz, hogy Mózes sárga és zöld köntösét magunkra öltessük, a bizonytalanság mélyére kell eveznünk (Lk 5,4). Fel kell fedoznunk Mefisztót, a bennünk szunnyadó Káint és integrálnunk kell a személyiségünkbe. Ez Hénoch, Noé, Mózes, Péter útja, ez a keresztyén ember hivatása; ez Faust és Mefisztó egysége, az önmagát vállalni akaró ember útja személyi érettsége felé.

Krisztus gyorsan megállítja Pétert, amikor az félelmében sátrat akar készíteni.

„Azt mondom nektek, hogy Illés már eljött, de kényük-kedvük szerint bántak vele, ahogy előre megírták róla.” (Mk 9,13)

Az Úr küldöttei

„Amikor felserdült, visszaadta a fáraó leányának, aki úgy bánt vele, mint saját fiával és a Mózes nevet adta neki...” (Kiv 2, 10)

„Jaj neked, Korozain! Jaj neked, Betsaida! Mert ha Tiruszban és Szidonban mentek volna végbe a bennetek történt csodák, már régen hamuban és szőrzsákban tartottak volna bűnbánatot.” (Mt 11, 21)

Első olvasásra úgy tűnik, hogy a két olvasmánynak semmi köze nincs egymáshoz. A Kivonulás könyve Mózes születését és csodáival határos életbemaradását tárja elénk. Az Evangéliumban Jézus kiábrándult szavait olvashatjuk: számos csoda játszódik le az emberek szeme láttára, de egyoldalú világszemléletük akadályozza őket Isten tetteinek a felismerésében.

Az Ószövetségben Mózes életben marad, és a fáraó lányánál nevelkedik. Személye kiemelkedik környezetéből: héber, mégis egyiptomiként kezelik. Kiválasztott. Egyénisége lassan erősödik, majd egy hirtelen tétben tör ki. Megöl egy egyiptomit, aki egy héber embert ütlegel. Tettét saját társai árulják el: segít, de a kicsinyes emberek irigykednek rá. Léte, életbemaradása csoda, amit nehezen tudnak kezelni. A nép megszokta a rabszolgasorsot, a nehéz, de annál biztosabb életformát. Inkább a vak engedelmességet választja, semmint a bizonytalan szabadságot. Mózes az elfásult nép megmentésére küldetett. Felismeri hivatását, értékeli Istene tervét és vállalja gyakran sziszifuszinak tűnő küzdelmét. Nem csak az egyiptomikkal kell megküzdenie, hanem saját népe emberi korlátaival is. És ez utóbbi látszik a nehezebbnek: a kreativitását, szabadságát, kezdeményező készségét elvesztett nép már rég nem alkalmas arra, hogy a szabadság felderítésére induljon. Mózes képe szimbólum: a saját hivatását vállaló vezetőegyéniesség példája. Erejét Istentől kapja, küldetése egy egész nép történetét befolyásolja. Nem az egoista, önmagát istenítő modern reálpolitikus példaképe.

A reálpolitikus hatalmi ember: a nép, a humanista eszmék csak eszközök arra, hogy hatalmát erősítse. Mózes nem politikus, hanem felelősségtudattal bíró vezető. Ismeri egyéni korlátait és azokat társadalmi szinten rendez. Szócsöve Áron lesz, aki sokkal jobban tud kommunikálni, mint testvére. A Mózes – Áron vezetés gyakorlatiságának fontosságát a modern társadalompszichológia is bebizonyította (vö. Aronson, Elliot: A társas lény, 1997). Ha Mózes egoista módon magának tartja fenn a vezetés minden szálát, akkor az exodus nem történik meg. Így viszont a zsidó nép nagy nehezen megérti, hogy nem a szolgaságra hivatott.

Az újszövetségi olvasmány Krisztus kiábrándultságát tükrözi. Ugyanaz a nép, akit Mózes csak ügyvel-bajjal tudott kivezetni a szolgaság földjéről, újra elzárkózik a csodáktól. A csalás, a kapzsiság, a hatalmi vágy örvényében vergődő társadalom érzéketlen az ember segítségére siető Isten hangra.

Mózes és Jézus küldetése egybefonódik, és kiegészítik egymást. Ugyanez a párhuzam jelenik meg művészi formában a Sixtusi Kápolna falán. Isten embereken keresztül működik a történelemben. A segítség sohasem absztrakt, hanem mindig konkrét. A saját önállóságát, individualizálódását, küldetését és magányát elvállaló ember aktívan részt tud venni Isten megváltó tervében. Isten az egyénen keresztül működik a társadalomért. Az egyén vállalhatja vagy elutasíthatja hivatását. Esetleg önző módon ki is használhatja, amiként teszik azt a modern réalpolitikuskok...

Ne keményítsük meg szívünket!

Farizeusok 1

„Nincs hát számodra mentség, bárki vagy is, te ember; aki ítélkezel. Mert amikor más elítélsz, magadat marasztalod el...” (Róm 2, 1)

„Jaj nektek, farizeusok, mert tízedet adtok mindenből... de semmibe veszitek az igazságot és az Isten szeretetét. Ezt meg kell tenni, azt nem szabad elhagyni.” (Lk 11, 42)

A fent idézett evangéliumi részletben Krisztus mondhatni kifakad a képmutatás ellen. Egymást követik az elmarasztalások. A farizeus tisztogatja a tál külsejét, de belül kapzsi és gonosz. Szeret megfelelni a törvények követeléseinek, de semmibe veszi Isten szeretetét és az igazságot. Felszabdálja minden percét: „ezt meg kell tenni, azt nem szabad elhagyni”; szabályt szabályra, szokást szokásra halmoz. Saját világképének és félelmeinek a rabja. Menekül a kreativitástól és mindentől, ami kimozdíthatná megszokott, monoton életviteléből. Kompenzáló tényezők sokasága veszi körül, és egyéniségét állandóan címekkel kell feldíszítenie. („Szeretitek a főhelyeket a zsinagógákban és a köszöntéseket a piacokon”). Krisztus nagyon furcsa hasonlatot is alkalmaz: „... olyanok vagytok, mint a beomlott sírok: az emberek fölöttük járnak és nem is sejtik”.

Tévedés lenne azt gondolni, hogy a farizeus már régen a múlté és a kereszténység túlszárnyalta ezt az embertípust. A „farizeus” ma is megtalálható, épp úgy, mint Krisztus idejében. Hasonló karakterisztikával, mint ahogy azt az Evangéliumban olvashatjuk. „Maszkot a maszkra” – írja Shakespeare. A farizeus eredeti lényét eltakarja, meghasonlik. A lényeg számára az, ami kifelé elkápráztatja a szemet, és eltereli a figyelmet a valós háttérrel.

A farizeus nem keresztény, mint ahogy annak idején sem volt igazi izraelita. Legfeljebb csak kereszténynek tette magát. Egyfelől kapzsi, másfelől áhítatos. Ez a kettő egymással sehogy sem fér össze. Léte vagy beválthatatlan szavakhoz, vagy cselekvéshóborthoz vezet. A keresztény a megváltott ember örömét élvez, és kisebb dolga is nagyobb annál, semhogy Isten nevében szerepet játsszon. A keresztény ember létét a hittől és a jócselekedetektől teszi függővé. Aki a hitet és a jócse-

lekedeteket egymástól elválasztja, az eltévedt. A farizeus leszakítja a hitet a jócselekedetektől; ígéreteit esze ágában sincs megtartani, mi több, azokat nem is lehet beváltani (Hamvas Béla). A tartalom nélküli és megvalósíthatatlan szavakból keletkezett az idealizmus, amely semmiképpen nem lehet a keresztény ember létezésének alapja.

A farizeus ma is létezik, és idealizmust gyárt. Az eszmék megvalósításának kötelezővé tétele érdekében, rémuralmat gerjeszt (például keresztre szegez tetíti az igazságot). „Jaj nektek, mert az emberekre elviselhetetlenül nehéz terhet raktok, de magatok egy ujjal sem mozdítjátok a terhet” (Lk 11, 46).

A keresztény ember igent mond tulajdon sorsára, és megkísérli harmonikus egy-ségbe hozni szavait, gondolatait és cselekedeteit. Kíri a farizeusok sorából. A mai evangélium örökérvényű igazságot rejt. Tanulhatunk belőle.

Farizeusok 2

„Az írástudók és farizeusok... súlyos és elviselhetetlen terheket kötöznek össze és raknak az emberek vállára, de ők maguk egy ujjukkal sem mozdítják meg azokat.” (Mt, 23, 4)

Az írástudók és farizeusok negatív szereplői az Emberfia beszédeinek. Ők azok, akik tudnak, de tudásukat csakis önmagukért, a tömegek butítására és az uralkodó elit hatalmának növelésére használják. A farizeusok és írástudók örökzöld kategória. Mindig léteztek és mindig létezni fognak. Negatív tulajdonságaikat őrzik és ápolják. Az Emberfia azt mondja róluk, hogy Mózes székében ülnek, súlyos és elviselhetetlen terheket tesznek az emberek vállára, minden tettüket azért teszik, hogy lássák őket az emberek, szeretik a főhelyeket a lakomákon, szívesen veszik a köszöntéseket a főtéren és tetszik nekik, ha tanítónak nevezik őket. Tehát állandóan, professzionális szinten játsszák szerepüket, de feladatukat egyáltalán nem veszik komolyan. Az emberek nem lesznek bölcsebbek, a gyerekek nem lesznek okosabbak, a társadalom nem lesz jobb, az emberek terhei nem lesznek elviselhetőbbek.

„Az írástudók és farizeusok... súlyos és elviselhetetlen terheket kötöznek össze és raknak az emberek vállára, de ők maguk egy ujjukkal sem mozdítják meg azokat.” (Mt, 23, 4)

Kik is lehetnek manapság ezek az írástudók és farizeusok? Kik lehetnek a társadalom ezen negatív szereplői, akik tudnak, de tudásukkal nem segítenek, akik értik a folyamatokat, de semmit sem tesznek azért, hogy azok megváltozzanak? Lehetnek papok, Isten szolgálói, de lehetnek politikusok, aktív társadalmi szereplők, lehetnek a média emberei, és természetesen lehetnek tanítók, tanárok, egyetemi docensek, akik a mai modern rendszerben a túlélésért küzdenek. Biztos azonban,

hogy az emberek vállát, éppúgy mint kétezer évvel ezelőtt, elviselhetetlen terhek nyomják. Az újabb keletű „reformokkal” pedig ezek a terhek tovább nőttek. A terheket a politikusok és azon erők határozzák meg és teszik az emberek vállára, akiknek mindebből hatalmas profitjuk származik. A gazdasági élet és a média szereplői átvették az írástudók és a farizeusok negatív szentírási szerepét és professzionális szinten tovább is fejlesztik. A cél ma is az, mint annak idején: a terhek legyenek elviselhetetlenek, az embereknek ne maradjon idejük gondolkodásra, elégedetlenségük kifejezésére. Erős, olyan fegyver van a kezükben, amely emberek millióit érinti és – a szolgalelkű média révén - elsekélyesíti szellemüket. Az ördögi kör bezárul: a terhek nőnek, a média által lekötött tömegek pedig egyre kevésbé tudnak hangot adni nemtetszésüknek.

„Az írástudók és farizeusok... súlyos és elviselhetetlen terheket kötöznek össze és raknak az emberek vállára, de ők maguk egy ujjukkal sem mozdítják meg azokat.” (Mt, 23, 4)

Hamvas Béla a Poeta Sacer című írásában a szavakat és gondolatokat formáló erők felhígulásáról ír. Végül is csak a Poeta Sacer marad a szent hegyen, aki az igazi tudást még őrzi és továbbadja. Hamvas megfogalmazza az igazi írástudók legfontosabb feladatát: ápolni kell a tudást, és továbbadni. Tanítónak, tanárnak és papnak egyaránt az a feladata, hogy a politikum és az agresszív profithajhász gazdasági körök, valamint a velük szövetséges média demoralizáló kommunikációja ellen egy új, szakrális elemekkel teli kommunikációt hozzanak létre, melynek csakis a terhek, az ember ember általi kizsákmányolásának a csökkentése, a tudás továbbadása, az emberi értékek ápolása és a dilettantizmus megsemmisítése lehet a célja. Ez természetesen nagyon nehéz feladat egy olyan társadalomban, ahol a kulturális értékek, a tudás és a felemelkedés, valamint az egészség szemünk előtt válnak a profit függvényévé. A feladat viszont adott. Nem elég bemenni Ninivébe, elmondani a bajokat, aztán gyorsan odébb állni (behúzódni az enyhet adó tők levele alá). Ez menekülés, megfutamodás a feladat elől, távolról sem maga a megoldás. Manapság úton-útfélen a korlátlan fogyasztásra ösztönzik az embereket, ezenközben viszont észrevétlenül elvesz kevéske szabadságuk is a szupermarketek falai között. Ezer irányból manipulálják, ugyanakkor meghagyják őket abban a hitben, hogy szabadok. Azt a látszatot keltik, hogy reklámokból ránk zúduló megvásárolandó újabb és újabb termékek oldják meg tökéletes világunkban az alapvető emberi problémákat. Az áldozatok feje ötletek lerakódóhelye. Ennek kritériumait azok az idomárok határozzák meg, akik mások uralására tanítják az embereket. A modern farizeusok és írástudók elsajátították a tudat kizsigerezésének művészetét. Hat-tizenötezer reklámapulzus ér bennünket naponta (plakátfalakról, rádióból, televízióból, szórólapokról, újságokból, fényreklámokról, csomagolásokról, stb.). Írott és szóbeli üzenetek fertőzik tudatalattinkat. Ettől a célirányos befolyásolástól senki sem menekülhet.

Az igazi írástudók szerepét csak közösségben lehet újra felvállalni, mivel az ember közösségi lény, és önmagát, értékeit csupán közösségekben tudja újratemeteni. A természetellenes fogyasztói életformából ideje lenne kilépni, hogy szellemi energiáinkat hatásosan tudjuk a család és nemzet, a múlt, jelen és jövő felé fordítani. A Poeta Sacer (Hamvas B.) feladata nem áll messze tőlünk, hiszen a közvetlen környezetünkkel való kommunikációval kezdődik. A szavak és a gondolatok megváltoztathatják a világot. Ne feledjük el ezt az igazságot akkor sem, amikor embertömegekhez beszélünk, és akkor sem, amikor saját gyerekeinket neveljük.

Farizeusok 3

„De jaj nektek, farizeusok! Mert tizedet adtok a mentából, a rutából és minden veteményből, de elhanyagoljátok az igazságot és az Isten szeretetét...” (Lk 11, 42-43)

Az Emberfia a farizeusok ellen gyakran fellépett. Számára ez az embercsoport egyenlő volt a megtestesült képmutatással és a kenetteljes hazugsággal. Terheket halmoznak az emberek vállára, de egy ujjukat sem mozdítják azért, hogy a terheken könnyítsenek. Mindazonáltal szeretik, ha az emberek (noha teljesen kizsákmányoltak) hangosan köszöntik őket, és átengedik nekik a főhelyeket. A Názáreti jeltelen síroknak nevezi kora elit osztályát, mely „sírok” fölött emberek járnak anélkül, hogy tudnának róluk. A Szentírás, mint ahogy azt állandóan megtapasztaljuk, nem a múltnak íródott, hanem örökérvényű és konkrét üzenete van a mai kor embere számára is.

„De jaj nektek, farizeusok! Mert tizedet adtok a mentából, a rutából és minden veteményből, de elhanyagoljátok az igazságot és az Isten szeretetét...” (Lk 11, 42-43)

Az Emberfia megtámadja kora elit osztályát. Bűne nagy: feje tetejére állítja a működő társadalmi rendszert (más szóval: a működő kizsákmányolást). A társadalmat vezető erők elhanyagolják a társadalom vezetéséhez kötődő legfontosabb feladatukat, az igazság keresését. Az igazság keresése helyett minden más fontosabbá válik, az értékek átértékelődnek. Az emberek terheit növelik, hogy megtörjék a nép ellenálló erejét és a tömegeket saját kényüknek-kedvüknek szolgáltassák ki. Törvényeket és politikai rendszereket találnak ki, melyek rátelepszene az emberi lelkiismeretre és a szabadságra.

Mindez ma is igaz. A profit maximalizálása, a természet és az emberek kizsákmányolása, a társadalom mediatisztált bódítása... olyan irányba fordították az emberiség fejlődését, amelynek végkifejletétől a legoptimistább elemzők is tartanak. A jog védelme alatt gazdasági bűntények tucatjai zajlanak nap-nap után (elég, ha a modern fehérgalléros bűnözésre gondolunk: például az Enron, WorldCom,

Parmalat esete). A modern farizeusoknak és írástudóknak sikerült olyan igazságtól eltávolodott jogrendszert létrehozniuk, mely a szavak hamis értelmezésével képes ártatlan embereket kegyetlenül megverő rendőroket, csalókat, sikkasztókat, korrupt politikusokat megvédeni és felmenteni.

„De jaj nektek, farizeusok! Mert tizedet adtok a mentából, a rutából és minden veteményből, de elhanyagoljátok az igazságot és az Isten szeretetét...” (Lk 11, 42-43)

Modern korunk egyetlen törvénye a nyereség állandó növelése. „The business of the business is the business” – állítja Milton. Mindegy, hogy mennyit pusztítunk, mindegy, hogy hány mikrokultúrát (beleértve a magyarságot is) és egyént semmisítünk meg, mindegy, hogy mekkora ökológiai katasztrófát okozunk, a lényeg a profit maximalizálása. A törvények eltűntek. Vagyis inkább feloldódtak egy liberális létkorruptióban, magyarán a mohóság csapdájában. Az új, globális elméletek szerint ugyanis a sikeres szervezeti működés kulcsszavai a kreativitás, a vállalkozó szellem, vagyis az, hogy miként lehet a termelőgéppé aljasított, önbecsülésüktől, józan értékrendszerüktől és méltóságuktól megfosztott tömegek erőforrásait egyre hatékonyabban kiaknázni.

A szociális, ökológiai és kulturális destruktívizmus nem bírja fenntartani hosszú távon önmagát, mert kikerüli az emberi törvényeket, és semmibe veszi az etikai parancsokat. Miután az ember kiszabadította a palackból a szellemet, nincs ereje, nincsenek eszközei hozzá, hogy időben visszaparancsolja a palackba. A jelenlegi gazdasági és politikai konstrukció, a globális hatalmi szerkezet nem tartható fent hosszú távon. Az idézett Milton-gondolat filozófiája igen egyszerű, következménye pedig pokollá teszi az életet a földön. Bogár László közgazdász professzort idézve állíthatjuk, hogy az embert sikeresen degradálják a konzum-idióta szintjére, melyben „minimál én”-ként éli a hétköznapijait, és örvend, ha mindazt, amit a reklámokban lát, meg tudja vásárolni, függetlenül attól, hogy szüksége van-e rá vagy sem. A társadalom vezetői pedig, akik becsvágytól, irigységtől vezetett torz uralkodók, képtelenek az igazságot keresni, és egyetlen céljuk beteges hatalmi hóbortjuk hosszú távú fenntartása és élvezése.

A Szentírást szavai szerint nem lehet egyszerre két úrnak, Istennek és a mammonnak szolgálni. Az Evangélium középpontjában Isten képmása áll szakraális életterével. A furfangos pénzgyűjtés, mások becsapása, piac és profit, spekulációk a háttérbe szorulnak. Az Evangélium sorai mintha egy másik világban íródtak volna. Nyugalomra szólítják fel az olvasót. Elég a napnak a maga baja. Hagyd a bankszámládat, hagyd a gyűjtést, az agresszív hajszát! Nem ez tesz boldoggá. A mammon, a gazdasági túlkapások, a mohóság és fukarság, az anyagi világszemlélet frusztrációt, elégedetlenséget, csalást és a lélek halálát idézik elő. Nagyfokú tudásra, türelemre és bölcsességre van szükségünk ahhoz, hogy lefékezzük a profithaj-

szolásra és hazugságra épülő, Istent és embert tagadó globalizált politikai és gazdasági folyamatokat.

Farizeusok 4

„Óvakodjatok a farizeusok kovászátlól, vagyis a képmutatástól.” Lk. 12, 2

Az Emberfia Lukács evangéliuma 12. fejezetében a képmutatásra hívja fel a figyelmet. A hatalmon lévők 2000 évvel ezelőtt egy távoli országban képmutatók voltak, vonjuk le következtetésünket. De egyúttal jogosan feltesszük a kérdést: vajon csak 2000 évvel ezelőtt voltak képmutatók a vezetők a távoli Izraelben?

„Óvakodjatok a farizeusok kovászátlól, vagyis a képmutatástól.” Lk. 12, 2

A farizeusok, vagyis a hatalom birtokosainak a kovásza a Názáreti szerint a képmutatás. Kemény szavak ezek, ugyan ki értheti? Ezek szerint a vezető réteg életének a kovásza, összetartó ereje nem más, mint a képmutatás. Vagyis amit általában tesznek, főleg amit mondanak, teljesen ellentétben áll azzal, amit gondolnak, és amit a háttérben végrehajtanak. Az Emberfia határozottan állítja, hogy a hatalom képviselői (a vezető értelmiség egy része) képmutató. Ezért magára vonja az uralkodó elit haragját és halálos ítéletét. Pedig nem lázítja a tömeget, nem szítja az ellentéteket, csak egyszerűen kijelenti észrevételeit, és jelzi, hogy tisztában van a dolgokkal. A végtelenül tiszta ismeret határtalan haragot gerjeszt. A hatalmasok képmutatók...

„Óvakodjatok a farizeusok kovászátlól, vagyis a képmutatástól.” Lk. 12, 2

Ha jobban megvizsgáljuk saját korunkat, a fenti gondolat a mai világra hatványozottan érvényes, a jelenség téren és időn át gyűrűzik tovább. Korunk vezető politikusai, az értelmiség egy része szintén képmutatók, és ugyancsak irritálja őket, ha ezt – rovásukra – ki is jelentik. Újságírók, akiket a Miniszterelnöki Hivatal készít fel (mivel az egyetem erre annak idején nem volt képes), csak úgy ontják a hangzatos, dicséret és hozsannázó írásokat. Nagy összegek ráfordításával tengődő embertömegekkel el akarják hitetni, hogy jól élnek. El akarják hitetni velük, hogy szabadok, miközben modern rabszolgaként adósság-csapdában vergődnek, és sorsuk reménytelen. Ebbe kapcsolódnak be a képmutatás hatékony erői, eszközei (az írott sajtó, a televízió, a rádió...), amelyek valósággal átmossák a hiszékeny emberek agyát, hogy végül tényleg elhiszik: a rossz az tulajdonképpen jó, a szegény valójában gazdag, a rabszolgasors pedig szabad élet. A képmutatás virágkorát éljük.

A kereszténység egyre tehetetlenebb. Mammon annyira behálózta hétköznapijainkat, hogy a gúzsba kötöttség alig tűnik fel. A cselekedetek eltávolodtak a szavaktól, a szavak pedig nem fedik a gondolatokat. A figyelem központjából egyre csak

távolodik Isten képmása szakrális életterével, és helyébe lép a termelő és fogyasztó idióta, aki semmibe veszi környezetét, akinek egy célja van csupán: hogy minél többet felhalmozzon, minél többet birtokoljon. Minden egyéb jelentéktelen semiség. A közösségi felelősség helyét elfoglalja az öngondoskodás ábrándja. Aki pedig ebben az embertelen létharcban alul marad, az elvész. Vae victis! Jaj a legyőzötteknek! Hazudj, rabolj, légy képmutató, tipord el a másikat, csapd be a fél világot, rombold le az ember természetes környezetét, semmisítsd meg a hagyományos értékeket. Csak így tudsz fennmaradni és halmozni. Csak így tudsz olyan lénygé válni, amely eléggé modern és korlátolt ahhoz, hogy vakon és süketen haladjon el az emberiséget egyre jobban veszélyeztető létkérdések mellett. A paradoxon abban áll, hogy mindaz, ami ezt a folyamatot megfordíthatná, avíttnak, korlátoltnak és értelmetlennek nyilvánítatik. Aki nem képmutatóskodik, elvész?...

A lényeg láthatatlan - mondja Saint Exupéry A kis hercegben. Egy kifejezetten képmutató világban hatványozottan láthatatlan... Számos gondolkodó, közgazdász, ökológus, filozófus kongatja a vészharangot. Az emberiség válaszüte elé érkezett, de akkora a médiaricsaj és a programozott propaganda, hogy kevesen vesznek észre a zsákutcát jelző táblákat. A nagy hangzavarban egyre fáradtabbak és kiábrándultabbak a jóra való emberek, akik mindezt megváltoztathatnák. A lopást, butítást, csalást értéként feltüntető társadalomban egyre több a depressziós, életunt, pszichikailag sérült ember. A holnapért való aggodalom általános. Lukács 12. fejezetének sorai valósággal zavarják a modern embert, mint ahogy annak idején is zavarták a farizeusokat. Nincs szükség ilyesmire. Fölösleges, mert nem hasznos. Nem az isteni szó kellene a ma emberének, doppingoljuk őket Göbbels doktor propagandájával. Nyugalom helyett globalizált népbutítás és profit, minden elképzelhető mennyiségben. Erre megy ki a játék. A valóságshow-k, a hollywoodi termékek, a virtuális navigálások, a betelefonáló műsorok, a reklámok pedig ennek a szerepjátásnak a kellékei. Édeskés illuzórikus víziók, melyek megfosztják az embereket a gondolkodástól, és előre gyártott paneleket ültetnek az agyakra. Soha az emberiség történelmében nem volt ekkora különbség a szegények és gazdagok között, mint ma. Az elképesztő gazdasági különbségek, a szegény országok folyamatos kiszármányolása (beleértve a kelet-európai országokat is), a táplálék és az ivóvíz gyakori hiánya, az egyre nagyobb méreteket öltő munkanélküliség rohamosan növelik a társadalmak perifériájára szorult emberek tömegeit.

Isten az ember számára majdnem érthetetlen logikát közöl: az élet csak akkor ér valamit, ha nem megalkuvások sorozatával telítődik; ha nem emberi korlátok diadalával van teli; ha nem a kapzsiság, hatalomvágy, féltékenység, bosszúvágy ördögi céljai vannak kitűzve az egyén zászlajára. A megváltás az élet és a feltámadás egésze. A megváltott, képmutatásoktól mentes lét már itt a földön kezdetét veszi.

Farizeusok 5

„Súlyos és elviselhetetlen terheket kötöznek össze és raknak az emberek vállára, de ők maguk egy ujjukkal sem mozdítják meg azokat.” (Mt. 23, 3)

Az Emberfia a farizeusokról beszél hallgatóságának. Felhívja követői figyelmét arra, hogy a Mózes székében ülők, vagyis a hatalom csúcsán lévők hazudnak, tetteik nem felelnek meg szavaiknak. A társadalom előljárói, akiknek a nép javát kellene szolgálniuk, megbízhatatlanok, cselekedeteiket csak azért hajtják végre, hogy lássák őket az emberek. Legnagyobb bűnük, amiként az Evangélium szavaiból kiderül, hogy hatalmas, olykor elviselhetetlen terhet tesznek az emberek vállára, de ők maguk nem segítenek ezek megoldásában. Az Emberfia tisztán látja kora társadalmi romlását, és próbálja a körülötte levőket felvilágosítani mindarról, ami történik – s ami rövidebb vagy hosszabb távon mindannyiuk életét elkerülhetetlenül befolyásolja.

A múlt és a jelen között nem nehéz párhuzamot vonni. Korunk vezetői hajszálpontosan úgy viselkednek, mint a kétezer évvel ezelőtti Izrael politikai és vallási elitje. Nincs új a nap alatt. A rendszerváltás utáni húsz esztendő bebizonyította számunkra, hogy társadalmunk urai az egész rendszerváltó-színházat csak azért játszották el, hogy életterünket, anyagi-, erkölcsi javainkat, nemzeti vagyonunkat egy új hatalomnak szolgáltatassák ki. Miközben megnyomorítottak minket egy újabb diktatúrával, ködösítették az igazságot, loptak, csaltak és hazudtak – a nemzetért pedig semmit nem tettek. Nyugodtan állíthatjuk: a magyar nemzet annyira lesúlylyedt és oly értékvesztetté vált, hogy egy esetleges visszatérésre már alig van lehetősége. Az oktatás, a kultúra és az egészségügy jelenlegi kifosztásával (melyet privatizációnak és reformnak neveznek) nemzetünk megkapja a kegyelemdőfést.

Az 1980-as évek végétől beindult birodalomváltás folyamatába beleszólásunk alig volt. Csak jobb- és baloldaltunk, egymás torkának estünk és hagytuk, hogy belevigyenek bennünket egy olyan kommunikációs maszlagba, melyben – a médiaricsaj következtében – még a problémákat sem tudtuk megfogalmazni kellőképpen, így a megoldásra nem is gondolhattunk. Érzelmileg és értelmileg infantilis tömegek termelődtek ki az elmúlt húsz esztendő alatt, meggyorsítván a nemzet leépülésének folyamatát. Miközben politikai elitünk asszisztálása mellett a nemzet eddig sohasem tapasztalt mélypontra süllyedt, addig az ország kizsákmányolása, életterünk gátlástalan kirablása fokozódott. Az ország eladósodása akkora méreteket öltött, hogy jelenleg az adósságkamat naponta 5 milliárd forinttal növekedik. Nemcsak az ország adósodik és szegényedik el természetesen, hanem polgárainak hatalmas része is. Miközben mindenki veszít, leszámítva a minket kiárusító politikai elitet, azalatt a magyar társadalom fele roncs társadalommá válik. A helyzet ironiája abban rejlik, hogy míg adót adóra emelnek, újabb és újabb kizsákmányolási faktorokat bevezetve, addig az emberek többsége csak arra figyel, hogy keveseb-

bet veszítsen a szomszédnál, hogy többet tudjon ártani másoknak, mint amennyit neki ártanak.

Miközben ezek a folyamatok feltartóztathatatlanul lejátszódnak, addig a fejlődés és reform leple alatt sorsunk megpecsételődik. A nemzet képtelen e tényekkel szembenézni, sőt mi több: néhány riogatástól megijedve elárulja a Trianon óta háttárainkon kívülre szorult nemzetrészeket. Kétezer négy decemberében kimondatott az evangéliumi ítéletet: „amely nemzet önmagával meghasonlik, nem állhat fent”.

„Súlyos és elviselhetetlen terheket kötöznek össze és raknak az emberek vállára, de ők maguk egy ujjukkal sem mozdítják meg azokat.” (Mt. 23, 3)

Az Emberfia felhívta a figyelmet arra, hogy kora elitje kiszolgáltatja, és kiárúsítja a lokális társadalmat a globális római birodalomnak. Éleslátása zavarta kora szűk látókörű politikai- és vallási vezetőit, ezért halálra ítélték. De az általa bírált pusztító folyamat következményeként Krisztus után 79-ben Titusz hadserege teljesen megsemmisítette Jeruzsálemet és az egész országot. A rombolás folyamata, ha egyszer beindul, bizony nem áll meg, és következményei beláthatatlanok az amúgy korlátolt vezetők számára, akik ahelyett, hogy észben és erényben elől járnának, példát mutatván a rájuk bízott nemzetnek, csalásban, lopásban és félrevezetésben remekelnek. A helyzet, bár reménytelennek látszik, mégsem az. A tudás, a józan ész, a gondolkodás érvényesülése hozhatja a megoldást. Ne féljünk használni őket!

Leprások

„- Ha akarod, meg tudsz tisztítani engem. (...) - Akarom, tisztulj meg!”

Az Evangéliumban gyakran mennek leprások az Emberfiához, hogy meggyógyítsa őket. Beteg, elfáradt és megfáradt emberek keresnek megoldást megoldhatatlan(nak hitt) problémáikra. „Tisztíts meg engem!” – kéri a megtestesült Istent. Tisztíts meg engem sebeimtől, adj megoldást a problémáimra, könnyíts a rám nehezedő egzisztenciális nyomáson! Az Emberfia gondolkodás nélkül gyógyít, de azt is hozzáteszi, hogy a hit gyógyítja meg az elesetteket. Nincs olyan mélysége az emberi létnek, ahonnan ne lehetne visszatérni. Az Emberfiával találkozó leprásoknak szerencséjük van: visszatérhetnek az életbe.

Modern korunk és az evangéliumi idők között igen erős párhuzam van: a leprások mindkét társadalmat elárasztják. A modern leprások elfáradt és megfáradt emberek tömegeiként élnek a társadalomban. Teljesen kizsákmányolva, elbutítva tengetik életüket, és várják egyre elviselhetetlenebb létproblémáikra a késlekedő megoldást.

„- Ha akarod, meg tudsz tisztítani engem. (...) - Akarom, tisztulj meg!”

A modern leprások egy globalizációnak nevezett korban élnek, amelynek lételeme a gátlástalan hazudozás, torzítás, mellébeszélés és ezzel egy időben az egyre nagyobb méreteket öltő deszakralizáció. A modern leprások léte a pénz diktatúrájában manifesztálódik, miközben abban a csalfa tudatban tengetik életüket, hogy szabadok és kultúrájuk az emberiség fejlődésének csúcsa. Mesterséges létmódjukban képtelenek megérteni a körülöttük lezajló társadalmi folyamatok természetét. Munkaerejük olcsósága és fogyasztóerejük határtalansága határozza meg értéküket. Annál értékesebbek, minél olcsóbban és minél többet dolgoznak, majd minél többet és minél gyakrabban fogyasztanak.

A modern leprások élete egy 1989-ben az IMF (a Nemzetközi Valutaalap) székházában elhangzott, három abszurditáson alapuló léthazuságba van beágyazva. A liberalizálás, deregulálás és privatizálás modern krédója immár szervesen összekapcsolódik sorsukkal. Ebben a létben nem az emberről van szó, hanem a profitról és mindarról, ami ezt a profitot maximalizálhatja. Azért, hogy a modern leprások ezt ne vegyék észre, tervszerűen és tudatosan butítják őket: primitív reality show-k, semmiről nem szóló, tömény butaságot terjesztő talk show-k, színes képekkel teli bulvár termékek egyaránt hozzájárulnak ahhoz, hogy fogyasztó-dolgozó gépezetté degradálják az embereket, és identitásuktól, társadalmi kapcsolataiktól teljesen megfossszák őket. A tematizációs hatalom, mely beszívárog és elfoglalja az egyének életterét, eldönti azt, hogy a napi történeésekből mi válik hírré, továbbá mi válik nagyon fontos és kevésbé fontos hírré. Hogy a valós folyamatok megértése még távolabb kerüljön a modern leprások tömegeitől, thriller-horror-pornó filmözönnel folytatódik a kiavatás ördögi mesterműve. A liberalizálás, deregulálás, privatizálás összefonódik a napi hazuság-rutinnal.

„ - Ha akarod, meg tudsz tisztítani engem. (...) - Akarom, tisztulj meg! ”

Az Evangélium nemcsak párhuzamot rejt a jelenlegi társadalom folyamatai és a 2000 évvel ezelőtti történeések között, hanem megoldást is kínál. „Akarom, tisztulj meg!” – mondja az Emberfia. Akarom, hogy megismerd, és komolyan vedd a körülötted lejátszódó folyamatokat, amelyekben – korlátlan hitelfelvétel révén egyre csak fogyasztva – eladósodsz, nem fogyasztva pedig frusztrálódasz, mert nem birtokolhatod a fogyasztási cikkeknek azokat a tömegeit, melyekre semmi szükséged nincs. Akarom, hogy megismerd a körülötted rejlő csapdák természetét, melyekkel kizsákmányolnak, elbutítanak és eltávolítanak az emberi értékektől. „Akarom, tisztulj meg!” A történelem ismétli önmagát.

Máté

„Nem az egészségeseknek kell az orvos, hanem a betegeknek, nem az igazakat jöttem hívni, hanem a bűnösöket.”

Az Emberfia jól érzi magát a vámosok és a bűnösök társaságában. Nem volt könnyű olyan emberek közé telepedni, akiket a társadalom elítélt és lenézett. De az Evangélium most is szemben áll a megszokással. A társadalomban a sztereotípiák gyakran romboló erőként viselkednek. Azért veszélyesek, mert a sztereotipikus látásmód megbénítja az embert, és így képtelen a logikus gondolkodásra.

Az Emberfia egyik legfontosabb tanítványát a vámosok közül választja ki Máté személyében. Caravaggio csodálatosan megfesti ezt a jelenetet a *Máté meghívásában*. A vámosok és a bűnösök közé megy, mert jól tudja, hogy az öntelt embereknek már semmi újat nem mondhatna. Csak az receptálja a tiszta gondolatokat, aki tudja magáról, hogy segítségre és állandó megújulásra szorul. Az Emberfia azt is tudja, hogy a vámosok és a bűnösök nem jószántukból csúsztak a társadalom erkölcsi-perifériájára, hanem bonyolult társadalmi folyamatok jutatták őket e súlyos helyzetbe.

„Nem az egészségeseknek kell az orvos, hanem a betegeknek, nem az igazakat jöttem hívni, hanem a bűnösöket.”

A magyar társadalom fékezhetetlenül sodródik a szegénység felé. Azt állítani, hogy a szegények a maguk hibájából lettek szegények és a gazdagok a maguk ügyességéből gazdagodtak meg, hatalmas butaság lenne. A magyar emberek többsége munkaerő-tulajdonos, vagyis csak a saját munkajegyre számíthat. Ezen a téren pedig nem nehéz kizsákmányolni őket a modern piacgazdaság eszközeivel. Míg kizsákmányolóik – többségükben multinacionális vállalatok – évi 23% profitnövekedésre tesznek szert, addig a magyar munkavállalónak évi 0,7%-kal növekedik a reálbére. Miközben az emberek elszegényednek és adósságcsapdában vergődnek, addig a média bitorlói azt terjesztik, hogy a gazdaság jól működik, de az emberek túlfogyasztanak, pazarolnak és hedonizálnak. Ergo: meg kell büntetni őket drasztikus megszorításokkal, „reformintézkedésekkel”. A hazug propaganda gépezetei jól működnek, és eléri, hogy az emberek ne a tényeknek higgyenek (amitől próbálják elzárni őket), hanem a gátlástalan ferdítéseknek. A magyarok szegény tömegei párhuzamba vonhatók az Emberfia kortársaival: a bűnösökkel és a vámosokkal. A társadalmi folyamatoknak „köszönhetően” az emberi egzisztencia perifériájára szorultak. Miközben munkájukért vajmi keveset kapnak, megmérgezik őket az öngondoskodás hamis eszméjével, minek következtében oktatási, egészségügyi és kulturális szükségleteiket kizárólagosan a piaci árak által meghatározott tarifák kifizetésével tudják kielégíteni.

Az Emberfia vámosok és bűnösök közé telepedve kora társadalmának sztereotípiáira akarta felhívni a figyelmet, és jól érezte magát közöttük. Ellenpéldát szolgáltatott attitűdjével. Modern társadalmunk is sztereotípiákkal telített. Miközben ennek egyharmada roncs társadalommá alakul, ne higgyük el egy percre sem a pro-

paganda hamis üzeneteit, hanem próbáljuk értelmezni és megérteni, hogy a modern vámosok és a bűnösök az évtizedek óta tartó rendszerváltás/birodalomváltás következtében csúsznak le és szorulnak ki a társadalom periferiájára.

Pálfordulás 1

„Saul még mindig lihegett a dühtől, és halállal fenyegette az Úr tanítványait. Elment a főpaphoz, s arra kérte, adjon neki ajánlólevelet a damaszkuszi zsinagógához, hogy ha talál ott embereket, férfiakat vagy nőket, akik ezt az utat követik, megköttözve Jeruzsálembe hurcolhassa őket.” (ApCsel 9, 1-2)

Saul üldözi a keresztényeket (ApCsel 9, 1-20). Nem tudja felfogni, hogy „valami” fontosabb lehet, mint a leírt törvények. Milyen lehet egy olyan Isten, aki jön és egyszerűen semmibe veszi a „szent betűket”?! Ilyen Istent és a benne hívő embereket üldözni kell. Nehogy azt higgyük, hogy Pál megtérésével a kereszténység győzött ezen szemléletmód fölött. A páli fordulat az embert a törvény fölé helyezi ugyan, de a történelem folyamán maga a kereszténység is gyakran visszaesett a Saul-szindrómába. Elég ha a Karamazov-testvérek főinkvizítorára gondolunk. „Miért tértél vissza?” – kérdezi a főinkvizítor az újra megtestesült Istentől. A törvények kísértik az emberiséget. Ez természetes, hiszen nélkülük elég nehéz lenne élni. A baj akkor kezdődik, amikor fontosabbakká válnak a törvények az embereknél. „A törvény van az emberért és nem az ember a törvényért”. Ezzel az igazsággal az emberi rendszerek csak ideig-óráig tudnak valamit kezdeni. Aztán a páli fordulat után újra kezdetét veszi a Saul-szindróma.

A nagy inkvizítorok, a saulok – örökérvényűek. Fő jellemzőjük, hogy semmit sem tudnak kezdeni saját szabadságukkal, ezért nem nézik jó szemmel a másokét sem. Vasmarkú imperátorok, emberidegen rendszerek, buta korlátozások álltak vagy küzdöttek a szabadság ellen. A harc még nem dőlt el...

A páli fordulat sok nagy pszichológus kedvenc témája. Az ember megunja korlátait és kitör belőlük. Aki vállalja azt, ami evvel jár. Kieslowski lengyel filmrendező Dekalógusa jut eszembe. Az egész sorozat (a mózesi törvények) hétköznapi történetekre épül fel, ahol a szereplők megtapasztalják azt, hogy tulajdonképpen pillanatnyi döntéseik határozzák meg életüket. A különböző szituációk más-más lehetőséget kínálnak. Saul vagy Pál az emberi választáson alapszik. A morális gözfelhő nem ment meg minket attól a pokoltól, amely etikai csődjeinket követi. Az ördögi kör könnyen megjelenhet az ember életében. Az isteni abszolútumot az emberi relativumra kell lefordítanunk. Ez az etika aláaknázott terepe, ez a Saul és Pál pokoli harca. (Újra)választani soha nem késő.

Pálfordulás 2

„... Ezt a bilincset Izrael reménysége miatt rakták rám.” (ApCsel 28, 20)

„... Te kövess engem!” (Jn 21, 22b)

Pál az olvasmányban elmondja, hogy Rómába a zsidók keményszívűsége miatt került. Honfitársai Jeruzsálemben megkötözték, és a római hatóságok kezére adták. A római hatóságok kivizsgálták az ügyét, és szabadon akarták bocsátani. Honfitársai tiltakoztak és Pálnak – római állampolgár lévén - a császárhoz kellett felbuzdulnia. A kicsinyesség és a korlátoltság újra megmutatta erejét. Pál kálváriája elkezdődött.

Pált, hivatástudata és bölcsessége elkülönítette kora megszokott gondolkodásmódjától. Öntudatosan járja a maga útját, és élettörténete elvezeti a megváltás megértéséhez. Logikája megváltozik: elszakad a farizeusok törvényfigyelő, megkövesedett gondolkodásmódjától. A csoport, amelynek hű tagja volt, megfenyegeti, majd üldözi. A páli fordulat immár prototípussá vált. A modern pszichológia is felhasználja. Pál részéről ez a változás életcéljának felfedezését, a farizeusok szemében pedig árulását jelentette. Ugyanazt a cselekvést különböző felfogású, más-más érdekszférákat képviselő emberek sohasem értelmezhetik egyformán. Pál rájött arra, saját személyes tapasztalatán keresztül, hogy a kereszténység az egyént szólítja meg. A vallás az emberért van, és nem azért kell gyakorolni, hogy kibíratatlan terhek nehezedjenek a vállakra. Pál megértette a megváltott ember logikáját... De az alvó gyerek nem szereti, ha felriasztják álmából; a megkövesedett rendszerek nem szeretik a „próféták” és az „apostolok” ébresztő akcióit. Könnyebb valakit elítélni, mint megérteni. Pál esete a küldetésstudatát felismerő és életcélját vállalni tudó emberé. Kezdeti agresszivitása eltűnt, céltalansága elmúlt, és ez elég volt ahhoz, hogy farizeus-közössége kitaszítsa. Jelenléte botránnyá vált a törvény erejében vakon hívó társai számára.

Pál esete nem kizárólagosan a múlthoz tartozik. A jelen megismétli Pál történetét. A tömegtől elkülönülő, pálfordulatán áteső embernek vállalnia kell magányát, társai elhidegülését, a tömeg visszahúzó ereje elleni küzdelmét. A Szentírás nemcsak a múltat meséli el, hanem állandóan a jelent példázza. A ma még pálmákat lengető tömeg, holnap – kereszténység ide, kereszténység oda – a keresztthalálat követelheti. Ez fontos üzenet a technokráciába belesüppedő mai ember számára.

Megtéérések

„A vámosok és a bűnösök mind jöttek, hogy hallgassák.

A farizeusok és az írástudók méltatlankodtak miatta. „Ez bűnösökkel áll szóba, sőt eszik is velük” - mondták.” (Lk 15,1-3)

A Mik 7,14-15; 18-20 és a Lk 15,1-3; 11-32 szentírási részletek Isten irgalmáról számolnak be. „Amilyen messze van az ég a földtől, olyan messze vannak az én útjaim a ti útjaitoktól” – áll a kinyilatkoztatásban. Már Mikeás könyve bevezet ebbe az isteni logikába: Isten elveti a gonoszságot, megbocsátja a vétkeket, és kedvét leli az irgalomban (vö. Mik 7,18).

Az Evangélium radikális formában újítja meg ezt a gondolatot. Jézus, a megtestesült Isten, nem követi az emberi hierarchia logikáját, és rendbontó módon szóba áll a bűnösökkel; sőt, mi több, eszik is velük. Felháborító! Emberi szemszögből nézve a farizeusok és írástudók joggal méltatlankodtak miatta. (vö. Lk 1-3). Krisztus a feje tetejére állítja az emberi elvárásokat: inkább engedelmeskedik az isteni dinamikának, mint az emberi kicsinyességnek. Jól tudja, hogy az élet dinamikus, a szabályok és a megkövesedett szokások statikusak. Ráadásul ez utóbbiak arra szolgálnak, hogy némely „kiválasztottak” hatalmi törekvéseit és egyoldalú világszemléletét kielégítsék. Minél egyoldalúbb az ember, annál agresszívebb.

Caravaggio egyik legismertebb festménye a római San Luigi dei Francesi templomban van: Máté elhívását ábrázolja. Jézus mindenki felett átnézve Mátéra szegezi tekintetét, aki eközben a pénzt számolgatja. A korlátolt embert, aki kizárólagosan vagyona gyarapításával foglalatoskodik, Isten alkalmasnak találja az apostol és az evangélista feladatára. Isten szemében nincs elveszett ember, csak az ember képes arra, hogy embertársát teljesen mellőzze, lenézzé és a végsőkéig kizsákmányolja. Caravaggio hűen festi meg Isten irgalmas logikáját: a pénz bűvöletében élő ifjút.

Az Evangélium sorai Krisztus példabeszédeivel folytatódnak: egy elveszett juh épp oly fontos, mint a megmaradt kilencvenkilenc. A tékozló fiú visszatérte az atyai házba nagyobb öröm, mint a hűséges fiú állandó buzgósága. Ez Isten nehezen érthető logikája: nincs teljes emberi csőd és kilátástalanság. Az isteni irgalom újraindítja a megtört életet (a pislákoló mécsbelet nem oltja ki). Az újrakezdéshez azonban emberi akarat is kell: ha a tékozló fiú nem indul el az atyai ház felé, ha Máté nem képes elválni múltjától, akkor az isteni irgalom nem éri el a célját.

„A vámosok és a bűnösök mind jöttek, hogy hallgassák.

A farizeusok és az írástudók méltatlankodtak miatta. „Ez bűnösökkel áll szóba, sőt eszik is velük” - mondták.” (Lk 15,1-3)

A bűnösök és a „vámosok” azért előznek meg minket Isten országába, mert ők tudják, hogy az ember nem tökéletes és irgalomra szorul. Nem hajszolják a tökéletességet embertársaik rovására. Ezért képesek megbocsátani önmaguknak és befogadni a segítségükre siető isteni kegyelmet. Tanulhatunk tőlük.

Autentikus lét

Gondolat-szó-tett 1

„Aki hisz bennem, ugyanazokat a tetteket viszi végbe, amelyeket én végbevittem” (Jn 14, 12)

A fenti evangéliumi részlet lényegre törően határozza meg a keresztény ember karakterisztikáját. Csak az keresztény, aki hisz és ennek a hitnek a fényében tevékenykedik. Nem keresztény az, aki nem viszi végbe ugyanazon tetteket, vagyis nem hozza összhangba gondolatait, szavait és cselekedeteit. Az autentikus ember jellemzője, hogy létében nincs meghasonulva. Életcélja nem valós létének az álcázása, hanem a kreatív tevékenység Isten és ember tiszteletének a jegyében. Nem süpped be a képmutatásba, a hazudozásba, az álnokságba.

„Aki hisz bennem, ugyanazokat a tetteket viszi végbe, amelyeket én végbevittem” (Jn 14, 12)

A történelem folyamán sokan állították, hogy hisznek Benne, de a tetteit nem vitték végbe. Ma sincs másképp, mint az elmúlt évszázadokban. A külsőségekbe, hatalmi hóbotba, érdekharokba sülyedt kereszténység feladata, hogy visszatérjen Krisztus autentikusságához. Mindaddig, amíg maszkot maszkra halmoz az ember, messze sodródik keresztény hivatásától. A megváltott lét viszont nem egyeztethető össze a megalkuvással, kicsinyes számításokkal, kétszínűséggel, bizalmatlansággal. Ez utóbbiak teremtették meg a keresztény századok sajnálatos vadhajtasait. De a fát gyümölcséről lehet megismerni, a megváltott embert pedig tetteiről.

„Aki hisz bennem, ugyanazokat a tetteket viszi végbe, amelyeket én végbevittem” (Jn 14, 12)

A felszólítás nekünk szól. Próbáljunk élni vele!

Gondolat, szó, tett 2

„És senki sem tölti az új bort régi tömlőbe, vagy ha mégis, a bor szétveti a tömlőt, és a bor is, a tömlő is tönkremegy. Az új bor új tömlőbe való.” (Mk 2. 22)

Új bor új tömlőkbe, a régi bor pedig régi tömlőkbe való. Az „átvedlés” nem lehetséges. Megfoltozni a régit és újjá kikiáltani, ez nem lehet. Az új bor tönkreteszi a régi tömlőt, az új tanítás megsemmisíti a régi struktúrákat. Az Emberfia tanítása új. Az új borhoz új tömlő, az új tanításhoz pedig új ember szükséges. A régi nem tudja ezt felfogni, és belerokkan.

Mi ez az új tanítás? Légy hiteles! Gondolataid, szavaid és cselekedeteid legyenek összhangban! Segítsd a kicsit és az elesettet, tudásodat használd egy emberibb

világ létrehozásához! Ne lopj, ne zsákmányold ki a náladnál kevesebb tudással és kapcsolattal rendelkezőket, ne tipord el a szociális lépcső alsó fokain állók emberi jogait! Ne olvadj fel a politikailag feltüzelt tömeg idióta egyoldalúságában, ne veszítsd el józan ítélőképességedet! Képezd magad, hogy helyt állhass bárányként a farkasok között! Neked mint egyénnek, társadalmi, erkölcsi és politikai feladataid vannak. Hagyd a valóságshow-kat, hagyd a semmiről se szóló kerekasztal-beszélgetéseket, a vértől csöpögő akciófilmeket, a vallásos hisztériákat! Ne süppedj be a képmutatás, a hazudozás, az álnokság mocsarába!

„És senki sem tölti az új bort régi tömlőbe, vagy ha mégis, a bor szétveti a tömlőt, és a bor is, a tömlő is tönkremegy. Az új bor új tömlőbe való.” (Mk 2. 22)

Az elmúlt 2000 év alatt az új tanítás kevés új embert talált. Sok „rég” ember próbálta és próbálja – reálpolitikai megfontolásból – ezt magára erőltetni; így van ez még akkor is, ha mindez nem tudatosult és tudatosul bennük. De az új tanítás új embert igényel. Az új tanítás új szemléletmódot igényel. Az új tanítás autentikus létet igényel. Légy több, mint modern rabszolga! Légy több, mint kapzsi, álnok, hazug, érzéketlen, terelt horda!

Korunkban az ember értelmi és érzelmi agóniájának lehetünk tanúi. Az elbutítás ömlik a média csatornáiból. Minél butább az ember, annál könnyebb beolvasztani a fogyasztói kultúra iparába. Lassan, de biztosan emberek tömegei válnak saját véleménynyel nem rendelkező tehetetlen fogyasztói gépezetté.

„És senki sem tölti az új bort régi tömlőbe, vagy ha mégis, a bor szétveti a tömlőt, és a bor is, a tömlő is tönkremegy. Az új bor új tömlőbe való.”

A keresztény ember feladata ma is tisztán körvonalazódik. Nem áll meg egy elcsépelet és tehetetlen ideológia határainál. Egzisztenciája a krisztusi tanításon alapszik. Megfigyeli és értelmezi korát, majd – autentikus emberként – „sóként” megízesíti elfásult környezetét. Ennek függvényében vegyük komolyan már a mai naptól kezdve társadalmi, erkölcsi és politikai feladatunkat!

Gondolat, szó, tett 3

„Menjetek el az egész világra, és hirdessétek az evangéliumot minden teremtménynek.” (Mk 6,15)

A két szentírási rész ezzel a mondattal kapcsolódik egymáshoz. Az evangélium eseményei időben megelőzik az olvasmány eseményeit: az Apostolok Cselekedeteiben aktivizálódik a jézusi utasítás. A nyugodt, korrupt és aszociális társadalmi szerkezeteknek problémái adódnak Péter és János tevékenysége következtében. A jézusi hitelességből fakadó küldetés összeütközik a hatalmi struktúrákkal. „Mitévők legyünk ezekkel az emberekkel? Hisz egész Jeruzsálem tudja, hogy nyilvánvalóan csodát tettek, nem is tagadhatjuk.” (ApCsel 4,16).

Az apostolok valami nagyon fontosat sajátítottak el Mesterüktől. A gondolatok, szavak és cselekedetek egységéből származó hitelességet. Ezzel a tulajdonsággal felvértezve kezdik meg működésüket a véres nagypénteki események után.

„Menjetek el az egész világra, és hirdessétek az evangéliumot minden teremtménynek.” (Mk 6,15)

A történelem hasábjain átívelő jézusi küldetés számtalan esetben okozott félreértést a keresztény világban. A félreértés gyökerénél a hitelesség hiánya állt. A gondolatok, szavak és cselekedetek káosza, az autentikusság hiánya vérfagyasztó események sorozatát indíthatja el. A rejtegetett szándékok hazuggá teszik a szót, és megszenteltelenítik a cselekedetet. Az ezt követő ideologizálás már csak arra jó, hogy még érthetlenebbé tegye a jelenséget, és legalizálja a rejtett szándékok megvalósítására irányuló törekvéseket.

Jézus felszabadítja az egyént. Alkotó tevékenységre szólítja fel az őszinteség jegyében. Őszinteség híján az alkotó tevékenység létrontó tevékenységgé alacsonyodik. Így válik a társadalom egyre elviselhetlenebbé, mind embertelenebbé, ahol a szó elveszíti az értékét, a cselekedet pedig a szentségét. Üres szavak, agresszív cselekedetek és eltitkolt szándékok jellemzik a modern ember gazdasági és politikai rendszereit. A projektek, propagandák és üres szónoklatok útvesztőjében a rabba, szegénnyé és ostobává degradált embertömegek nem képesek a hitelességen alapuló alkotó tevékenységre. A Göbbels-i propaganda (hazudj minél többet, mert valamit úgyis elhisznek belőle) virágkorát éli. A hazugságok örvényében agonizáló társadalom és a „minimál-én” szintjére visszaprogramozott „szabad” egyén egyre inkább eltávolodik mindattól, ami hiteles, alkotó és felemelő. Félelem, depresszió és nemtörődömség a modern ember mindennapi kenyeré. A kör ördögi, mert egyre inkább elsüllyed benne a társadalom.

A modern Péterek és Jánosok, akik felfedezik a hiteles lét szükségességét, ugyanolyan reakciókkal találkoznak, mint annak idején: „Mitévők legyünk ezekkel az emberekkel? Hisz egész Jeruzsálem tudja, hogy nyilvánvalóan csodát tettek, nem is tagadhatjuk.”

„Menjetek el az egész világra, és hirdessétek az evangéliumot minden teremtménynek.” (Mk 6,15)

A keresztény ember küldetése ugyanaz, mint 2000 évvel ezelőtt: hangolja életét az alkotó tevékenységre. Legyen hiteles, vagyis gondolatai, szavai és cselekedetei fedjék egymást. A feladat talán nehezebb, mint bármikor.

Gondolat, szó, tett 4

„Azt gondoljátok talán: azért jöttem, hogy békét hozzak a földre? Mondom nektek: nem, hanem széthúzást.” (Lk 12, 51)

Az evangélium nem idealisztikus jövőképet tár elénk, ahol mindenki könnyes szemmel borul a másik nyakába, és a megbocsátás jegyében az egész világot a szívére öleli. Nem, a Szentírásban határozottan nem erről van szó. Az Emberfia jól ismerte az embert, és nem próbálta elhitetni korával, hogy a mennyország nyugalma a földön fog megvalósulni. A szellemileg-lelkileg érett ember, akinek nem mindegy, hogy mi történik benne és körülötte, mindig be fogja látni az emberi kicsinyesség torz és embertelen következményeit. Ha öten lesznek egy házban, egymás ellen fognak támadni. Ez a kinyilatkoztatás végül is a kereszténység elmúlt két évezredét teljes egészében meghatározta. A széthúzások, a teológiai viták, a kegyetlenség, a másik véleményének elvetése, a pénzhajszolás és a dilettantizmus a kereszténység történelmébe szervesen beépültek. Az emberek meghasonlottak egymással, és a különböző tanításokat, evangéliumi mondásokat is csak azért szajkózták, hogy előnyökre, pénzre és hatalomra tegyenek szert, vagy csak éppen túléljék napjaikat. Az emberek közti kapcsolatok egy része árujelleget öltött. Ezek a negatív hatások, melyeket az Emberfia már két évezreddel ezelőtt konkrétan említett, túlgűrűznek téren és időn, és a mai napig éreztetik hatásukat.

„Azt gondoljátok talán: azért jöttem, hogy békét hozzak a földre? Mondom nektek: nem, hanem széthúzást.” (Lk 12, 51)

A széthúzás destruktív valóságát a magyarság többször megtapasztalta történelmében, és jelenleg minden következményével szembe kell, hogy nézzon. A béke és a jólét egyelőre elkerüli nemzetünket. A hazugság virágkorát éljük, ahol a széthúzás összefonódik az új rabszolgatartó rendszer, vagyis a szabadpiaci vadkapitalizmus struktúráival. Eluralkodik a kilátástalanság. Mindezek ellenére a hatalomra emelt nagy plagizátorok minden lehetséges eszközzel próbálják elhitetni azt, hogy a reménytelenség egzisztenciális megtapasztalása csak rövid átmenet, hogy a „reformok” az emberekért vannak, és az egyre elhatalmasodó szegénység is mind-mind a magyarság felemelkedését szolgálja. A nagy munkanélküliség, a bizonyítottan gyakori elhalálozás a nyugdíjkorhatár előtt a férfiak körében, a dezakralizált és demoralizált társadalmi állapotok, a nemzeti összetartozás élményének a megszűntetése, az ember „fogyasztói minimál-énre” való redukálása (ahogy Bogár László közgazdász is említi) a propaganda szerint mind-mind a magyarság értékeinek a konzerválásáért vannak, és csakis azt szolgálják, hogy a gyorsan elmúló állapot után felemeljék az embereket az őket megillető egzisztenciális magasságokba. A Hatalom így Hazugsággá alakul. Most már csakis a hazugsággepezet problémamentes működtetésére kell összpontosítani. A piszkos munkát, vagyis a Nagy Plagizátor tanításának elfogadtatását a médiára bízák; a média felelős azért, hogy rövid időn belül mindenki elérje a butaságáról híres, modern fogyasztói idióta szintjét. Közben az irányító réteg hatalmas gyorsasággal teszi tönkre az emberek életterét, csökkenti a szociális szolgáltatásokat és kiadásokat egyet-

len cél érdekében: hogy a nagytőkének juttatott kedvezményeket növelhesse, a sarcot behajthassa a modern birodalmi intézményeknek. Az ideológia közben még a csapból is folyik: liberalizálj, deregulálj, privatizálj, vagyis lopj és rabolj. Azt mondani nagy komolysággal, hogy „az állam a legrosszabb tulajdonos” épp akkora butaság, mintha azt állítanánk, hogy az „immunrendszer a szervezet legrosszabb tulajdonosa”.

„Azt gondoljátok talán: azért jöttem, hogy békét hozzak a földre? Mondom nektek: nem, hanem széthúzást.” (Lk 12, 51)

A modern széthúzás következményeképpen a lakosság legnagyobb része elszegényedik, eladósodik, míg egy szűk réteg határtalanul meggazdagodik. A modern növekedés és fejlődés így gyakorlatilag túlburjánzik, a szervezet nagy része pedig belátható időn belül megsemmisül. Az emberek bódítása kifosztásuk érdekében immár évtizedek óta folyik. A közöny felélesztése és elmélyítése, a szimbólumok megsemmisítése mind-mind ezt szolgálják. Ilyen körülmények között az Emberfia jövődölése talán hihetőbb, mint bármikor.

Mit lehet mindez ellen tenni? Legtöbben azt mondják, hogy semmit. Néhányan viszont ellenszegülnek az árnak. Talán onnan kellene kezdeni, hogy megszüntetjük a mesterségesen generált közönyt, és kikapcsoljuk a televíziót, ne adj Isten, eltávolítjuk a lakásból. Komoly elemzéseket és könyveket kezdünk el olvasni, és felhívjuk közvetlen környezetünk figyelmét arra, hogy milyen folyamatoknak vagyunk részei. Minden egyes gondolatunk, minden egyes szavunk tovagyűrűzik a társadalomban, és soha ne feledjük: szavak és gondolatok megváltoztatják a világot. Frank Outlaw csodásan összegzi a legfontosabb tennivalónkat: „Ügyelj a gondolataidra, mert azok szabják meg szavaidat; ügyelj szavaidra, mert azok szabják meg tetteidet; ügyelj tetteidre, mert azok szabják meg szokásaidat; ügyelj szokásaidra, mert azok szabják meg jellemedet, és végül: ügyelj jellemedre, mert az szabja meg sorsodat”.

Igaz szó

„A búzát összegyűjti a magtárjába, a pelyvát pedig olthatatlan tűzzel elégeti.” (Jn. 3, 17)

Nagy feladatra vállalkozik, aki manapság tollat ragad a kezébe és megpróbál valami okosat írni. Olyan világban élünk, ahol a szó teljesen elveszítette az értelmét és az írás a szentségét. Az agyonmediatizált világban mindaz, ami eddig gondolkodásra sarkallta az egyént, ami tartást adott az embernek és értékeket kodifikált a társadalomban, felhígult és agresszív tolvajok játékszerévé degradálódott. A társadalmi igazságosság régen tovatűnt, a jog csak kiskapu a felelősség előli elmenekülés számára. Mert a felelősségteljes lét a szavak felhígulásával, a hazugságok min-

dennapossá válásával teljesen eltűnni látszik. Az „Amit ma megtehetsz, ne halaszd holnapra!” tanácsa átalakul „Amit ma hazudhatsz, ne halaszd holnapra!” felszólítássá. Ugyanis a média által elbutított társadalom már annyira képtelen a védekezésre, hogy bármire felhasználható, bármilyen cél érdekében manipulálható. Kemény munka volt degradálni a társadalmat – ez a tevékenység az emberiség elleniségeinek itt néhány évtizedébe került. De végül is megérte: a szavak sikeresen felhígultak, tartalmuk, erkölcsi töltetük eltűnt, és mindazok, akik eddig sikeresen használták egy emberibb világ megteremtésének érdekében, bénulva szemlélik, hogy új világunkban mindez semmit nem ér. Az, ami valamit ér: a pillanat. Göbbels doktor új kommunikációs világában nem az igazmondás a lényeg, hanem a hazugság. A pillanat hevében, komoly arccal, sokat hazudni. Hazugsággal kell eltakarni az embereket vésőikig kizsákmányoló agresszív realitást, és agressziót kell alkalmazni, hogy ezt a hazugságözönt folyamatosan el lehessen hitetni. Az új világrend egyik legfontosabb alappillérévé így, a szemünk láttára, a hazugság vált. A tömegek pedig kénytelenek asszisztálni ehhez a társadalmi szövetet megsemmisítő új játszamához. A politika a polisz ügyének előre viteléből a polisz megsemmisítésének gyakorlatává vált.

„A búzát összegyűjti a magtárjába, a pelyvát pedig olthatatlan tűzzel elégeti.” (Jn. 3, 17)

Abból kell kiindulni, hogy mindaz, ami a szemünk előtt a média világában lejátszódik, nem más, mint blöff. Pontosabban: színház. Ennek a színháznak pedig az a célja, hogy néhányan egyre gazdagabbak legyenek, a többiek sorsa viszont ez által megpecsételődik. A szociális szolgáltatásokat teljesen ki kell iktatni, hogy a tömegek ne csak buták legyenek, hanem betegek és éhesek is. Így nem lesz több idejük gondolkodni, cselekedni, szervezkedni. Ezek ugyanis fölösleges tevékenységek, amikor csak kevesen szeretnének gondolkodni sokak helyett. A modern önkényuralom elkerülhetetlen velejárója az irigység, a ravaszság, a színlelés, a szeretetlenség. A hatalmas blöffök korszakában élünk. Demokráciát építünk, vagyis népi uralmat, józan ítélőképességétől és humánusságától megfosztott tömegeknek; úgymond emberi jogokat importálunk olyan országokba, ahol óriási olajmezők vannak; elhitetjük az emberekkel, hogy saját érdekükben megelégedhetnek kevesebb fizetéssel, nagyobb adóterhekkel, kevesebb kórházzal és rábírnuk őket, hogy mondjanak le azon intézményekről, amelyek eddig segítették társadalmi, fizikai és pszichikai regenerálódásukat. Ma nem a Biblia a Szentírás, hanem a bulvárlap. Ingyenes és tele van szeméttel. Modern világunk újabb tartópillére. A Biblia sok hívő számára sem jelent már mást, mint régi idők nosztalgikus olvasmányát. Pedig a Biblia, akár tetszik, akár nem, nem a passzív beletörődésre szólít fel, hanem az aktív cselekvésre. A Templomban nemcsak az Emberfia idejében volt sok a tolvaj és a gazember. De az Emberfia volt az, aki korbáccsal kiüzte őket. A hazugság kultúrájában is érvényes az örök igazság, hogy senki sem veszíthet el más életet, csak

amit él, és nem élhet mást, csak amit elveszít. A dolgok megértése és a világ megfigyelése nagyon fontos feladat. A média hatalmas zűrzavarában talán fontosabb, mint valaha. Ahhoz, hogy „búzává” váljon az ember, nem fecsérelheti idejét képzelgésekre és elérhetetlen ábrándok hajszolására. A szónak vissza kell adni az értelmét, az írásnak pedig a szentségét. Istentől értelmet kaptunk ajándékba. Ne habozunk használni!

Igen-nem

„... A régi megszûnt, valami új valósult meg.” (2 Kor 5, 17b)

„Én pedig azt mondom nektek: Egyáltalán ne esküdjetelek... Így beszéljetelek inkább: az igen igen, a nem nem. Ami ezenfelül van, a gonosztól való.” (Mt 5, 34a. 37)

Az üzenet végtelenül egyszerű: ne alkudj meg saját magaddal. Vagy autentikus leszel, vagy megmaradsz kicsinyes, számító, esküdöző világodban. De ne feledd, hogy még a hajszáladra sem tudsz esküdni, mert az sem a tiéd. Egyáltalán ne esküdjél, se az égre, se a földre...

Az üzenetet könnyű megérteni, de nem volt elég 2000 év arra, hogy valóban gyakorlatba ültessük. Az esküdözések továbbra is virulnak és a legelképesztőbb módon nyilvánulnak meg. Korrupt politikusok Bibliával a kezükben esküsznek arra, hogy komolyan veszik mindazt, amiért a néptömegek őket megszavazták; esküvel lesz hivatalosan valaki egy állam, egy hadsereg tagja; esküvel veszi el a férj a feleséget; orvosok így teszik le a hippokratészi esküt, és világszerte esküvel bizonygatják igazukat a hamis tanúk. Rengetegen esküsznek égre-földre, de ha ez a szóáradat inkább egy igaz és tisztességes „igen” vagy „nem” lenne, akkor talán emberibb és igazságosabb társadalomban élnénk.

Az eskü könnyen megtéveszti az embert. Annyira megszokja a nagy szavakat, hogy az egyszerű igent vagy nemet már sem értékelni, sem komolyan venni nem tudja. Egy egyszerű igen vagy nem nem látványos és nem hangzatos. Az igen és a nem túlságosan tiszta ahhoz, hogy egy állandó szerepjátszáshoz hozzászokott társadalom megérthesse és használhassa. Pedig mindaz, ami ezen felül való, a gonosztól való. A gonosz elkápráztat és hangzatos szóözönnel butít el. Elég, ha a körülöttünk levő reklámözönre gondolunk. Az embernek nem az a szándéka, hogy igazat mondjon, hanem azt, hogy eladhassa a termékét, hogy túlbeszélje a „kliens” értelmi színvonalát. A szavak elvesztették jelentésüket, súlyukat, igazi értéküket. Egyre inkább az emberek butítására, mintsem felvilágosítására szolgálnak. Ez reális és veszélyes jelenség napjainkban.

De mindez a gonosztól van. Itt ne gondoljunk most sátánra vagy egyéb negatív erőre. Nem erről van szó. A sátán nem jön a fülünk mellé, hogy megoldja a nyel-

vünket hamis eskü megtételére, vagy egyéb kaotikus beszédfonal elmondására. A gonosz itt kategorikusan az egyén hajlama arra, hogy minél bonyolultabban, hangzatos szavakkal, sokat beszéljen, de keveset mondjon. A szavakat tisztán használni, világosan beszélni nem is olyan könnyű dolog. Erre kultúránk, amely egyre inkább a pillanatnyi káprázatot és a hangzatos szappanbuborékot tartja szem előtt, nem fog megtanítani bennünket. Pedig az idézett evangéliumból világosan kitűnik, hogy kereszténnyé csak az válik, aki megtanulja uralni szavait.

Fáklya

„Ti vagytok a föld sója. Ha a só ízét veszti, ugyan mivel sózzák meg?” (Mt 5,13)

Az evangélium szavaiban érdekes jézusi mondással találkozunk. A só elveszítheti az ízét... Tehát a só nem biztos, hogy képes ízesíteni. Ha nem tud ízesíteni többé, akkor ki kell dobni. Másra nem való. A dolgok meg kell, hogy feleljenek identitásuknak: a hegyre épült várost fölöslegesen próbálja valaki elrejtteni, hisz azért épült hegyre, hogy messziről látsszék; a világ azért van, hogy világítson, nem azért, hogy valaki véka alá rejtse... A képek lényege az, hogy a keresztény embert vagy fel lehet ismerni tetteiről vagy egyáltalán nem nevezhető kereszténynek. Kereszténynek lenni és közben ezt az identitást véka alá rejtteni, nem érdemes. Vagy világít világosságunk az embereknek, vagy ízét veszített sókká váltunk. A keresztény nem tud önmagának ellentmondani, mert akkor már nem keresztény többé: gyilkolni (akár Jézus nevében is – van rá elég példa), hatalmaskodni mások felett, kiszákmányolni a kiszolgáltatottakat, a „kiválasztottak” pöffeszkedésével és fölényességével lenézni a „nem-kiválasztottak” tömegét - mindez nem keresztényi magatartás. A világosság arra hivatott, hogy világítson, a keresztény ember pedig arra, hogy hirdesse a megváltott lét örömét. Éppen ezért az olyan kifejezések, mint „keresztény uralkodóház”, „szent hadsereg”, „a kiválasztottak birodalma”, „vallási hatalmasságok” értelmetlenek. A címek, a tereken való köszönési kiváltságok nem a kereszténység velejárói. Ha komolyan vesszük ezt a logikát, akkor rá kell döbbenünk arra, hogy számos „keresztény” nem is annyira keresztény, hisz a fény csak abban válik áldássá, aki másnak is ad belőle. Amit szerzel, amit elérsz, amit tudsz, amit átélsz, oszd meg! – ez minden keresztény iratlan életlogikája.

Segíts, adj enni, adj ruhát, mindenkire vigyázz úgy, mint magadra, és ne hagyj senkit a sötétségben elmerülni! Ismerd meg, hódítsd meg világodat – senki sem tiltja. De jaj neked, ha magadnak tartod! Felelős vagy minden emberért, aki veled él, s el kell számolnod minden fillérrel, amit magadra költesz, minden örömmel, amit magadba zártál, és minden boldog pillanattal, amit magadnak tartottál meg.

Szerintem ez a só íze, ez a világ világossága, ez a hegyre épült város ereje. Ez a keresztény ember hivatása.

Keressük Őt!

„Kövess engem!” (Mk 2.14)

Az evangéliumi rész szorosan kötődik az azt megelőző olvasmányhoz. Párhuzam születik a Sámuelről felkent Saul és az Emberfia között. Az előbbi feladata az, hogy szabadítsa ki a választott népet az ellenség kezéből (1Sám 10, 1a), míg az utóbbié az, hogy – átlépve kora elavult társadalmi struktúráin – figyeljen a vámosokra és a bűnösökre, és mindenkit hívjon meg az örök életre.

„Kövess engem!” (Mk 2.14)

Isten népe veszélyben van. Istennek szüksége van egy olyan emberre, aki képes a kaotikus társadalmi és politikai állapotok között tisztán látni; aki nemcsak mondja, de cselekszi is az igazságot; aki nemcsak beszél, de látja és megoldja a nép problémáit. Istennek szüksége van Saulra. Aztán Isten népe újra veszélybe kerül. Az Emberfia inkarnálódik és belép az emberiség történelmébe. Isten nem hagyja magára az embert. Nem hagyja magára azt az embert, aki földi javakat halmoz fel, miközben emberek tömegeit zsákmányolja ki.

„Kövess engem!” (Mk 2.14)

Az emberi történelembe belépő Isten egészségesek helyett betegeket, igazak helyett bűnösöket, gazdagok helyett szegényeket keres. Jól tudja, hogy az embert harcban a kard, békében pedig a fényűzés sebzi meg. Társakat hív maga köré, mert a megváltásban az egyén is szerepet kell, hogy vállaljon. Az egyénnek feladata van. Feladata, hogy tisztán lásson, használja a fülét és a szemét, fogja fel kora társadalmi, erkölcsi és politikai problémáit. Ne legyen vak és süket; ne legyen érzéketlen és értelmetlen; ne legyen pénzéhes és ne ittasodjon meg illanó hatalma mámorában.

„Kövess engem!” (Mk 2.14)

A társadalmi helyzet ma sem jobb, mint Jézus korában. A hatalom mámorában megittasodott politikai vezetőknek ugyanaz az üzenet szól: ne add el az embert a pénzért és a hatalomért! Feladatod és kötelességed van. Lásd tisztán, használd a szemed és a füled, fogd fel korod társadalmi, erkölcsi és politikai problémáit. Ne légy vak és süket, ne légy érzéketlen és értelmetlen, ne légy pénzéhes és ne ittasodj meg illanó hatalmad mámorában!

„Kövess engem!” (Mk 2.14)

Ez a felhívás túlszárnnyal téren és időn. Vedd komolyan társadalmi, erkölcsi és politikai feladatodat és egy olyan társadalom felépítésén munkálkodj, ahol az ember visszanyeri méltóságát, a szó a szentségét, az ígéret a komolyságát; ahol az

egyén – társadalmi, erkölcsi és politikai hivatásának a tudatában – nem dől be minden kommunikációs blöffnek és komolyan veszi saját és embertársai méltóságát.

Jelek

„Ekkor az írástudók és farizeusok közül egyesek azt mondták neki: „Mester, szeretnénk tőled egy jelet látni.” (Mt 12, 38)

A farizeusok jelet kívánnak. Felkéri Jézust, hogy természetfölötti jellel legitímálja messiási voltát. Nem elég nekik mindaz, amit addig láttak és tapasztaltak. Újabb és újabb jeleket akarnak látni. Követelőző csodavárásukat Jézus nem kedveli. A felületes vallásosság, a hisztériára alapozott hit nem hordozhatja az Emberfia üzenetét. Hisz nem a látszat, hanem a lényeg áll örömhírének középpontjában. A lényeg pedig nem más, mint a szavak, gondolatok és cselekedetek összhangja, egysége. A megosztott lét, az állandó szerepjátszás, a gonosz szándékok, a gyűlölet, a visszaélések elviselhetetlen terhet jelentenek az emberek számára. A felületesség, a látszat délibábja jól elfedik mindazt, ami a mélyben lappang. Az Emberfia tudja, hogy a lényeg láthatatlan. Az emberi szív a helyszíne minden mély lelki változásnak. A jelek türelmetlen követelése, a látszat előtérbe helyezése csak szétszórtságot, felületességet feltételez, komoly megtérést aligha. Mindennek semmi köze ahhoz, amit az Emberfia hirdet.

„Ekkor az írástudók és farizeusok közül egyesek azt mondták neki: „Mester, szeretnénk tőled egy jelet látni.” (Mt 12, 38)

Shakespeare színháznak nevezi az egész világot. A maszkokat egymásra halmozó ember menekül önmaga elől, és megpróbálja elhitetni saját magával és a körülötte levő világgal, hogy mindaz, amit így cselekszik: jó. Gondolatai, szavai, és tettei viszont nincsenek összhangban, így olyan feszültségben él, hogy kénytelen szerepköröket szerepkörökre halmozni. A színházi előadáshoz hasonló életek mesze sodródna mindattól, ami nyugalmat, megbékélést, lelki harmóniát biztosítana számukra. A létrontásba süllyedt emberek ezért keresik mindazt, ami bebizonyítja számukra, hogy ez így jó, színjátékuk normális magatartás. A valóságshow-k, a hollywoodi termékek, a virtuális navigálások, a reklámok szünet nélküli áramlása mind-mind megnyugatják a tömeget napi szerepjátszásában. „Mindenki így csinálja” alapon legitimálva érzik magukat. Probléma csak akkor adódik, ha megjeleNIK a közelben egy autentikus életet élő ember. Ilyenkor hisztéria tör ki, és gyakran bizonygatják azt, hogy a feltűnő egyén zavarkeltő és lázító. Ezért követelnek folyton jeleket. De jeleket nem kapnak, és amiket kapnak, azokat nem értik, mert a szív mélységéből érkeznek.

Ekkor az írástudók és farizeusok közül egyesek azt mondták neki: „Mester, szeretnénk tőled egy jelet látni.” (Mt 12, 38)

A Szentírás gondolatai napjainkra is érvényesek. Emberek százezrei élnek felületességben, táplálják magukat azokkal a társadalmi termékekkel, amelyek segítenek nekik egyre jobban elmélyülni az önámításban. Önbecsülésüktől, józan értékrendszerüktől, méltóságuktól már gyerekkorukban megfosztott tömegek egyre inkább képtelenek arra, hogy megértsék a Szentírás üzenetét. Írva van, hogy szemük van, de nem látnak, fülük van, de nem hallanak. A látás és a hallás a szív mélységében aktivizálódik, és a cselekedetekben nyilvánul meg. Aki lát, és aki hall, nem követel jeleket, hanem felfedezi azokat maga körül. Ha visszanyerjük önbecsülésünket, józan értékítéletünket, emberi méltóságunkat, akkor gondolataink megtisztulnak, szavaink visszanyerik hitelességüket és tetteink szentségüket. Így életünket az alkotó tevékenység és nem a jelkövetelés fogja meghatározni.

Gyengeségeink

Kapzsóság

„Vigyázzatok és őrizkedjetek minden kapzsiságtól, mert nem a vagyonban való bővelkedéstől függ az ember élete.” (Lk 12, 15)

A Lukács evangélium 12. fejezete modern korunk egyik legfontosabb problémájára hívja fel a figyelmet: a kapzsiságra. A kapzsóság egyetemes emberi negatívum, amely mélyen rányomja bélyegét az emberek közötti kapcsolatokra, egyének és közösségek fejlődésére, nemzetek egzisztenciájára. A modern kommunikációs társadalom mételye a fogyasztás istenítése: az ember értékét az általa elfogyasztott javak mennyisége és milyensége adja. Egyre inkább csak az az ember ér valamit, aki sikeres, vagyis képes mértéktelenül egyre többet és többet fogyasztani.

„Vigyázzatok és őrizkedjetek minden kapzsiságtól, mert nem a vagyonban való bővelkedéstől függ az ember élete.” (Lk 12, 15)

A kereszténységen kívül számos nagy kultúra figyelmeztetett és figyelmeztet a kapzsóság veszélyére. A tao tanítása szerint aki eleget tud, az már eleget is birtokol, a buddhisták szerint a gazdagság utáni vágyakozásban az ostoba ember úgy tönkreteszi magát, mintha saját ellensége lenne.

A kapzsóság szellemi rövidlátást okoz. Megfosztja az embert józan ítélőképességétől és természetes önkontrolljától, agresszívvá teszi és arra sarkallja, hogy másokat kizsákmányoljon, elnyomjon s mindezek tetejébe olyan ideológiát gyártson, amely megszabadítja őt és rendszerét a lelkiismeret-furdalás legkisebb szikrájától is. A modern kor aljas pénzszerző rendszerei, virtuális részvénytőzsdéi, ellenőrizhetetlen globális pénzszivattyúi a kapzsóság becsvágyának modern templomait képezik. Az embereket a profit keresése és a szórakozás köti össze, így egyetlen közös értékük marad: a profit maximalizálása. Ebben a tébolyult világszemléletben kevés ember kezében hatalmas vagyon és hatalom összpontosul. A rengeteg pénzzel és hatalommal rendelkező multinacionális társaságokat bennfentes körök tagjai vezetik, akik nem tartoznak senkinek számadással. Egyetlen feladatuk csupán a részvényesek profitjának a növelése. A hatalmas pénzügyekben becsületességet pedig hiába keresünk. Itt elég, ha a közelmúlt két nagy pénzügyi botrányára gondolunk: az ENRON és a Parmalat könyvvitele világgraszoló botrányt okozott, és tömegeket sodort anyagi csődbe. Az első nagyvállalat furcsa pénzügyi csalásaiban maga az Egyesült Államok elnöke is részt vett.

A nemzetek szociális biztonsága, a környezet védelme nem cél többé, s az egyre növekvő mohóság átértékeli a helyi kultúrák hagyományait. Nietzsche az *„Umwertung aller Werte”* (Az értékek újraértékelődése) című könyvében profetikus látásmódról tesz tanúságot. Az értékek átértékelődése, a nyugati társadalom hanyatlása már több mint egy évszázada foglalkoztatja a gondolkodókat.

A Szentírás számára ez a beteges gondolkodásmód nem volt ismeretlen. Az Emberfia számos tanításában fellelhető a kapzsiság és a mohóság veszélyére való figyelmeztetés.

„Vigyázatok és őrizkedjetek minden kapzsiságtól, mert nem a vagyonban való bővelkedéstől függ az ember élete.” (Lk 12, 15)

Pénzügyi spekulánsok özönlik el a világ tőzsdéit. A tőzsdei spekulációk lehetséges következményeit már 1929 októberében megtapasztalhatta a világ lakossága. A modern kapzsi társadalomban az ember csak „munkaerő” és addig használható, míg a világ valamely másik területén olcsóbb munkaerőket nem találnak. Ebben a pillanatban is számos ember veszíti el biztosnak tűnt állását és válik munkanélkülivé.

Ahhoz, hogy a modern ember lázadás nélkül vállalja sorsát, agyát kellőképpen át kell mosni új ideológiákkal, beteges szórakozási modellekkel. Ebbe – a multinacionális cégek biztatására – az országok oktatási minisztériumai is aktívan bekapcsolódnak. A modern kapzsi társadalom legnagyobb képtelensége a haladás eszméje, a modern civilizáció felsőbbrendűségéről szóló tanával együtt. Julius Evola szerint a jelenkori pozitív igazolások meghamisítják a történelmet, romboló mítoszokat teremtenek. A modern ideológia szerint a mai ember nem előregedett, rokkant, magába roskadt, pszichikai zavarokkal küszködő, hanem épp ellenkezőleg: győztes lény, aki mindent igazolni tud és a teremtés koronája. A modern kapzsi társadalom sajátos vaktsága az, hogy azt gondolja: mindent a saját mértéke szerint mérhet, és az eddigi világtörténelem csak előjáték volt, tele babonával, sötétséggel és barbársággal. Az Emberfia másfajta valóságra hívja fel a figyelmet: az igaz, valódi értékek létezésére. Ezen értékeket azért is figyelembe kell venni, mert nélkülük az emberiség nem maradhat fenn. Próbáljunk okosan dönteni, amíg nem késő!

Árulás

„Azután fölment a hegyre. Magához hívta, akiket ő akart, és azok odamentek hozzá. Kiválasztott tizenkettőt...” (Mk 3, 13)

Az Emberfia tanítványokat választott ki. Tizenkettőt. Máig is misztérium, hogyan kerülhetett közéjük egy áruló. A kiválasztottak közül az egyik, alkalmas pillanatban elárulta Mesterét. Júdás az árulás szimbóluma lett. A jót rosszal viszonzta, halálra adta Azt, Akinek talán mindent köszönhetett. Meghúzódtott a tizenkettő között és várt. Belülről ismerte a közösséget, része volt az Emberfia legközvetlenebb környezetének.

„Azután fölment a hegyre. Magához hívta, akiket ő akart, és azok odamentek hozzá. Kiválasztott tizenkettőt...” (Mk 3, 13)

Az Emberfiát, a Szentírás szavai szerint, nem érte váratlanul az árulás. Hiszen Ő nagyon jól ismerte az embert. Mefisztó és Faust ugyanazon ember része. És néha Faustot legyőzi az árnyoldala. Az árulás minden ember életének része, sorunk aktív tényezője. Az áruló saját gazságát remekül meg tudja magyarázni: külön elméletet gyárt ön maga rehabilitációjára. Júdás csókkal árulja el Mesterét. Tettének következményeivel tisztában van: tudja, hogy az, akit megcsókol, meghal. A gyilkos csók viszont megtörténik. Valakit, aki egyszerű, jó, tiszta, komoly, kendőzetlen, igazságszerető, istenfélő, jóindulatú, szeretetteljes, kötelességtudó volt, halálra ítelt. Összejátszott a gyilkosokkal, azokkal, akik már rég le akartak számolni ezzel az érthetetlen Istenemberrel. Az Emberfia mégsem lepődik meg. Nem haragszik, mert a harag észellenes. Elvégre minden emberrel kapcsolatos fogalmunk változó. Ki az, aki véleményét soha nem változtatta? Marcus Aurelius azt írja Elmélkedéseiben: „emberi tulajdonság azokat szeretni, akik bántanak minket.”

„Azután fölment a hegyre. Magához hívta, akiket ő akart, és azok odamentek hozzá. Kiválasztott tizenkettőt...” (Mk 3, 13)

Az árulás viszont megpecsételi az árulót. A júdáscsók immár fogalommmá vált. Az áruló nem szabadulhat tettétől, és ha sikerül is elkendőznie cselekedetét, árulása üldözni fogja. Júdás lelkiismerete zaklatása elől a halálba menekült. A pénz, amiért mindezt tette, nem boldogította. A pillanat hevében talán úgy tűnt, hogy ő lett a győztes, és ebből az egész érthetetlen históriából neki sikerült profitálnia a legjobban. De lelke nem hagyta, hogy zavartalanul élvezhesse árulása gyümölcsét. A tőle elidegenedett emberek nem gyászolták meg halálát. Alig tűnt fel valakinek öngyilkossága. Az árulás leginkább az árulót sebzi meg.

„Azután fölment a hegyre. Magához hívta, akiket ő akart, és azok odamentek hozzá. Kiválasztott tizenkettőt...” (Mk 3, 13)

A mai világban hemzsegek a júdások. Ha az Emberfia ma választana ki tizenkettőt, akkor előfordulhatna, hogy nemcsak egy árulná el őt. Az arány ma sokkal rosszabb, mint annak idején. Az árulás lassan erénnyé válik, mivel a szó elveszítette szentségét és az ígért komolyságát. A külső kaosz zavart okoz az emberi lelkében. A mindennapossá vált hazugságözön látszólag felhatalmazza az egyént az árulásra. A pillanat hevében talán úgy tűnik, hogy az árulók hasznot húznak aljas tetteikből. De közben hatalmas emberi károkat okoznak maguk körül, és saját lelkükben is. A lelkiismeret nehéz elhallgattatni. Júdás esete jól példázza az áruló sorsát. Lelke kiszárad, emberi mivolta elértéktelenedik, gondolatai, szavai és tettei eltávolodnak egymástól. Korlátozva érzi magát, mert korlátozottak a szándékai, és ez haragot és gyűlöletet szül.

„Azután fölment a hegyre. Magához hívta, akiket ő akart, és azok odamentek hozzá. Kiválasztott tizenkettőt...” (Mk 3, 13)

Ha az Újszövetség egyik főszereplője éppen egy áruló, ne gondoljuk egyetlen percig sem, hogy a körülöttünk zajló társadalmi folyamatok mentesek lennének az árulóktól. A júdáscsókok naponta elcsattannak. Az ember ugyanaz maradt.

Falánkság

„Erre embereket fogadtak fel, hogy állítsák: „Hallottuk, amint káromló szavakkal illette Mózeszt és az Istent.” Felizgatták a népet, a papokat és az írástudókat, úgyhogy rárontottak, megragadták és a főtanács elé hurcolták. Ott hamis tanúkat szólaltattak meg, akik állították: „Ez az ember folyvást a szent hely és a törvény ellen beszél...”” (ApCsel 6, 11-13)

„Bizony, bizony mondom nektek – felelte Jézus –: Nem azért kerestek, mert csodajeleket láttatok, hanem mert ettetek a kenyérből és jóllaktatok. De ne romlandó eledeléért fáradozzatok, hanem olyanért, amely megmarad az örök életre.” (Jn 6, 26-27)

Ma, a „tömegvilág” időszakában ezek a sorok találóbbrak, mint bármikor. Miről is van szó?

Az olvasmány István diakónus esetéről számol be: bölcsessége kitűnik a körülötte lévő közösség felfogásából. Jelenléte zavaró elem volt, mert nem úgy gondolkodott és nem úgy érvelt, mint azt a szűk látókörű és egyéni érdekeivel törődő világi és egyházi vezetőség elvárta. Magatartásával kiváltotta a nép manipulálásához kitűnően értő vezetők ellenszenvét. A féltékenység, félelem és hitetlenség leghatalmasabb fegyvere a tömeg. Megnyerni a tömeget: ez minden zsarnok, hatalmához foggal-körömmel ragaszkodó vezetőség utolsó kártyája. A tudás és az egyéniség szikráját csakis ezzel az elemi erővel lehet elfojtani. A „pislákoló mécsbelet”, a „megtört nádszálat” csak Isten ápolja és kedveli. Az emberségét megtagadó egyén erre nem képes. István diakónusnak meg kellett halnia: a népet ellene uszították. Kevés embernek sikerült a történelem folyamán ilyen élethelyzetből ép bőrrel kijutnia. A felhergelt tömeg kíméletlen és kegyetlen. C. G. Jung szerint, intelligencia- és érzelmi szintje egy állathoz hasonló.

„Erre embereket fogadtak fel, hogy állítsák: „Hallottuk, amint káromló szavakkal illette Mózeszt és az Istent”. Felizgatták a népet, a papokat és az írástudókat...” (Vö. ApCsel 6,12).

A nép igazságszolgáltatása viszont nem törvényes. Az ördögi kör továbbra is aktív marad: hamis tanúkat fogadnak fel (Vö. ApCsel 6,13). Megfigyelhetjük, hogy a hamis tanú fontos a tömeg számára: az emberek mintha önmagukat akarnák megnyugtatni vele. Legtöbbször el is akarják hinni a hamis vádakat. *„Ez az ember folyvást a szent hely és a törvény ellen beszél”. (ApCsel 6, 13.b)*

A modern társadalompszichológia részletesen elemzi az „önnyugtató” módszereket (V.ö. E. Aronson, A társas lény, 1997). Elég a tömegnek egy részét megnyerni: a többiek, a konformitás törvényének engedelmeskedve, követik az előbbieket téves ítéletét. A kör bezárul, István diakónus meghal. Egyetlen vétke, hogy vállalta saját meggyőződését. A II. világháború véres és kegyetlen realitása is e destruktív emberi gyengeség létezését bizonyította be.

Ha Európa az elmúlt kétezer év alatt „keresztényebbé” vált volna, akkor a történelem legkegyetlenebb vérfürdői és a fékezhetetlen hatalomvágyból származó démonikus események talán nem a mi öreg kontinensünkön történtek volna meg...

Az Evangéliumban Jézus megjegyzése egy másik emberi gyengeséget is érint: a falánkságot. Az ember egyre többet és többet akar. Hűségesen szolgálja azt, aki többet ad neki. Árulás, tagadás, mások veszte nem számít.

„Bizony, bizony mondom nektek – felelte Jézus -, nem azért kerestetek, mert csodajeleket láttatok, hanem mert ettetek és jóllaktatok”. (Jn 6, 26) Ha a csodajelek miatt keresték volna az Emberfiát, akkor néhány hónappal később nem feszítették volna keresztre. De a falánkságnak az a legfontosabb jellemzője, hogy ha nem táplálják, akkor az adakozó ellen fordul. Erre az emberi gyengeségre nincs jobb példa a fogyasztói társadalomnál. A tömeg követ bárkit, aki többet ígér. Mind többet és többet – ez a „boldog” élet titka, vagyis a depresszió, a folytonos idegesség és frusztráció legbiztosabb bázisa.

Az Evangélium sorai szerint Istennek mindez nem tetszik. De akkor mi tetszik Nekik? „Az tetszik Istennek – válaszolta Jézus -, ha hisztek Abban, Akit küldött.” (Jn 6, 29)

Mit jelent „hinni Abban, Akit küldött”? A Krisztust követő tömeg is úgy gondolta, hogy Istent keresi, pedig csak a gyomra után futott. Sőt mi több, az elmúlt két évezred alatt rengeteg király, főúr, inkvizítor, „keresztény” tömeg hajtott végre véres cselekedeteket Isten nevében. Meggyőződésük volt, hogy valami szent dolgot követnek el. Vakságukat vagy gonosz szándékukat, a keresztény szóval illették. De kereszténynek lenni nem is olyan egyszerű: néha azt gondoljuk, hogy azok vagyunk és ezt bizonyítgatjuk is, miközben emberi gyengeségeinknek engedelmeskedünk.

„Most már csak az a kérdés, hogy amikor az Emberfia visszatér, talál-e hitet a földön?!”. Akinek füle van a hallásra, az hallja meg!

Erő és gyengeség

„De hogy a kinyilatkoztatások nagyszerűsége önhitté ne tegyen, tövist kaptam a testembe, a sátán angyalát, hogy szüntelenül zaklasson s el ne bizzam magamat.” (2 Kor 12, 7)

„Senki két úrnak nem szolgálhat: vagy gyűlöli az egyiket és szereti a másikat, vagy egyikhez ragaszkodik és a másikat megveti. Nem szolgálhattok Istennek és a mammonnak.” (Mt 6, 24)

A két olvasmány érdekes képsort indít el. Az elsőből kiderül, hogy még a kinyilatkoztatások is önhitté tehetik az embert. Az elbizakodás a becsvágy éltető gyöke. Az igazság birtoklása veszélyes állítás. Az ember felhatalmazva érezheti magát a „tévelygők” feletti uralomra. A túlzott elragadtatások megfosztják az embert a józan ítélőképességétől.

A mai ember szereti, ha túldicsérik: sütkérezik a kétes dicséretetek özönében. Az egészséges önértékelés megszűnik, az egyetlen viszonyítási pont az én. Istenkép, vallás, mások fölényének a reális elismerése csak zavaró körülmény, hisz a kritika és a humanista szempontok gátolják az ego terjeszkedését.

„Ám óvakodom attól, hogy valaki többre becsüljön annál, amit rajtam lát vagy tőlem hall.” (2 Kor 12, 6). Ritkán fordul elő ez az életlogika. Óvakodni saját énje túllicitálásától kevés ember szokott. Hisz a karrier, anyagi előnyök sokszor az emberre kivetített képtől függenek. „Ami magas, az után ne kapaszkodj” – írta Aquinói Szt. Tamás. Ha túl magasra törsz anélkül, hogy képességeiddel felérnéd pozíciódat, frusztrált emberré válsz, akinek első és legfontosabb feladata az, hogy bebizonyítsa a lehetetlent: saját kompetenciáját. Az olvasmány a feje tetejére állítja a mai értékrendszert: „Magammal nem dicsekszem, hacsak gyöngeségeimmel nem...”. Pedig a „normál” gondolkodás szerint a gyöngeséget el kell rejtteni, szőnyeg alá kell seperni. Milyen logikát hirdet ez a Szentírás?! A gyöngeségekkel nem lehet dicsekedni, a gyöngeségeket nem lehet elfogadni, a gyöngeségeket meg kell tagadni!

A Szentírás még ezen is túl lép: „Az erő a gyöngeségedben nyilvánul meg”. Mindaz, amit elfogadsz korlátnak, nem gyengít, hanem annál inkább erősít téged: életed nem lesz a meg nem érdemelt dolgokhoz való ragaszkodások fellegvára. C. G. Jung hangsúlyozza, hogy a legtöbb neurózis, életkrízis és depresszió az önismeret hiányából és a túlzott kapaszkodási mániából keletkezik. A pszichikus energiák nagy része egy dolognak a leküzdésére és álcázására fogy el: „nem felelek meg a feladatomnak”. Ha pedig nem felelek meg a feladatomnak, akkor dicsekedni kell. Be kell bizonyítani szavakkal azt, amit tettekkkel úgysem lehet. Inkompetencia, féltékenység, árulás, harag, rejtett ellenszenv, agresszió az eredménye az ilyen hozzáállásnak.

Nem lehet két úrnak szolgálni: vagy kompetens az ember, és tetteivel bizonyítja feladatkörének ellátását, vagy nem. De mivel érzi, hogy ingoványon áll – aggódik a holnap miatt. Teljesen be kell biztosítania magát: elüldözni a rátermettebbeket, szétkürtölni az eredményeket... Mert ha valaki rájön a valóságra...

Két úr lakozik az emberben: a becsvágy és az őszinteség. A becsvágy a csödbe juttat, még akkor is, ha az ember az egész világot megnyeri. Abszolút igazságot híresztel. Az őszinteség önismerethez vezet és kreatívan kezeli az egyén pszichikus tartalékait. Elfogadja korlátait. „Miért aggódtok a holnapért?... Elég a mának a maga baja”.

Bálványaink

„Barnabást elnevezték Zeusznak, Pált meg, minthogy ő vitte a szót, Hermésznek.” (ApCsel 14, 12)

„Aki ismeri és teljesíti parancsaimat, az szeret engem. Aki szeret engem, azt Atyám is szeretni fogja. Én is szeretni fogom, és kinyilatkoztatom magam neki.” (Jn 14,21)

Az idézett szentírási részek óva intenek a bálványoktól. Az Apostolok Cselekedeteiben Barnabást Zeusznak nevezik el Lisztrában, Pált pedig egyenesen Hermésznek. Így fejezik ki hálájukat a béna ember meggyógyulásáért. Hisztériájuk nem ismer határt: felkoszorúzott bikát akarnak feláldozni hálaképp. Az üzenetet félreértik. A bálványról és a véráldozatról sehogy sem akarnak leszokni.

Az evangélium soraiban az Emberfia az élő Istent nyilatkoztatja ki tanítványainak. Isten emberközélbe kerül: nem a fellegek felett kell ezentúl keresni, hanem az emberi szívben. Az embert nevéen szólítja. Elhangzik az új tanítás, de az elmúlt kétezer év alatt csak kevés ember értette meg a lényegét. A bálványok, a hisztériás istenképek tovább léteznek. Napjainkban egyenesen virágkorukat élik. A megtestesült Isten a vallási hisztériákat, a bálványimádást, a gyerekes istenkultuszokat túlleppte. Új Istent hirdetett: azt az Istent, aki az emberért van, aki az emberben van.

Napjainkban számos szektá, furcsa kultuszok hódítanak egyre nagyobb teret. Az ember előrehaladt a technológiában, eddig elképzelhetetlen eredményeket ér el, de lelke valahol megfeneklett a vallási félelmek ingoványában. Látomás látomást követ, a világ legeldugottabb pontjain is új próféták születnek. A bálványok a körülöttünk levő társadalomban úgy szaporodnak, mint a gombák eső után. Ami lényeges, az háttérbe szorul: ember felejtse el bálványait, szabadítsa fel lelkét, ne gyötörd magad hisztériás képzelgésekkel, hisz meg vagy váltva! A megváltott ember egzisztenciáját kevesen fogták fel és éltek meg az elmúlt kétezer év folyamán.

C. G. Jung, az analitikus pszichológia atyja, megállapítja posztumuszként megjelent Emlékek Álmodatok Gondolatok című könyvében, hogy a legtöbb embert élete derekán téves istenképek kergetik depresszióba. Isten helyét rendszerint egy buta dolog foglalja el, mely aztán rabszolgává teszi. A bálványok virágkorukat élik, áldozataik pedig a körülöttünk levő társadalomban vannak.

A tanítás – hitünk szerint – elhangzott kétezer évvel ezelőtt. Itt az ideje, hogy megértsük az élő Isten üzenetét, aki azért jött el, hogy életünk legyen, és az bőségben legyen.

Fogyasztás

„Aki felülről jön, fölötte van mindenkinek. Aki a földről való, az földi. És a földről beszél.” (Jn 3, 31-32)

Aki földről való, az földi. Nagyon találó megfogalmazás. A kicsinyesség, mohóság, irigység, istentelenség birodalma csakis a földről, vagyis az embert „boldogabbá” tevő adalékok széles skálájáról szól. Az a valós, amit megfoghatok, amit elkölthetek, amit magamnak felhalmozhatok. Semmi mással nem kell törődnöm, elvégre mindenki így csinálja. Az újonnan hazánkba is betörő mainstream ideológia szerint a fogyasztás határozza meg az ember értékét. Az ember annyit ér, amennyit birtokol (ennek az embertelen fogyasztói modellnek a kialakulására Erich Fromm már 40 évvel ezelőtt felhívta a figyelmet – lásd: Vom Haben zum Sein c. könyvét). A társadalom felső(bb) rétegeinek a fogyasztását látjuk a hírközlő szervezetekben, és ezt a média olyan professzionálisan tárja a társadalom elé, hogy rövid időn belül mindenki ezen modellekre mintájára szeretné formálni fogyasztási szokásait. Az élenjárók házai, jachtjai, luxusautói arra ösztönzik a társadalom nagy részét, hogy fogyasszon, fogyasszon és fogyasszon...

„Aki felülről jön, fölötte van mindenkinek. Aki a földről való, az földi. És a földről beszél.” (Jn 3, 31-32)

A valóság viszont teljesen más. Míg néhányan tobzódnak a javakban, addig az emberiség többsége komolyan szenved a szegénységtől, erőszak veszi körül és a mind szennyezettebb környezet. (The West And The Rest). Elég, ha arra gondolunk, hogy planétánkon naponta 24 ezer ember hal éhen, mert nem sikerül előteremtenie az életbenmaradásához szükséges táplálékot. A körülöttünk levő új világrend fékevesztetté vált. Egyre többször kerülnek nyilvánosságra olyan információk az eddig nagy tiszteletben álló vállalatokról, miszerint a világszerte munkatáboroként működő üzemekben rabszolgabérért dolgoztatnak milliőkat embertelen körülmények között – a profitéhség nem ismer határokat. Olajtársaságok teszik tönkre az öserdők folyóit, tudatosan gyilkolnak meg embereket, irtanak ki kultúrákat, állatfajokat és növényeket. Miközben a nyugati világban a gyógyszeripar hajhullás elleni és potencianövelő szereket állít elő és ad el hatalmas pénzekért, addig a HIV-fertőzött afrikaiak millióitól – akár közvetve is - megtagadják az életmentő orvosságokat.

„Aki felülről jön, fölötte van mindenkinek. Aki a földről való, az földi. És a földről beszél.” (Jn 3, 31-32)

Társadalmunkban is tombol az új mainstream ideológia: adósodj el, fogyassz, vállald a kockázatot, meglátod, jobban fogsz élni... Hisz úgy is az vagy, amid van,

mindegy, hogy mit tanultál és mit tudsz. Az agresszív reklámkampányok, a banki hitelek óriási tömegek eladósodását idézik elő. A média pedig mélyen hallgat arról, hogy egész tömegek váltak az új rabszolgatartó rendszerek foglyaivá. Sztárok ká lépnek elő butaságukról híres médiaszereplők, miközben a stressz, a félelem, a tudatlanság, a fogyasztási örület eluralkodik az embereken. A nemzeti összetartozás élményét évtizedek politikája gyengítette meg. Ezek a faktorok egyre növelik az elhalálózások számát. Amit mintha ez a világ természetesnek tartana: akinek nem sikerül gyorsan meggazdagodnia, az elpusztulhat. Akinek nem sikerül annyi pénzt felmutatnia, hogy kifizesse az egészségügyi szolgáltatásokat, az szintén elpusztulhat. Csak az ér valamit, aki sokat dolgozik (profittermelő automataként növelve mások nyereségét), sokat fogyaszt... Ha pedig kidől, menten helyébe lép a következő.

„Aki felülről jön, fölötte van mindenkinek. Aki a földről való, az földi. És a földről beszél.” (Jn 3, 31-32)

Az értékek negatív átértékelődése megállíthatatlan folyamatnak tűnik. Mégis vannak még biztos pontok, melyekbe fogózkodva legalább saját életünkben változást idézhetünk elő. Fromm azt tanácsolja, hogy a mohósághoz és illúziókhoz láncolt értelemmel való megalégedés helyett próbáljuk értelmünket fejleszteni (Entwicklung der Vernunft), és a körülöttünk zajló folyamatokat megérteni. Aki a mesterségesen gerjesztett szükségletek rabja, az elveszíti azon képességét, hogy objektíven szemlélje a világot és teljesen kiszolgáltatott lesz.

Perspektívák

Feltámadás

„Jövedölj azért, és így beszélj: Ezt mondja az Úr, az Isten: Nézzétek, kinyitom sírjaitokat és kihozlak benneteket sírjaitokból, én népem, és elvezetlek benneteket Izrael földjére.” (Ez 37, 12).

A római Sixtusi kápolna falán egy képsorozat eleveníti fel a választott nép vándorlásának történetét. Mózes vezeti a népet: ruhája sárga és zöld színű. A sárga szín a megígért megváltást, míg a zöld szín a reményt szimbolizálja. Mózes küldve van, mint ahogy Ezekiel is küldve van. A nép szenved: szenvedett Egyiptomban és szenved a babiloni fogságban. Isten minden alkalommal üzen az emberen keresztül: „kinyitom sírodat, elvezetlek Izrael földjére”. Az üzenet a közösségnek és az egyénnek szól. Ugyanez az üzenet elevenedik meg az evangéliumban: „Barátunk, Lázár elaludt, de elmegyek és fölébresztem.” (Lk 11, 11).

Az üzenet örök. A századok nem koptatták el. Mind a mai napig közösséghez és egyénhez egyaránt szól: „kinyitom sírjaitokat”... Kinyitom egoizmusod, kicsinyességed, irigységed, fukarságod börtönét. Felszabadítlak...

„Jövedölj azért, és így beszélj: Ezt mondja az Úr, az Isten: Nézzétek, kinyitom sírjaitokat és kihozlak benneteket sírjaitokból, én népem, és elvezetlek benneteket Izrael földjére.” (Ez 37, 12).

Isten, „Aki van”, nem a magány és a kilátástalanság Istene. A börtön, a sír az olvasmányokban kettős jelentésű. A kilátástalanság, belső feszültség, állandó nyugtalan állapot, szüntelen kiszolgáltatottság szintén lehet sír, lehet a pszichikai halál kezdete. De minél nagyobb a veszély, annál közelebb a megmentő, mondja Pál apostol alapján Hölderlin. Fordítva is igaz: minél biztosabb a metafizikai fedezék, annál közelebb a gonosz. Elég, ha Izrael magatartására gondolunk, miközben Mózes felmegy a hegyre, hogy Istennel találkozzon.

Aki gyűlöletet táplál, az gyűlöletben él. A mai ember gyakran él gyűlöletben. Ez okozza részben kilátástalanságát, magányát, önzőségét... Az „én görcsét”. Sötét és gyanús irigység.

Isten felszabadít. Felszabadít a görcs alól: „Lázár, jöjj ki!”

Jöjj ki a sírból, jöjj ki bezárt világodból! Nézd, kinyitom sírodat.

Ezekiel próféta és Jézus küldetése egybefonódik, mondhatjuk úgy is, hogy ki-egészíti egymást. Ugyanez a párhuzam jelenik meg művészi formában a római Sixtusi Kápolna falán is. Isten embereken keresztül működik a történelemben. A segítség sohasem absztrakt, hanem konkrét. Mindannyian énünk sírjában élünk. A veszély nagy, a megmentő tehát közel. Mózes megígért megváltást és reményt

szimbolizáló sárga-zöld ruhája mindenkire vonatkozik. Kinyitom egoizmusod, kicsinységed, irigységed, fukarságod börtönét. Ha hagyod, felszabadítlak...

Kígyó

A Teremtés könyve a jó és a rossz kérdésével foglalkozik. Miért nem tökéletes a világunk, miért létezik az emberiség történelmében a rossz, a kapzsiság, a becsvágy, a megalkuvás? Hogyan lehet az, hogy egy „jó Istentől” származó világ nem tökéletes?! A kérdést nehéz megválaszolni. Talán nem is lehetséges.

A Teremtés könyvében Isten megalkotja az első emberpárt és „életet lehel belé” (Ter 2,7). A paradicsomi állapotban viszont potenciálisan elrejtőzik a veszély: *„És az Úristen a földből mindenféle fát sarjasztott, ami tekintetre szép és táplálkozásra alkalmas; azután kisarjasztotta az élet fáját a kert közepén, meg a jó és a rossz tudásának a fáját”* (Ter 2,9). A jó és a rossz tudásának a fája, valamint a tiltás, ami a fa gyümölcsének a fogyasztására vonatkozik, már előre elárulja, hogy ez a bűntelen állapot sokáig nem fog tartani. Beérkezik a képbe a kísértő, a kígyó. Lényegében nem tesz semmi különlegeset. Elvégre nem ő helyezte oda a „fát”. Ő csak tud a fa létéről és az isteni tiltásról. A Teremtés 3,6-ban az asszony – hallgatva a kígyó tanácsára – eszik a fának a gyümölcséből. Eszik a férfi is. Mindketten „felvilágosodnak”, észreveszik, hogy mezítelenek. A jó és a rossz tudásának a fája új információkkal látja el az első emberpárt. A szöveget nem lehet könnyen megérteni.

A Rómaiakhoz írott levél próbálja megoldani a nehéz kérdést: egy ember által jelent meg a bűn, egy ember által jön a megváltás is a világba (Rom, 5, 12-19). Az emberiség – Ádámon keresztül – ráébred korlátozott létére. Rájön arra, hogy mind a szabadság, mind a halál életének a része. Ezt a felfedezést Krisztus eljöveteleig nehezen tudja feldolgozni. Utána sem mindig sikerül. Megismeri a jót és a rosszat, és azóta állandó választásra van ítélve. Választásai legtöbbször negatív irányba mutatnak. A szabadság és a megismerés önmagában nem vétek. A bűn potenciálja a választásban lapul meg.

Az evangéliumban – az emberi lét szerves részeként – újra jelentkezik a kísértő. Krisztus sem marad ki a sorból. Hatalmat, tudást ajánl neki. Mint ahogy azt a történelem folyamán minden Krisztus-követőnek felajánlotta... Becsvágy, kéjvágy, falánkság, hatalomvágy... – ez a kísértő repertoárja. Számítalan keresztény és nem-keresztény dőlt be ennek az ígéretnek. Mintha nem is kívülről jönne, hanem belülről, az ember legmélyéről származna. „A becsvágy, mely bennünk él és ellenünk tör” – írja Viktor Hugo A nevető emberben.

Az Evangélium a római Sixtusi Kápolnában látható Michelangelo festményesorozatot juttatja eszembe. A kígyó mögött mindig egy elszáradt farönk látható. A hamis ígéretben már benne van a halál, az elszáradt emberi lét. A ravaszságot viszont

csak ravaszsággal lehet legyőzni: „*legyetek szelídek, mint a galambok, de okosak, mint a kígyó*”. A kígyó rehabilitálódik (C. G. Jung), a jó és a rossz tudásának a birtoklása tudatosul. Az embernek hivatása van a történelemben. Hivatásának fontos eleme a szabadságot megtestesítő választása. A kísértő nem mentesíti az embert saját etikai döntéseinek a terhétől. Mefisztó és Faust, a jó és a rossz, a szabadságra épülő felelősség és az állandó döntéskényszer. Ez is paradicsomi állapot?

Újjászületés

„Ne csodálkozz, hogy azt mondtam nektek: szükséges újjá születnetek. A szél ott fúj, ahol akar.” (Jn 3, 7)

Az újjászületés az emberiség egyik legfontosabb kihívása. Újjászületéskor az értékek átértékelődnek, az élet új célokat, az értelem új távlatokat, a szellem pedig új dinamikát kap. Az emberiség minden korban újjá kell, hogy szülessen. Le kell vetkőznie a sok rátapadt piszkot, beteges ideológiákat, mesterségesen ráerőltetett értékrendszert. Ha ezt elmulasztja valamilyen okból, akkor eltompul jóra való hajlama, éber figyelme és helyes ítélőképessége. A médiaricsaj korában ez különösen megfontolandó.

„Ne csodálkozz, hogy azt mondtam nektek: szükséges újjá születnetek. A szél ott fúj, ahol akar.” (Jn 3, 7)

Globalizált világunkban globalizálódik az emberiség butítása és nagy erőket mozgósítanak azért, hogy az újjászületés ne történjen meg. Pedig nemzetünk történelme folyamán már számtalanszor megmutatta, hogy képes az újjászületésre, képes a értéktelen ideológiák felrúgására, átírására. Most mintha megbénult volna ez a képességünk. Tehetetlenül és eltompult érzékekkel nézzük, hogyan fosztanak ki bennünket olyan erők, amelyek humánusnak, emberbarátnak, reformpártinak és értékapolónak állítják be magukat. A professzionális kommunikáció szabályaival felépített halandzsának viszont lényeges problémája van: mindaz, amit mesterien közölnek: nem igaz. Ezt azok tudják a legjobban, akik mindezt szemrebbenés nélkül kommunikálják. De azt is tudják, hogy az emberek bódítása és a hatalom megszerzésének majdnem minden eszköze is a kezükben van. Joggal érezhetik magukat biztonságban.

„Ne csodálkozz, hogy azt mondtam nektek: szükséges újjá születnetek. A szél ott fúj, ahol akar.” (Jn 3, 7)

A probléma gyökere azon új elmélet szentesítése, mely szerint a gazdasági növekedés az emberiség hasznára van. Ebből az új princípiumból aztán lavinaként indul el az új normatívák demagóg áradata: minél nagyobb a növekedés, annál na-

gyobb körben érezhetők az előnyei; az emberiség-megváltó gazdasági növekedés élharcosait kiemelten kell megfizetni, a társadalom periferiáján élő tömegek viszont – ugyanezen elv szerint – kizsákmányolhatók és felhasználhatók a gazdasági növekedés érdekében. Követendő mintaként állítják elénk a Föld tartalékainak gátlástalan fogyasztását, kiegyensúlyozatlan (gyakran pszichésen sérült) embereket állítanak példaképül, meg akarnak győzni bennünket arról, hogy a népesség nagy része másra nem jó, csak arra, hogy kiszolgálja a kevés „elitet”. A gazdasági növekedés pedig csak duzzad és duzzad, s egyre több energiára és karbantartásra szorul, mindaddig, amíg fel nem fal mindent maga körül, és a végén önmagát el nem pusztítja. (A témához ajánlom John Perkins új könyvét: Egy gazdasági bér-gyilkos vallomása). Sajnos ebben a rendszerben élünk mi is, és ugyanennek a beteges ideológiának válunk kiszolgálóivá. Elemzők szemével nézve olybá tűnik, hogy az emberiség megháborodott, vezetőik pedig elveszítették józan eszüket. Vegyünk egy egyszerű példát: az Egyesült Államok több mint 87 milliárd dollárt költ legújabb ázsiai háborújára, miközben az ENSZ becslései szerint ennek kevesebb mint feléből tiszta vizet, megfelelő élelmiszert, közegészségi ellátást és alapvető oktatást lehetne biztosítani a Föld összes emberének.

„Ne csodálkozz, hogy azt mondtam nektek: szükséges újjá születnetek. A szél ott fúj, ahol akar.” (Jn 3, 7)

Ebben az új világrendben az embereket mohóságukért jutalmazták: ez természetesen korrupcióra ösztönöz. A korrupció elrejtéséhez pedig bekapcsolódnak a kommunikátorok, akik egyik nap egyet mondanak, a másik nap meg az ellenkezőjét, viszont tudják, hogy leplezésükre kevés az esély, mert az emberek irtózatosan feledékenyek. Minden nap elhiszik az eléjük tált hazugságot. Annak érdekében, hogy a kizsákmányolás teljes legyen és a mohóság kiteljesüljön, nagy vállalatok, bankok és kormányok fognak össze a csalás, ámtás és hazugság leplezésére.

Az emberiség lassan elérkezett a Gyökössy Endre által emlegetett PONR-hez (Point Of No Return). Ne banalizáljuk a helyzetet: ha nem sikerül újjászülni, ha nem sikerül értékeinket újra átértékelni, akkor olyan gyorsvonatra szállunk fel, amelynek végállomása mély szakadékban van. Egyesek úgy érzik, nincs mit tenni, szerintük felemelt kézzel bele kell rohanni a szakadékba. Mások megpróbálnak cselekedni. Talán mi is megpróbálhatjuk ugyanezt.

Választás

„A nép bámmészködve állt ott, a főemberek pedig így gúnyolták őt: „Másokat megmentett, mentse meg most magát, ha ő a Krisztus, az Isten választottja!”” Lk. 23, 35.

Az Emberfia a keresztfán. A nép, a tömeg a lábainál. Kérdőre vonják: miért nem tudja megmenteni magát? Miért nem rendez egy jó kis showt-t? – mondhatnánk mai nyelvezettel. Mennyire unalmas, hogy csak haldoklik és semmi érdekes nem történik ezalatt. Provokálják: ha valóban Isten fia vagy, gyere le onné! A kereszti körüli tömeg azon emberek gyülekezete, akik semmit nem értenek a körülöttük lezajló folyamatokból. Mi több: semmit nem is akarnak megérteni. Ordítognak, nagyképpően magyaráznak, majd ha jönnek a hatalom birtokosai - a katonaság, a rendőrség -, vagy eliszkolnak, vagy beállnak besúgónak. Képtelenek szintetizálni, következtetéseket levonni. Csak vannak...

„A nép bámészkodva állt ott, a főemberek pedig így gúnyolták őt: „Másokat megmentett, mentse meg most magát, ha ő a Krisztus, az Isten választottja!”” Lk. 23, 35.

A tolakodó tömeg éhezik a vére. Nem Isten éhezik a vére, hanem a tömeg. Szereti nézni a fájdalmat, az iszonyt, feltéve, ha a fájdalom nem az ő fájdalma, az iszony nem az ő iszonya. Ha a tömeget alkotó személyek egyedül lennének, valószínű, hogy teljesen másképp viselkednének, de így megtagadják önmagukat és feloldódnak a felkínálkozó személytelenségben. Könnyebb feloldódni egy emberi masszában, mint önmagukat vállalni.

1917 elején Karinyth Frigyes írt egy novellát a feltámadás utáni történeésekről. A Názáreti feltámad és visszaindul Jeruzsálembe. Meg van győződve arról, hogy az emberek belátták tévedésüket, hogy Barabást, egy gyilkost bocsáttattak szabadon. Útközben számos szerencsétlennel találkozok, akiknek Barabás földjüket, otthonukat, gyerekeiket, feleségüket vette el, akiket megfosztott szabadságuktól, tönkretett. Mind csatlakoznak a Názáretihez, hogy Pilátus előtt – immár felvilágosult – Krisztust válasszák, ne a gyilkost; vagyis hogy házukat, gyerekeiket, feleségüket, a szabadságot, az életet válasszák. Pilátus előtt a Názáreti előadja kérését: kérdezze meg a néptől, hogy kit akar választani. A tömeg – habár egyenként az emberek mind a Názáretit akarják – újra Barabás szabadon bocsátását kéri, és újra keresztre küldi azt, akinek az életet köszönhetné. A halál választása könnyebb és kevesebb fáradsággal jár. Karinyth Frigyes kilencven évvel ezelőtt leírta mindazt, amit a pszichológusok annyiszor ismételnék: a tömeget könnyű manipulálni, megtevesztetni, rászedni, hiszen intelligencia szintje ösztönlényre vall. A Názáreti Karinyth által elmesélt története nem idejétmúlt. Újra és újra megtörténik. A halált választó emberek az urna elé járulnak, és hagyják magukat átvérni. A megfélemlített és eladósított tömegektől lassan megvonják az utolsó lehetőségeket is, feldúlják bevált egészségügyi és oktatási rendszerüket, megfosztván őket a biztonságos jövő legkisebb morzsájától is. Tanulatlan, egészségtelen és öntudatlan emberek tömegeit aztán nyugodtan kivezethetik a pászkák ünnepén, hogy válasszanak élet és halál között. Majdnem biztos, hogy a halált fogják választani. A történelem ismétli önmagát.

A választás igen lényeges cselekedet. Feloldódni a tömegben és legyinteni a személyes választás felelősségére, nem bölcs dolog. Az egyén előbb-utóbb elhagyja a tömeget, és akkor választásának következményei bumeráangként fognak visszatérni. Feloldódni felkínált személytelenségben, csak ideig-óráig lehet. Előbb vagy utóbb az indolencia következményei az egyént fogják sújtani, de ekkor már nem lesz ott a Barabást életető tömeg, és a Názáreti is a kereszten van.

Az Evangélium, de maga Karinthy sem a múlt távoli képeit érzékeltetik, hanem a jelennek szólnak. Következményeket levonni, tudni és a birtokunkban lévő tudást szintetizálni egyre sürgetőbb feladat. De miközben mi a tudásunkat szeretnénk gyarapítani, addig társadalom urai az elbutításunkon mesterkednek. Ennek ellenére nem az a megoldás, hogy feloldódunk az agymosott tömegben és kimenve a térre Barabást kiáltozunk. A tét sokkal nagyobb: a választás függvénye - élet vagy halál.

Törvények

„Nézzétek, parancsokra és törvényekre tanítalak benneteket... Tartsátok szem előtt és kövessétek őket! Így tesztek szert bölcsességre és okosságra...” (Mtörv 4, 5-6)

Az olvasmány és az Evangélium egy szöszerkezetben kapcsolódik össze és válik egységes egésszé: „isteni törvény”. A jelenlegi szövegek, melyeknek keltezése térben és időben távol esnek egymástól, egy dologra irányulnak: Isten törvényeire. Csak ezeknek a törvényeknek a szellemében ítélve és cselekedve válik a nép bölcs a többi népek szemében. Isten törvényei súlyt kölcsönöznek a választott nép egzisztenciájának. A logika egyszerű: vagy betartják a törvényt, vagy nem fognak megmaradni az új hazában.

„Nézzétek, parancsokra és törvényekre tanítalak benneteket... Tartsátok szem előtt és kövessétek őket! Így tesztek szert bölcsességre és okosságra...” (Mtörv 4, 5-6)

Krisztus visszautal az Ószövetségre: „Ne gondoljátok, hogy megszüntetni jöttem a törvényt vagy a prófétákat. Nem megszüntetni jöttem, hanem teljessé tenni.” (Mt 5, 17). A törvények olyan tartást kölcsönöznek a nemzetnek és az egyénnek, amellyel nem oldódnak fel egy értelmetlen és esztelen értékhiányban. Törvény, bölcsesség és okosság szervesen összefonódnak.

„Nézzétek, parancsokra és törvényekre tanítalak benneteket... Tartsátok szem előtt és kövessétek őket! Így tesztek szert bölcsességre és okosságra...” (Mtörv 4, 5-6)

Modern korunk egyetlen törvénye a nyereség állandó növelése. „The business of the business is the business” – állítja Milton. Ez lett a globalizált világrend

egyetlen törvénye. Mindegy, hogy mennyit pusztítunk, mindegy, hogy hány mikrokultúrát és egyént semmisítünk meg, mindegy, hogy mekkora ökológiai katasztrófát okozunk – a lényeg a profit maximalizálása. A törvények eltűntek. Vagyis inkább feloldódtak egy liberális létkorruptióban, a mohóság csapdájában. A szociális, ökológiai és kulturális destruktivizmus nem bírja fenntartani hosszú távon önmagát, mert kikerüli az emberi törvényeket, és semmibe veszi az erkölcsi parancsokat. Az egész hasonlít a Grimm testvérek palackba zárt szelleméhez. Az ember kiengedte, de nincs ereje, nincsenek eszközei ahhoz, hogy visszarendelhesse a palack lakóját. A jelenlegi gazdasági és politikai konstrukció, a globális hatalmi szerkezet nem tartható fel hosszú távon. „The business of the business is the business” – állítja Milton. A filozófia igen egyszerű, következménye viszont infernót, létkáoszt hoz a földre.

„Nézzétek, parancsokra és törvényekre tanítalak benneteket... Tartsátok szem előtt és kövessétek őket! Így tesztek szert bölcsességre és okosságra...” (Mtörv 4, 5-6)

Térjünk vissza a törvényekhez, melyek a szívünkbe vannak vésve. Hagyjuk Milton filozófiáját és az állandó növekedés-elméletet, hiszen ez a rákos daganat „létfilozófiája” is. Tanuljuk meg idejében felfedezni azt az isteni törvénykódexet, amely visszaadja a bölcsességet és az okosságot!

Tanács

„Te azonban tarts ki abban, amit tanultál, és amiről meggyőződted!” (2Tim 3, 14)

Nagyszerű buzdítás ez a modern kor emberének. Tarts ki abban, amit tanultál, és amiről meggyőződted! Járj nyílt szemmel a világban, és ne hagyd magad furfangos ideológia-gyártók által megtéveszteni! Mindaz, ami információzuhatagként kerülvesz, tele van manipulációval és hatalmi törekvésekkel.

A tanítás egyszerű, mert a nagy tanítások mindig egyszerűek. Amit tanultál és amiről meggyőződted, amit tapasztaltál és amit megértettél, azt védj jól emlékeztettedbe! Ne hagyd magad a pillanat hevében elbutítani! Ne hidd, hogy aki lopva szerzte óriási vagyonát, az segíteni akar neked a társadalmi felemelkedésben! Ne hidd, hogy aki leplezi a nagy pénzügyi csalásokat, az igazságot akar osztogatni! Ne hidd, hogy aki rezzenéstelenül hazudik, az fel akarja karolni az elszegényedett tömegeket! Inkább tarts ki abban, amit tanultál, és amiről meggyőződted!

Korunk válsága nagyobb, mint amit elképzelhetünk. Ha néha valaki ezt meri említeni, azt leintik, és azt mondják neki: kár dramatizálni a dolgot. Pedig korunk hatalmas válságban van; sötét erők vannak hatalmon. A sötét erők legfontosabb célja a profit maximalizálása. Ez a cél sajnos egyre több eszközt szentesít. Az

ember immár nem lényeges. Szemükben egy használati tárgy szintjére degradálódott a teremtés koronája, amit a nagy hangzavarban könnyű manipulálni és négy-évenként urnák elé szólítani, hogy „kifejezze” politikai akaratát. Isten teremtménye egyre inkább deszakralizálódik életterével együtt. Szakrálissá a bankok, a pénz, a befektetések, az ellenőrizhetetlen tranzakciók válnak.

„Te azonban tarts ki abban, amit tanultál, és amiről meggyőződte!” (2Tim 3, 14)

Felelőtlen és zsarnokságra hajlamos emberek kerülnek kulcspozíciókba. Machiavelli tapsolna örömeiben. Amikor a hatalom találkozik a rengeteg pénzzel, a hazugság és a csalás mindennapossá válik. A roncs társadalom pedig egyre jobban duzzad, és egyre nagyobb tömegeket nyel el. A szellemet és a gondolkodást a média segítségével tudatosan messze űzik az elégedetlen tömegektől... PR- és ideológia gyártó szakemberek hada áll az új politikai rend szolgálatában, hogy valamilyen infantilis irányba kanalizálhassák a felgyülemlett keserűséget és haragot. Az államvezetés fellegvárában színházba illő showműsorokkal próbálják elkápráztatni a folyamattól kevesebbet értő utolsó érdeklődőket.

„Te azonban tarts ki abban, amit tanultál, és amiről meggyőződte!” (2Tim 3, 14)

A kommunikációra épülő propaganda szavainak nincs értéke. Nem áll összhangban a háttérben meghúzódó szándékokkal és tettekkel. A politika, a polisz jólétére törekvő struktúra, a hazugság és a csalás művészetévé degradálódott. A helyzet tragikomikuma abban áll, hogy rengetegen fogadják el, és próbálják meg elemezni és értelmezni. A közelmúltban szemünk előtt lejátszódott események lassan ködbe vesztek. Mintha már senki sem emlékezne rájuk. Hát frissítsük fel az emlékezetünket, és ne maradjunk szórtanok. A keresztény ember aktív társadalmi életre hivatott, és szerepvállalása egy egészséges társadalom kiépítésében nélkülözhetetlen. Hisz a hegyre épült várost nem lehet elrejtetni, és világosságot sem azért gyújtanak, hogy véka alá rejtsek.

Jelek

„Készen vagyok ugyan akarni a jót, de arra, hogy tegyem is, nem vagyok képes.” (Róm 7, 18b)

„Képmutatók! A föld meg az ég jeleiből tudtok következtetni. Hát ezt az időt miért nem tudjátok felismerni?” (Lk 12, 56)

Az idők jeleit gyakran emlegetjük, de ritkán gondolkodunk el rajtuk. Természetesnek vesszük azt, hogy Jézus kortársai nem értették ugyan e jeleket, de mi ez alól kivétel vagyunk.

Vajon mennyiben különbözünk mi ebben Krisztus kortársaitól? Meg vagyunk győződve az igazságunkról, arról, hogy mi, igenis, birtokoljuk azt, aminek senki más nincs a birtokában. És ebben az álvallásos biztonságérzetben elveszítjük a lelkesedést, a kereső ember lelkesedését. Kétezer év kereszténység után az idő jelentősége eltörpül szemünk előtt. Pedig Krisztus szavai ma érvényesebbek, mint bármikor. Az idők jeleit viszont nagyon kevesen ismerik fel közülünk.

Keresztény kultúránk nagyon érdekes. Isten nevében már háborúkat vívtak. A elmúlt két század alatt a természettudomány az ember imaginációjának középpontjába állatoktól való leszármazását helyezte, ezzel is jelezve, hogy az emberiség története folyamán eddig nem tapasztalt mértékben elállatiasodott. Az ember imaginációjába az állat ösképe került, tehát tömegesen nem tesz egyebet, mit ösztöneinek korlátlan kiélésére keres mentséget. Krisztus imaginációjában ezzel ellentétben Isten országa állt. Éppen ezért számára az ember nem „mikrokozmosz”, hanem „mikrotheosz” (istenember kilét) volt. Az idők jeleire jobb példát keresve se találunk, mint az ember imaginációját. Amit az ember imaginációjába helyez, az az alakul (Hamvas Béla). Az idők jelei összefüggnek az emberben élő képpel. Ezt a képet teremtheti a kinyilatkoztatás mély humanizmus; de teremtheti ideológia, becsvágy, hatalomvágy, nárcizmus, beteges világnézet is. Imagináció szüli a totalitárius rendszereket, de imagináció szüli a kereszténységet is. A jelenkor jelei nem a kinyilatkoztatás emberbe beágyazott képét hirdetik. A jelek körülöttünk vannak, de képzelt igazságbirtoklásunk megakadályozza azt, hogy észrevegyük ezeket. Helyzetünk párhuzamba állítható Krisztus kortársainak helyzetével, imaginációnk pedig Krisztus kortársainak imaginációjával. A bennünk élő kép formálja a körülöttünk lévő társadalmat, az idők jelei pedig a társadalomban felismerhetők.

Pál apostol megértette azt, hogy az evilági ember számára a kinyilatkoztatás botrány és bolondság. Mivel isteni eredetű, zavaró jellegű. Pedig ez az a tényező, amely az idők jeleit olvashatóvá teszi.

„Képmutatók! A föld meg az ég jeleiből tudtok következtetni. Hát ezt az időt miért nem tudjátok felismerni?” (Lk 12, 56)

Örömhír

Evangélizáció

„Azután ezt mondta nekik: Menjetek el az egész világra, és hirdessétek az evangéliumot minden teremtménynek...”

Az ember akarata ellenére születik bele egy történelmi korba. Élete folyamán felfedezi, ha nyitott szemmel jár, hogy társadalma problémái nem újak – és nagy részükre létezik megoldás az emberiség történelmének nagy tárházában. Semmi sem új a nap alatt – tanuljuk meg már gyerekkorunkban. Mégis nagyon nehezen sikerül megértenünk, hogy a történelem ismétli önmagát. A különböző korok szűk látókörű vezetői hajlamosak elhinni és propagandagépezetük segítségével elhíteni azt a nemzetekkel, hogy társadalmuk minden világok legjobbika, hogy az emberiségnek ez a legtermészetesebb, legértelmesebb és legmegfelelőbb állapota, amit lehetőleg az egész Földnek minél hamarabb követnie kell. (Elég, ha Göbbels doktor modern propaganda-mesterművére gondolunk, amelyet azóta számos nyugati társadalom elitje vett át, és fejlesztett tovább.) Ahhoz, hogy ez a felismerés futótűzként terjedjen és minél több követőre tegyen szert, a különböző korok vezetői mindenekelőtt megpróbálják törölni az emberek memóriájából a múlt értékeit. Átprogramozó mesterfogásokkal igyekeznek megváltoztatni a hatalmuk alatt álló társadalmat, nem törődve azzal, hogy milyen következményei lehetnek annak, ha véletlenül még sincs igazuk. Tulajdonképpen semmi mást nem tesznek, csak pusztítanak, hatalmas káoszt generálnak, és nagyon-nagyon távol állnak a világok legjobbjától.

„Azután ezt mondta nekik: Menjetek el az egész világra, és hirdessétek az evangéliumot minden teremtménynek...”

Az említett folyamatokra jellemző, hogy ha egyszer beindultak, nehezen ellenőrizhetők, fékezhetők vagy állíthatók meg. Ahhoz, hogy destruktív működésük legalább felismerhető legyen, elsősorban szellemi erőfeszítésre van szükség, hiszen a mocsárban vergődő ember saját erejéből képtelen megmenekülni. Ha nem sikerül egy társadalomnak idejében észrevennie a zsákutcát, melybe felelőtlen vezetői miatt került, akkor olyan ismétlődő katasztrófa következhet be, mely teljesen meggátolja a további fejlődést, hatalmas egzisztenciális katasztrófát és létronscsolást eredményezve. A fő támpont, amihez viszonyítva észrevehető és feltáráható a problémák gyökerei, nem más, mint a múlt – az a múlt, mely értékeivel és „avitt” szabályaival az emberi életet, a nemzeti stratégiát, a népjólétet és a hagyományos értékeket többre tartotta a profitnál és ennek minden áron történő maximalizálásánál. A deszakralizáció folyamatát (a hagyományos értékek megértésének és gyakorlatának a megszüntetését) reszakralizációs folyamat kell, hogy felváltsa (a hagyományos értékek megértésének és gyakorlatának az újrafelfede-

zése). Ez nagyon nehéz feladat, főleg egy olyan társadalomban, ahol a profit oltárán még a Földet, az emberiség egyetlen életterét is képesek feláldozni. Az önpusztítás planetáris dimenziót öltött, miközben az ezt leplezni hivatott propagandagépezetek kajánul és hatalmas profizmussal megfosztják az embereket attól, hogy a körülöttük lejátszódó eseményeket legalább részben megérthessék. Míg a szűk látókörű politikai elit - a deszakralizációs folyamatok generátoraként - figyelmen kívül hagyja az emberi életet és lelket, addig a profittermelő gépezetek az emberi létet átértelmezik, és konzum-idióta szintre degradálják az embert. A Szentírást, Európa egyetlen szent könyvét, nagyobb figyelemmel kellene olvasni, mint valaha. Az Evangélium, mely az emberi élet védelmét, a gátlástalan hazugságok leleplezését, a negatív propaganda felismerését és megszüntetését sürgeti, fontosabb üzenetet hordoz az emberiség számára, mint a kereskedelmi televíziók és a bulvársajtó szélhámos blöffjei...

„Azután ezt mondta nekik: Menjetek el az egész világra, és hirdessétek az evangéliumot minden teremtménynek...”

Ha ebben a pillanatban hangzana el a fenti idézet, akkor is nagyon időszerű lenne. Olyan korban élünk, melynek elkerülhetetlen velejárója az irigység, a ravaszság, a színlelés, a szeretetlenség, a színpadias mellébeszélés, az emberek egymástól való elidegenedése, a bizalmatlanság állandó érzése. Ilyen formán az Evangélium, az igazság hirdetése, az értelem ápolása és fejlesztése, a hazugságok leleplezése és a valós társadalmi folyamatok értelmezése fontosabb, mint eleddig bármikor...

Isten ígéje

„Kiment a magvető magot vetni”. (Lk. 4, 8)

A Lukács evangélium nyolcadik fejezete a Szentírás egyik legsokatmondóbb példabeszédét tárja elénk. Az Emberfia példabeszédekben szól hallgatóságához. Meg van győződve arról, hogy az emberek többsége bár néz, nem lát, s noha hall, nem képes érteni. Ezért ragaszkodik a példabeszédekhez. Ebben a részben az Emberfia magvetőről és magvetésről példáz, búzáról, konkolýról és madarakról beszél. A hallgatósága pedig hallgatja, de nem érti szavait. Tanítványai sem tudják, hogy miről van szó. Hallgatják a tömeggel együtt a példázatot: a magvető által szétszórt mag egy része az útfélre esik, más része a sziklákra, megint más része tövisek közé. Csak egy kevés hull jó földbe. De ez utóbbiak százszoros termést hoznak.

„Kiment a magvető magot vetni”. (Lk. 4, 8)

A Krisztus köré gyűlt tömeg nem érti a szavak lényegét. Az emberek élete tele van a mindennapi gondokkal, a hatalmas szegénység és a szigorú vallásos törvé-

nyek olyannyira kitöltik életüket, hogy már alig képesek mással foglalkozni. A társadalom által generált lelki és érzelmi sivárság megbénítja az embereket, akik lassan elfelejtik, hogy a szavak és a gondolatok megváltoztathatják a világot.

A lelki sivárságba kényszerített ember eltávolodik a szavak, gondolatok és tettek egységétől. Élete gyakran a túlélésre korlátozódik. Mély érzések és szárnyaló gondolatok számára nem maradt hely. Ezért csak hallgatja a példázatot, de nem érti. Nem is értheti. Az Emberfia még saját tanítványainak is el kell, hogy magyarázza a példázat jelentését. E szerint a mag Isten ígéje. Az az Ige, amely teljesen eltérő üzenetet hordoz, mint a politikai és vallási mainstream ideológia. Az Ige, mely Istentől származik, az emberért van: nyugalmat, megbékélést, lelki harmóniát biztosíthat számára. Nem rendszert, nem ideológiát és nem szabályzatok tárházát hivatott létrehozni. Az embernek pedig ahhoz, hogy felfogja és értse Teremtője üzenetét, autentikusnak kell lennie, vagyis törekednie kell arra, hogy szavai, cselekedetei és gondolatai fedjék egymást. Semmiképp sem szabad megrekednie a felszínen, a felületen. Ez az az ismerv, mely eldönti, hogy milyen földbe hull Isten ígéje.

„Kiment a magvető magot vetni”. (Lk. 4, 8)

A példabeszéd túlszárnyal téren és időn, s komoly társadomelemzésre készíti a gondolkodó embert. Shakespeare színháznak nevezi az egész világot. A maszkokat egymásra halmozó ember menekül önmaga elől, és megpróbálja elhítenni saját magával és a körülötte lévő világgal, hogy mindaz, amit tesz, jó. Szavai, cselekedetei, tettei viszont nincsenek összhangban, ezért úgy éli mindennapjait, hogy szerepet szerepre cserél. Ám a megjátszott életek nyugalmat, megbékélést, lelki harmóniát nem biztosíthatnak számukra. Pótcselekvéshez folyamodnak: a valóságshow-k, a modern médiatermékek, a virtuális navigálások, a reklámok szünet nélküli áramlása elterelik figyelmüket, és ideig-óráig megnyugtatták a tömeget napi szerepjátszásában. Hisz mindenki így csinálja!... Amodern ember fogyasztói idiótává degradálódott. „Fogyasztok, tehát vagyok” hangzik az új „Credo”. Nem kell Isten ígéje, nem kell a nyugalom és az autentikus lét. A profit maximalizálásáért létrehozott létroncsolás hatalmas méreteket öltött.

„Kiment a magvető magot vetni”. (Lk. 4, 8)

Isten avított ítélt ígéje ritkán hull jó földbe, bár a Szentírás gondolatai napjainkra is érvényesek. Emberek százai élnek felületességben, táplálják magukat azokkal a társadalmi termékekkel, amelyek segítenek nekik egyre jobban elmélyülni a felületességben, az önámításban. Az önbecsülésüktől, józan értékrendszerüktől, méltóságuktól már gyerekkorukban megfosztott tömegek egyre kevésbé képesek arra, hogy megértsék a Szentírás üzenetét. A látás és a hallás ugyanis a szív mélységében jön létre, és a cselekedetekben nyilvánul meg. Aki lát és hall, az ért és érzi Isten ígét. Ha visszanyerjük önbecsülésünket, józan ítélőképességünket, emberi méltosá-

gunkat, akkor gondolataink megtisztulnak, szavaink visszakapják hitelességüket és tetteink szentségüket. Így életünket az alkotó tevékenység fogja meghatározni.

Tanítás

„Történt azután, hogy bejárta a városokat és a falvakat, prédikálta és hirdette az Isten országát.” (Lk 8, 1)

A Lukács evangéliuma 8. fejezetének első mondata röviden összefoglalja Jézus „láízító” működését, azt a tevékenységet, amelynek következtében az Emberfia annyira zavaróvá vált, hogy a vallási és a politikai vezetők egyaránt a halálát kívánták.

„Történt azután, hogy bejárta a városokat és a falvakat, prédikálta és hirdette az Isten országát.” (Lk 8, 1)

Az Emberfia bejárta a falvakat és városokat, prédikált és hirdette Isten országát. Hirdette azt az országot, ahol az embernek méltósága, a szónak értéke és a cselekedetnek szentsége van, ahol nem az a lényeg, hogy ki mennyit és milyen professzionálisan hazudik, hanem az, hogy mi lakik a szívek mélyén. Ennyi. De ezt annyira hitelesen, határozottan és következetesen végezte, hogy kiváltotta kora vezetőinek haragját. Az összeesküvés hamar megszületett ellene, hiszen tisztánlátásával és hitelességével szálla volt kora reálpolitikusainak szemében.

Az Emberfia tanított. Nem propagandát hirdetett, nem hazugsággal töltötte meg hallgatósága fejét, nem keresett gazdasági előnyöket rajongói táborában. Egyszerűen csak tanított. Normális értékrendszert hirdetett, a kicsinyek és elesettek védelmét hangsúlyozta, a programozott hazugságok leállítását sürgette. Erőt öntött az esetekbe, segített a bajba jutottakon, megbocsátotta azoknak a bűneit, akik – vallási vezetőik egyoldalú propagandája miatt – remélni sem merték bűneik bocsánatát. Szétválasztotta a valóságot a látszattól, az emberek igazi vágyait a manipulált propagandától. Tisztánlátása miatt nem ijedt meg a földi hatalmasságok fenyegetéseitől, a korrupt és erkölcsileg megbukott politikai és vallási vezetőktől. Egzisztenciája fókuszában az ember állt: Isten teremtménye szakrális életterével. Azt akarta, hogy az emberek „szemükkel lássanak és fülükkel halljanak”. Ezért tanított.

A szó veszélyes fegyver. Gondolatokat közöl. A szavaknak és a gondolatoknak pedig erejük van megváltoztatni a világot. Ezért veszélyesek. A totalitárius hatalmak, a vallási rendszerek, de még a modern demokráciák sem nézik jó szemmel a hiteles tanítókat. A szavakkal bánni tudó, hiteles emberek veszélyesek minden rendszer számára. Megsemmisítésük nyomon követhető a történelemben. „Brennen oder bekennen”. Vagy elfogadod a propagandát, vagy elpusztulsz. A magyar társadalom egész történelmét végigkíséri ez a lédérces álom.

Krisztus fölösleges szereplő a pénz által irányított jelenlegi politikai életben. Nemcsak fölösleges, hanem veszélyes is. Hiszen az Emberfia nem profitról beszél, hanem Isten országról, és arról, hogy az embereknek azért van fülük, hogy halljanak és azért van szemük, hogy lássanak. Az Evangélium gondolatokat közöl és az erkölcsileg megbukott politikai és vallási vezetők propagandájára hívja fel a figyelmet. Ezért veszélyes. Ennek fényében érthetővé válik mindaz, ami körülöttünk történik. Érthető a tanügy leépítése, a média egyoldalú kontrollja, a propaganda gigantikus manipulációja, a médiatizált valóság és a realitás közötti hatalmas ellentmondás. De érthető az emberi butaság is, amely mindezt elfogadja. Elég ha a valóságshowkra és együgyű televízió csatornákra gondolunk, amelyek tömegeknek biztosítják a végletekig manipulált információs háttérrel.

„Történt azután, hogy bejárta a városokat és a falvakat, prédikálta és hirdette az Isten országát.” (Lk 8, 1)

Az Emberfia tanított. Szavai fedték tetteit, tettei megegyeztek gondolataival. Példája túlszárnyal téren és időn: élesen hasít bele napjainkba. Tudatosan kell szembefordulnunk tehát minden aljas propagandával és népbutítással, a hazugságokkal és a csalásokkal. Külön kell választani a lényegét a látszattól, az élő valóságot a programozott hazugságtól, a hiteles tanítást a népbutítástól. A feladat nehezebb és összetettebb, mint bármikor.

Compendium

2008 Anno Domini: we celebrate the Year of the Bible with pray and festivities. It is an occasion to try to understand again the learning of the Book.

This anthology has been compiled to help this process of understanding. The writer, who studied theology in Rome and has a PhD in sociology, aims to show that we still need the words of God. The learning of the Bible has always been as important as it is today, too. Nowadays, when chaos seems to grow, when traditional values seem to be lost we need to know: once there was Somebody to set us an example to be followed. The thoughts, words and deeds of Jesus Christ form an entity. This entity and the genuine personality are rare notions today, when the surrounding worlds is trying to enhance the phenomenon of panem et circensis. We have to return onto the road of truth and trust before it will be late. Humans have to follow the learning of God as His words are eternal.

So let's just read the Bible with open heart!

Csibi Margit

Ábrák jegyzéke

A betlehemi jászol.....	15
Jézus megkísértése	31
Jézus meggyógyítja a vak Bartimeust.....	33
Az angyal mondja: Ne féljetek, Jézus feltámadott!.....	40
Gábel hirdeti Jézus megszületését.....	43
A kakas megszólal.....	47
Jézus kiűzi a kereskedőket a templomból.....	55
A bábéli torony építése	79
Jézus és a parázna asszony	83
Ábrahám és az angyal.....	86
Melchizedek	91
A Sinai hegy.....	94
Jónás Ninivében.....	101
“Saul, Saul miért kergetsz engemet?”	110
Péter és János beteget gyógyít	115
Júdás.....	127
“És elveszem tőlük az öröm szavát”	136

Tartalom

Előszó	9
Új évezred küszöbén	13
Bevezető helyett	19
Isten a történelemben	23
Inkarnáció	23
Kenyér és bor	24
Lélek 1	25
Lélek 2	26
Idő	28
Mammon	29
Meghasonlás	29
Hatalom 1	30
Hatalom 2	32
Gazdagság	35
Kísértés	36
Ünnepeink	39
Nagycsütörtök	39
Feltámadunk!	39
Pünkösd	41
Karácsony örömhíre	42
A szeretet	45
A szeretet törvénye 1	45
A szeretet törvénye 2	46
A szeretet logikája	48
A szeretet köteléke	49
Ellenségeink szeretete	49
Új parancs	51
Mennycsászár - föld	53
Isten országa	53
Társadalom	54
Szent városok	56
Társadalmi értékek	57
Evilági hatalom	59
Nemzet	61

Földünk	62
Szociális problémák	64
Tisztánlátás	66
Törvény	66
Törvény	67
Homo politicus	68
Jog	70
Párbeszéd	73
Ima	73
Mi Atyánk	74
Pszeudo-világ	76
Álarcok	76
Inggomb-effektus	77
Valláspótlék?	78
Kapcsolatok	81
Isten gyermekei	81
Házasság	82
Istenképünk	84
Találkozások	85
Magány	87
Portrék	89
Melkizedek 1	89
Melkizedek 2	90
Farkasok	92
Példaképeink	93
Az Úr küldöttei	96
Farizeusok 1	97
Farizeusok 2	98
Farizeusok 3	100
Farizeusok 4	103
Farizeusok 5	105
Leprások	106
Pálfordulás 1	109
Pálfordulás 2	111
Megtérések	111
Autentikus lét	113
Gondolat-szó-tett 1	113

Gondolat, szó, tett 2	113
Gondolat, szó, tett 3	114
Gondolat, szó, tett 4	116
Igaz szó	118
Igen-nem	120
Fáklya	121
Jelek	123
Gyengeségeink	125
Kapzsóság	125
Árulás	126
Falánkság	129
Erő és gyengeség	130
Bálványaink	132
Fogyasztás	133
Perspektívák	135
Feltámadás	135
Kígyó	137
Újjászületés	138
Választás	139
Törvények	141
Tanács	142
Jelek	143
Örömhír	145
Evangélizáció	145
Isten igéje	146
Tanítás	148
Compendium	150
Ábrák jegyzéke	151

